

Magdalena Jankun

GEOGRAFIA OKNEM NA ŚWIAT

PROGRAM NAUCZANIA GEOGRAFII W GIMNAZJUM

Spis treści

Wstęp	3
Innowacyjność w proponowanym programie nauczania geografii.....	5
Szczegółowe cele edukacyjne – wymagania ogólne.....	6
Indywidualizacja procesu nauczania.....	9
Proponowany program nauczania geografii	10

Wstęp

Zaproponowany program nauczania geografii w trzyletnim cyklu edukacyjnym w gimnazjum przewidziany jest na realizację w ramach 130 godzin. Realizacja w całym cyklu kształcenia może odbywać się w różnych wersjach. Moja propozycja uwzględnia realizację 1 godziny w tygodniu w klasie I i III, w klasie II – 2 godziny tygodniowo. Opracowałam 113 jednostek lekcyjnych w całym cyklu kształcenia w gimnazjum, 17 jednostek pozostawiam do dyspozycji nauczyciela w celu zagospodarowania na: powtórzenia materiału, godzinne prace klasowe, testy, sprawdziany.

Treści merytoryczne zawarte w proponowanym programie są zgodne z *Podstawą programową kształcenia ogólnego w zakresie nauczania geografii w gimnazjum według Rozporządzenia MEN z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*.

Głównym celem tego programu jest poznanie i zrozumienie zjawisk oraz procesów zachodzących w środowisku geograficznym, zdobycie wiedzy o warunkach przyrodniczych, w których żyje i gospodaruje człowiek, o wzajemnych relacjach, jakie zachodzą między przyrodą, człowiekiem i gospodarką. Uczeń czerpie wiadomości nie tylko z podręcznika, lecz także z różnych źródeł geograficznych: zajęć i obserwacji terenowych, internetu itp. Proponowany program stwarza możliwości do realizowania w sposób praktyczny tematyki geograficznej. Nastawiony jest na samodzielność w dochodzeniu do wiedzy, sytuuje ucznia na pozycji badacza, propaguje metody aktywizujące, kładzie nacisk na pracę zespołową, eliminuje werbalne, encyklopedyczne przyswajanie wiedzy. Zdobyta wiedza geograficzna jest i będzie niezbędna do dalszej nauki oraz będzie użyteczna w jego życiu codziennym.

Treści opracowane w proponowanym programie nastawione są na kształtowanie kompetencji kluczowych zawartych w podstawie programowej, Należą do nich:

- Czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa,
- myślenie matematyczne – umiejętność wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania sądów opartych na

rozumowaniu matematycznym,

- myślenie naukowe – umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa,
- umiejętność komunikowania się w języku ojczystym – zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,
- umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji,
- umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się,
- umiejętność pracy zespołowej.

Program zawiera wiele propozycji metod aktywizujących, przygotowanych do każdej jednostki lekcyjnej, w celu kształtowania u uczniów wielu umiejętności. W tworzeniu programu wzięłam pod uwagę nowoczesne środki dydaktyczne, przede wszystkim korzystanie z zasobów portalu edukacyjnego Scholaris, a także indywidualizację procesu nauczania poprzez uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów.

Innowacyjność w proponowanym programie nauczania geografii

Obejmuje ona:

- metody pracy z uczniami z przewagą metod aktywizujących, prowadzących do efektywnej pracy w zespole oraz kształtowania umiejętności właściwej komunikacji,
- korzystanie z obserwacji bezpośrednich, dokonywanych przez uczniów w trakcie zajęć terenowych, oraz nawiązywanie do zamieszkanego regionu,
- projektowanie tras wycieczek,
- propozycje korzystania z oferty portalu edukacyjnego Scholaris,
- element oceniania kształtującego NACOBZU (na co będę zwracał uwagę), opracowany dla każdej jednostki lekcyjnej,
- propozycje ocen osiągnięć ucznia, do każdej jednostki lekcyjnej,
- opis założonych osiągnięć ucznia,
- indywidualizację procesu nauczania ze szczególnym uwzględnieniem ucznia z trudnościami,
- sposoby korzystania z różnych źródeł geograficznych: wykresów, rysunków, roczników statystycznych, klimatogramów, map, tekstów źródłowych, internetu itp.

Szczegółowe cele edukacyjne – wymagania ogólne

1. Korzystanie z różnych źródeł informacji geograficznej.

Uczeń dokonuje obserwacji i pomiarów w terenie; potrafi korzystać z planów, z map, fotografii, rysunków, wykresów, danych statystycznych, tekstów źródłowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu gromadzenia, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych.

2. Identyfikowanie związków i zależności oraz wyjaśnianie zjawisk i procesów.

Uczeń posługuje się podstawowym słownictwem geograficznym w toku opisywania oraz wyjaśniania zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym; identyfikuje związki i zależności w środowisku przyrodniczym, gospodarce i w życiu społecznym w różnych skalach przestrzennych (lokalnej, regionalnej, krajowej, globalnej); rozumie wzajemne relacje przyroda – człowiek; wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne warunków środowiska przyrodniczego oraz działalności człowieka na Ziemi.

3. Stosowanie wiedzy i umiejętności geograficznych w praktyce.

Uczeń wykorzystuje wiedzę i umiejętności geograficzne w celu lepszego rozumienia współczesnego świata i swojego w nim miejsca; stosuje wiadomości i umiejętności geograficzne w życiu codziennym, m.in. w racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska.

4. Kształtowanie postaw.

Uczeń rozwija w sobie: ciekawość świata poprzez zainteresowanie własnym regionem, Polską, Europą, światem; świadomość wartości i poczucie odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze i kulturowe własnego regionu i Polski; patriotyzm i poczucie tożsamości (lokalnej, regionalnej, narodowej) przy jednoczesnym poszanowaniu innych narodów i społeczności – ich systemów wartości i sposobów życia

Cele kształcenia:

- kształtowanie w uczniach przekonania, że podstawą współczesnych nauk przyrodniczych, w tym geografii, jest umiejętne stosowanie wiedzy w praktyce, w życiu codziennym,

- korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu przetwarzania i prezentowania informacji,
- orientowanie się w przestrzeni geograficznej – całościowy odbiór rzeczywistości otaczającej ucznia,
- wyjaśnienie podstawowych pojęć i praw, które ułatwiają zrozumienie procesów zachodzących w środowisku człowieka: lokalnym, regionalnym, globalnym,
- przedstawianie i interpretacja tematyki geograficznej za pomocą różnych form przekazu, np. fotografii krajobrazu, zdjęć satelitarnych i lotniczych, wykresu, opisu, modelu, technik multimedialnych,
- prowadzenie obserwacji bezpośrednich i pośrednich krajobrazu, jego elementów i składników, procesów i zjawisk geograficznych,
- korzystanie z map, planów, fotografii, schematów, rysunków,
- posługiwanie się rocznikiem statystycznym i innymi tekstami źródłowymi,
- wykonywanie odkrywki geologicznej, profilu glebowego,
- przewidywanie następstw w czasie i przestrzeni wynikających z naruszenia równowagi w środowisku przyrodniczym,
- rozwijanie aktywności poznawczej uczniów dzięki wykorzystaniu różnych środków dydaktycznych i źródeł wiedzy,
- kształtowanie łatwości wypowiedzi poprzez stosowanie różnorodnych metod aktywnych i aktywizujących,
- angażowanie uczniów w projekt edukacyjny,
- kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się, czyli umiejętność współpracy w grupie,
- rozwijanie zainteresowania geografią, jako nauką przydatną w życiu, a przez to wpływanie na planowanie rozwoju ucznia i jego kreatywności oraz motywowanie do osiągania coraz wyższych celów.

Cele wychowawcze:

- dbanie o stan środowiska przyrodniczego we własnym regionie,
- podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska w swoim otoczeniu bądź zachęcanie innych do takich działań, zgodnie z własnymi

przekonaniami,

- docenianie roli przyrody w życiu człowieka i uwrażliwianie na jej piękno,
- krytyczne ocenianie działalności człowieka w środowisku geograficznym,
- wyrabianie poczucia tożsamości narodowej, regionalnej i lokalnej,
- budowanie miłości do własnego regionu i ojczyzny,
- wyrabianie szacunku (i dumy) do dziedzictwa kulturowego własnego regionu i ojczyzny,
- uświadamianie postaw poszanowania innych narodów, systemów wartości i sposobów życia,
- wyrabianie szacunku do pracy własnej i innych,
- budowanie dobrej współpracy w grupie, rozwiązywanie problemów i poszukiwanie kompromisu,
- prezentowanie i uzasadnianie własnych stanowisk.

Indywidualizacja procesu nauczania

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej: „Nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do jego potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Nauczyciel zobowiązany jest na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, jak również na podstawie orzeczenia o podstawie kształcenia specjalnego; albo nauczania indywidualnego dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom”. Dostosowanie wymagań powinno dotyczyć form i metod pracy z uczniem. Nauczyciel nie może obniżyć wymagań wobec uczniów z normą intelektualną, ale realizować je na poziomie wymagań koniecznych, podstawowych. Jednym ze sposobów jest dostosowanie ćwiczeń, zadań i poleceń przeznaczonych dla uczniów z trudnościami i propozycje zadań o większym stopniu trudności dla uczniów zdolnych. Trudności w uczeniu się geografii uwarunkowane mogą być zaburzeniami funkcji percepcji wzrokowej (zaburzona analiza i synteza wzrokowa, zaburzona spostrzegawczość wzrokowa, zaburzona pamięć wzrokowa) i zaburzeniami orientacji przestrzennej. Proponuję różne sposoby pracy z uczniem: pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, wydłużanie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie zapisów ucznia, ćwiczenia umożliwiające utrwalenie obrazu graficznego, kierunków, umieszczanie w widocznym miejscu nowych terminów, plansz, map, częste ćwiczenie umiejętności odczytywania informacji z map, dostrzeganie wkładu pracy ucznia. Zachęcam do częstego stosowania metod aktywizujących, które mobilizują ucznia do rozwiązywania problemów, selekcionowania informacji, ukierunkowania własnych działań oraz podejmowania decyzji.

Proponowany program nauczania geografii

PROPONOWANY PROGRAM NAUCZANIA GEOGRAFII W GIMNAZJUM

Lp.	Dział programowy	Liczba proponowanych godzin	Proponowany temat zajęć	Treści nauczania	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania NACOBEMU (na co będę zwracał uwagę)	Sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania	Propozycja oceny osiągnięć ucznia	Metody pracy	Wykorzystanie platformy Scholaris
Uczeń:									
1		1	Przedmiotowe zasady oceniania na lekcjach geografii.	- PZO - wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen - sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów	- wymienia przedmiotowe zasady oceniania z geografii - wskazuje sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów oraz możliwości poprawy ocen niezadawalających				
2	Mapa – umiejętności czytania, interpretacji i posługiwania się mapą.	1	W jaki sposób kartografowie przenoszą rzeczywisty obraz Ziemi na mapę?	- skala mapy, - skala mianowana, liczbowa, liniowa, - generalizacja mapy	- wie, do czego służy skala mapy - wymienia rodzaje skali - przekształca skalę - określa zależność treści mapy od wielkości skali - wie, na czym polega uogólnienie mapy – generalizacja - wyjaśnia, dlaczego obraz	- wskazywanie na mapach ściennych i mapach w atlasie różnych rodzajów skali - przekształcanie skali liczbowej na skalę mianowaną i liniową i odwrotnie - wyszukiwanie map w atlasie o skalach dużych i małych	Ocena celująca: zna wszystkie rodzaje skali na mapie, bezbłędnie przekształca skalę, określa zależność treści mapy od wielkości skali, wie, na czym polega uogólnienie mapy – generalizacja, wyjaśnia, dlaczego obraz rzeczywisty musi być zmniejszony, by przenieść go na mapę, pracuje w miarowym tempie, służy pomocą rówieśnikom. Ocena bardzo dobra: zna wszystkie	Praca indywidualna. Uczniowie korzystając z atlasu, wskazują np.: mapy wykonane w skalach mniejszych niż 1: 500 000, podając tytuł mapy,	

					rzeczywisty musi być zmniejszony NACOBEZU: Rodzaje skali i– ch przekształcanie i wykorzystanie.	- porządkowanie skali np.: od najmniejszej do największej	rodzaje skali na mapie, bezbłędnie przekształca skalę, określa zależność treści mapy od wielkości skali, wie, na czym polega uogólnienie mapy – generalizacja, wyjaśnia, dlaczego obraz rzeczywisty musi być zmniejszony, by przenieść go na mapę. Ocena dobra: zna wszystkie rodzaje skali na mapie, przekształca skalę, popełniając niewielkie błędy, wyjaśnia zależność treści mapy od wielkości skali, wie, na czym polega uogólnienie mapy, wyjaśnia, dlaczego obraz rzeczywisty musi być zmniejszony. Ocena dostateczna: zna wszystkie rodzaje skali na mapie, przekształca skalę, popełniając błędy, wyjaśnia zależność treści mapy od wielkości skali, wie, na czym polega uogólnienie mapy. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela: wymienia rodzaje skali na mapie, ma problemy z przekształcaniem skali, wyjaśnia, na czym polega uogólnienie mapy.	porządkują wskazane mapy od szczegółowych do najmniej dokładnych.	
3		1	Ile wynosi odległość rzeczywista między..... Obliczanie odległości za pomocą skali.	- zadania na obliczanie odległości rzeczywistych - zadania na obliczanie odległości na mapie - obliczanie skali	- oblicza odległości rzeczywiste na podstawie skali mapy i odległości na mapie - oblicza odległości na mapie, mając dane: odległość rzeczywistą i skalę - oblicza skalę mapy, korzystając z danych odległości rzeczywistej i odległości na mapie - zna potrzebę nabycia umiejętności związanych z obliczaniem rzeczywistych odległości przydatnych w życiu	- korzystanie z różnych map o różnych skalach - posługiwanie się skalą w obliczaniu odległości rzeczywistych - korzystanie ze skali mapy do obliczenia odległości na mapie - obliczanie skali mapy na podstawie danych	Ocena celująca: bezbłędnie oblicza odległości rzeczywiste na podstawie skali mapy oraz odległości na mapie, prawidłowo oblicza skalę mapy, korzystając z danych: odległości rzeczywistej i odległości na mapie, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: oblicza odległości rzeczywiste na podstawie skali mapy oraz odległości na mapie, prawidłowo oblicza skalę mapy, korzystając z danych: odległości rzeczywistej i odległości na	Praca w grupach czteroosobowych. Każda grupa otrzymuje od nauczyciela taki sam zestaw zadań różnego rodzaju. Ilość zadań musi być adekwatna do ilości osób w grupie.	

					NACOBEZU: Obliczanie odległości rzeczywistej na podstawie skali.		mapie, bardzo dobrze współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: oblicza odległości rzeczywiste na podstawie skali mapy oraz odległości na mapie, popełniając niewielkie błędy, oblicza skalę mapy, korzystając z danych: odległości rzeczywistej i odległości na mapie, popełniając niewielkie błędy, dobrze współpracuje w zespole i poprawnie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela oblicza odległości rzeczywiste na podstawie skali mapy oraz odległości na mapie, popełniając błędy, stara się współpracować z grupą i poprawnie komunikować. Ocena dopuszczająca: wyłącznie z pomocą nauczyciela oblicza odległości rzeczywiste na podstawie skali mapy i odległości na mapie, wymaga stałej motywacji do pracy.		
4		1	Co jest przedmiotem podziału map? Metody kartograficzne.	- podział map ze względu na skalę: topograficzne, przeglądowe - podział map ze względu na temat i przeznaczenie: ogólnogeograficzne, tematyczne, inne: turystyczne, samochodowe, wojskowe - metody prezentacji zjawisk na mapach	- wymienia mapy ze względu na skalę - wyszukuje mapy tematyczne, ogólnogeograficzne i inne - zna metody kartograficzne prezentacji zjawisk na mapach: sygnaturowa, izolinii, kartogramu i kartodiagramu, poziomkowa, hipsometryczna NACOBEZU: Podział map i zastosowanie metod kartograficznych.	- dokonywanie podziału map - wyszukiwanie w atlasie i w podręczniku map tematycznych - analizowanie mapy topograficznej swojej miejscowości, mapy turystycznej i samochodowej, - określanie różnych metod kartograficznych stosowanych na mapach,	Ocena celująca: wymienia mapy ze względu na skalę, bezbłędnie wskazuje mapy tematyczne, ogólnogeograficzne i inne, określa metody kartograficzne prezentacji zjawisk na mapach, udziela się w wypowiedziach, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: wymienia mapy ze względu na skalę, wskazuje mapy tematyczne, ogólnogeograficzne i inne, określa metody kartograficzne prezentacji zjawisk na mapach, udziela się w wypowiedziach, potrafi współpracować w	Praca w parach. Uczniowie wskazują tytuły map i strony w atlasie opracowane według różnych metod, np.: sygnaturowa, izolinii, kartodiagramu, kartogramu. Korzystając z mapy topograficznej, wypisują obiekty	Metody na mapie.

							zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wymienia mapy ze względu na skalę, wskazuje mapy tematyczne, ogólnogeograficzne i inne, określa metody kartograficzne prezentacji zjawisk na mapach, prawidłowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: wymienia mapy ze względu na skalę, z niewielką pomocą nauczyciela wskazuje mapy tematyczne, ogólnogeograficzne i inne, określa metody kartograficzne prezentacji zjawisk na mapach, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia mapy ze względu na skalę, wskazuje mapy tematyczne, ogólnogeograficzne i inne, wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach.	geograficzne. Mapa mentalna – podział map ze względu na temat i przeznaczenie.	
5 6		2	Zajęcia terenowe. Praca z mapą i planem.	- orientowanie mapy za pomocą kompasu - czytanie mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej - identyfikowanie obiektów geograficznych na mapie, planie i w terenie - identyfikuje	- określa, co zawiera legenda mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej - orientuje mapę topograficzną oraz miejsce, w którym się znajduje - odszukuje charakterystyczne znaki i obiekty na mapie turystycznej i topograficznej, które widzi w terenie, jest dumny ze swojej miejscowości - posługuje się mapą	- wykorzystanie kompasu - orientowanie mapy - czytanie mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej - obliczanie odległości rzeczywistej na podstawie skali mapy - identyfikowanie obiektów geograficznych na mapie, planie i w terenie - identyfikowanie położenia danych obiektów	Ocena celująca: wyjaśnia, co zawiera legenda mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej, bez problemu określa na mapie miejsce, w którym się znajduje, odszukuje charakterystyczne znaki i obiekty na mapie, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia, co zawiera legenda mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej, określa na mapie miejsce, w którym się	Praca w grupach. Karta pracy.	

				położenie danych obiektów geograficznych na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych	samochodową - identyfikuje obiekty geograficzne na mapie, planie i w terenie - identyfikuje położenie danych obiektów geograficznych na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych - oblicza odległość rzeczywistą na podstawie skali mapy NACOBZU: Orientowanie mapy. Posługiwanie się w terenie mapą: topograficzną, turystyczną i samochodową. Identyfikacja obiektów geograficznych.	geograficznych na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych	znajduje, odszukuje charakterystyczne znaki i obiekty na mapie, prawidłowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wyjaśnia w większości, co zawiera legenda mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej, określa na mapie miejsce, w którym się znajduje, odszukuje znaki i obiekty na mapie, właściwie współpracuje i komunikuje się w zespole. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia, co zawiera legenda mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej, określa na mapie miejsce, w którym się znajduje, odszukuje znaki i obiekty na mapie, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia, co zawiera legenda mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej, określa na mapie miejsce, w którym się znajduje, odszukuje znaki i obiekty na mapie.		
7			Dlaczego siatkę kartograficzną nazywamy szkieletem – filarem mapy? Siatka geograficzna.	- układ południków i równoleżników na mapie i na globusie - cechy południków i równoleżników - południk 0° 180° - równoleżniki: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe, bieguny - symbole	- wskazuje układ południków i równoleżników na mapie i na globusie - wie, że układ południków i równoleżników na mapie tworzy siatkę kartograficzną zwaną szkieletem mapy - podaje znaczenie siatki kartograficznej - wymienia elementy siatki geograficznej	- wskazanie układu południków i równoleżników na mapie i na globusie - objaśnienie, że układ południków i równoleżników na mapie tworzy siatkę kartograficzną, zwaną szkieletem mapy - podanie znaczenia siatki kartograficznej - wymienienie elementów	Ocena celująca: wskazuje układ południków i równoleżników na mapie i na globusie, wie, że układ południków i równoleżników na mapie tworzy siatkę kartograficzną, zwaną szkieletem mapy, podaje znaczenie siatki kartograficznej, wymienia elementy siatki geograficznej, wskazuje na globusie przebieg południków i równoleżników, odczytuje ich wartości, w sposób prawidłowy rysuje na globusie indukcyjnym południki i	Praca w parach z globusem: fizycznym i indukcyjnym. Zespoły, korzystając z globusa fizycznego, rysują na globusie indukcyjnym np.: podane południki i	

				odpowiadające kierunkom świata - wskazuje na globusie przebieg równoleżników i południków oraz odczytuje ich wartości - charakteryzuje ważniejsze równoleżniki i południki - na globusie indukcyjnym rysuje ważniejsze południki i równoleżniki - omawia cechy południków i równoleżników - za pomocą symboli posługuje się kierunkami świata na globusie NACOBZU: Cechy południków i równoleżników. Różnice między siatką kartograficzną a geograficzną.	siatki geograficznej - wskazanie na globusie przebiegu równoleżników i południków oraz odczytanie ich wartości - przenoszenie informacji z globusa fizycznego na indukcyjny - podpisywanie wartości przy podanych równoleżnikach i południkach - wskazywanie różnic między południkami a równoleżnikami - zastosowanie symboli kierunków świata na globusie	równoleżniki, zna cechy i wartości południków i równoleżników, zna różnice między nimi, bez problemu posługuje się symbolami kierunków świata, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: wskazuje układ południków i równoleżników na mapie i na globusie, wie, że układ południków i równoleżników na mapie tworzy siatkę kartograficzną, zwaną szkieletem mapy, podaje znaczenie siatki kartograficznej, wymienia elementy siatki geograficznej, wskazuje na globusie przebieg południków i równoleżników, odczytuje ich wartości, w sposób prawidłowy rysuje na globusie indukcyjnym południki i równoleżniki, zna cechy i wartości południków i równoleżników, potrafi określić różnice między nimi, bez problemu posługuje się symbolami kierunków świata, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wskazuje układ południków i równoleżników na mapie i na globusie, wie, że układ południków i równoleżników na mapie tworzy siatkę kartograficzną, zwaną szkieletem mapy, podaje znaczenie siatki geograficznej, wymienia elementy siatki geograficznej wskazuje na globusie przebieg południków i równoleżników, odczytuje ich wartości, zna cechy i wartości południków i równoleżników, zna różnice między nimi, posługuje się symbolami kierunków świata, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z	równoleżniki.	
--	--	--	--	--	--	---	----------------------	--

							rówieśnikami. Ocena dostateczna: wskazuje układ południków i równoleżników na mapie i na globusie, wie, że układ południków i równoleżników na mapie tworzy siatkę kartograficzną, wymienia elementy siatki geograficznej, wskazuje na globusie przebieg południków i równoleżników, odczytuje ich wartości z niewielką pomocą nauczyciela, omawia cechy południków i równoleżników, popełniając niewielkie błędy, posługuje się symbolami kierunków świata z niewielkimi błędami, ma problemy, pracując w zespole, stara się przestrzegać zasad w komunikowaniu się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje układ południków i równoleżników na mapie i na globusie, wymienia elementy siatki geograficznej, wskazuje na globusie przebieg południków i równoleżników, popełnia błędy, omawiając cechy południków i równoleżników, z pomocą nauczyciela posługuje się symbolami kierunków świata, nie radzi sobie z pracą zespołową		
8		1	Do czego służy długość i szerokość geograficzna?	- określenie położenia geograficznego i matematyczno-geograficznego różnych punktów na Ziemi - stopnie katowe południków i	- wyjaśnia, że każdy stopień dzieli się na 60 minut, a każda minuta na 60 sekund - wie, że wartość katowa długości geograficznej zawiera się w przedziale od 0^0 do 180^0 (W lub E) oraz wartość szerokości geograficznej zawiera się w	- korzystanie z atlasu oraz z globusa w celu określania współrzędnych geograficznych - odczytywanie położenia geograficznego punktów z dokładnością stopniową - wyszukiwanie obiektów geograficznych ze	Ocena celująca: prawidłowo określa położenie geograficzne różnych punktów na Ziemi, za pomocą podanych współrzędnych geograficznych odczytuje na mapie i globusie obiekty geograficzne i podane obszary, wyjaśnia przydatność odczytywania współrzędnych geograficznych oraz określa, w jakich sytuacjach życiowych się je stosuje,	Praca w parach. Przy wykorzystaniu atlasu oraz globusa fizycznego określanie współrzędnych geograficznych punktów oraz	

				równoleżników - nowoczesne przyrządy nawigacyjne - wykorzystanie współrzędnych geograficznych w pracy i życiu człowieka	przedziale od 0⁰ do 90⁰ (N lub S) - określa współrzędne geograficzne punktów i obszarów na Ziemi - za pomocą podanych współrzędnych geograficznych odczytuje na mapie i globusie obiekty geograficzne - wyjaśnia przydatność odczytywania współrzędnych geograficznych oraz określa, w jakich sytuacjach życiowych się je stosuje - zna nowoczesne przyrządy nawigacyjne NACOBIEZU: Określanie współrzędnych geograficznych różnych punktów i obszarów na Ziemi.	wskazanych współrzędnych geograficznych - zapoznanie się z obsługą GPS	omawia nowoczesne przyrządy nawigacyjne, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: prawidłowo określa położenie geograficzne różnych punktów na Ziemi, za pomocą podanych współrzędnych geograficznych odczytuje na mapie i globusie obiekty geograficzne i podane obszary, wyjaśnia przydatność odczytywania współrzędnych geograficznych oraz określa, w jakich sytuacjach życiowych się je stosuje, omawia nowoczesne przyrządy nawigacyjne, dobrze współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: określa położenie geograficzne różnych punktów na Ziemi, popełnia niewielkie błędy w odczycie, za pomocą podanych współrzędnych geograficznych odczytuje na mapie i globusie obiekty geograficzne, wyjaśnia przydatność odczytywania współrzędnych geograficznych oraz określa, w jakich sytuacjach życiowych się je stosuje, współpracuje w zespole i poprawnie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: określając położenie geograficzne różnych punktów na Ziemi, popełnia błędy, za pomocą podanych współrzędnych geograficznych odczytuje na mapie i globusie obiekty geograficzne, stara się współpracować i komunikować w zespole. Ocena dopuszczająca: wyłącznie z pomocą nauczyciela określa położenie geograficzne różnych punktów na Ziemi,	wyszukiwanie obiektów geograficznych za pomocą współrzędnych np.: jezioro Bajkał, Rysy, Mont Blanc, ujście rzeki Orinoko.	
--	--	--	--	--	--	---	---	--	--

							wymaga stałej motywacji do pracy w zespole.		
9		1	Różnice między mapą poziomową, hipsometryczną a elektroniczną?	- wysokość względna i bezwzględna - rysunki poziomicowe - wybranych form rzeźby - mapa poziomowa - mapa hipsometryczna - mapa elektroniczna	- odczytuje wysokość względną pagórka - wyjaśnia, że wysokość bezwzględna mierzona jest od poziomu morza - odczytuje formy terenu na rysunkach poziomicowych - określa sposób tworzenia mapy poziomicowej - wie, jak powstaje mapa hipsometryczna - wyjaśnia, jak powstaje mapa elektroniczna - zna przydatność mapy poziomicowej szczególnie na szlakach górskich NACOBZU: Rozróżnianie form terenu na przykładzie rysunków poziomicowych. Obliczanie wysokości względnej i bezwzględnej.	- wskazywanie na modelu pagórka, wysokości względnej i bezwzględnej - odczytywanie form terenu na podstawie rysunków poziomicowych - odczytywanie z rysunków poziomicowych wysokości względnej i bezwzględnej - wskazywanie różnic między mapą poziomową a hipsometryczną - wyjaśnianie, jak powstaje mapa elektroniczna i w jakim celu	Ocena celująca: odczytuje wysokość względną pagórka, prawidłowo wyjaśnia, że wysokość bezwzględna mierzona jest od poziomu morza, bezbłędnie odczytuje formy terenu na rysunkach poziomicowych, określa sposób tworzenia mapy poziomicowej, prawidłowo wyjaśnia, jak powstaje mapa hipsometryczna, wyjaśnia, jak powstaje mapa elektroniczna, ma bardzo dobre tempo pracy. Ocena bardzo dobra: odczytuje wysokość względną pagórka, wyjaśnia, że wysokość bezwzględna mierzona jest od poziomu morza, bezbłędnie odczytuje formy terenu na rysunkach poziomicowych, określa sposób tworzenia mapy poziomicowej, prawidłowo wyjaśnia, jak powstaje mapa hipsometryczna. Ocena dobra: odczytuje wysokość względną pagórka, wyjaśnia, że wysokość bezwzględna mierzona jest od poziomu morza, odczytuje formy terenu na rysunkach poziomicowych, określa sposób tworzenia mapy poziomicowej, wyjaśnia, jak powstaje mapa hipsometryczna. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela odczytuje wysokość względną pagórka, wyjaśnia, że wysokość bezwzględna mierzona jest od poziomu morza, z niewielką pomocą nauczyciela odczytuje formy terenu na rysunkach poziomicowych.	Metoda tekstu przewodniego. Uczeń, posilając się podręcznikiem oraz tekstem przygotowanym przez nauczyciela, rozwiązuje zadania do tekstu. Zadania zawierać powinny: rysunki poziomicowe różnych form terenu, np: doliny rzecznej, pagórka o wysokości względnej do 30 metrów, wzgórze o stromym i łagodnym stoku, kotliny, wzgórze o 3 wierzchołkach, pasma górskiego z 2 szczytami oddzielonymi przełęczą.	

							Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela odczytuje wysokość względną pagórka, wyjaśnia, że wysokość bezwzględna mierzona jest od poziomu morza, odczytuje formy terenu na rysunkach poziomicowych.		
10 11		2	Zajęcia terenowe. Dokonanie pomiaru wysokości pagórka.	- pomiar wysokości względnej pagórka - wykonanie rysunku poziomicowego pagórka	- posługując się niwelatorem, mierzy wysokość pagórka, - przeprowadza poziomice co 1 metr za pomocą np. liny - oblicza wysokość względną pagórka - wykonuje rysunek poziomicowy pagórka - potrafi współpracować w zespole NACOBZU: Pomiar wysokości względnej pagórka. Rysunek poziomicowy.	- wykorzystanie z niwelatora (wykonanego przez uczniów w domu) do pomiaru wysokości pagórka - wyznaczanie poziomicy co 1 metr między punktami pomiarowymi - odczytywanie wysokości względnej pagórka - wskazywanie zbocza stromego i łagodnego - wykonywanie rysunku poziomicowego	Ocena celująca: sprawnie posługuje się niwelatorem, mierząc wysokość pagórka, przeprowadza poziomice, oblicza wysokość względną pagórka, wykonuje rysunek poziomicowy pagórka, wzorcowo wypełnia kartę pracy, swoją aktywną postawą zachęca do pracy rówieśników. Ocena bardzo dobra: bardzo dobrze radzi sobie z niwelatorem, mierząc wysokość pagórka, przeprowadza poziomice, oblicza wysokość względną pagórka, prawidłowo wykonuje rysunek poziomicowy pagórka, wywiązuje się z zadań, wypełniając kartę pracy. Ocena dobra: korzysta z niwelatora, mierząc wysokość pagórka, przeprowadza poziomice, oblicza wysokość względną pagórka, wykonuje rysunek poziomicowy, wywiązuje się z większości zadań, wypełniając kartę pracy. Ocena dostateczna: korzystając z niewielkiej pomocy nauczyciela, posługuje się niwelatorem, mierząc wysokość pagórka, przeprowadza poziomice, oblicza wysokość względną pagórka, z niewielką pomocą wykonuje rysunek poziomicowy, wykonuje wszystkie zadania w karcie pracy w sposób mało dokładny.	Karta pracy dla każdego ucznia. Podział na zespoły i przydział obowiązków dotyczących wykonywania pomiaru i przeprowadzania poziomicy. Wykonanie rysunku poziomicowego pagórka.	

							Ocena dopuszczająca: korzystając z pomocy nauczyciela, posługuje się niwelatorem, mierząc wysokość pagórka, oblicza wysokość względną pagórka.		
12		1	Wędrujemy po lądach i oceanach na kuli ziemskiej.	- lokalizacja kontynentów na mapie świata i na mapie konturowej - umiejscowienie oceanów - największe obiekty geograficzne na świecie i w Polsce	- korzysta z globusa i mapy świata - określa rozmieszczenie lądów i oceanów na Ziemi - umiejscawia największe obiekty geograficzne na świecie i w Polsce: państwa, morza, wyspy, półwyspy, niziny, wyżyny, góry, rzeki, jeziora - odczytuje dane dotyczące wielkości lądów i oceanów, porządkuje je według wielkości NACOBZU: Lokalizowanie na mapie kontynentów, oceanów oraz największych obiektów geograficznych.	- korzystanie z globusa i wskazywanie lądów, oceanów - omówienie ukształtowania powierzchni lądów, mapa świata - wskazywanie na mapie hipsometrycznej form ukształtowania powierzchni lądów - korzystanie z roczników statystycznych w celu odczytania wielkości kontynentów i oceanów - usystematyzowanie kontynentów według wielkości – roczniki statystyczne - wykonywanie diagramów dotyczących wielkości lądów i oceanów	Ocena celująca: korzystając z globusa, wskazuje prawidłowo wszystkie lądy i oceany na kuli ziemskiej, podając ich nazwy, wymienia formy ukształtowania powierzchni lądów, wskazuje na mapie najważniejsze obiekty geograficzne, wyszukuje je, celując, korzystając z roczników statystycznych, odczytuje wielkości kontynentów oraz wzorcowo wykonuje diagramy. Ocena bardzo dobra: korzystając z globusa, wskazuje prawidłowo wszystkie lądy i oceany na kuli ziemskiej, podając ich nazwy, wymienia formy ukształtowania powierzchni lądów, korzystając z roczników statystycznych, odczytuje wielkości kontynentów oraz bardzo dobrze wykonuje diagramy Ocena dobra: korzystając z globusa, wskazuje wszystkie lądy i oceany na kuli ziemskiej, podając ich nazwy, wymienia formy ukształtowania powierzchni lądów, korzystając z roczników statystycznych, odczytuje wielkości kontynentów, wykonuje diagramy. Ocena dostateczna: korzystając z globusa, wskazuje z małą pomocą nauczyciela lądy i oceany na kuli ziemskiej, podając ich nazwy, wymienia formy ukształtowania powierzchni lądów,	Wykonanie diagramów, z wykorzystaniem tablic statystycznych dotyczących wielkości lądów i oceanów.	

							popelnia niewielkie błędy, korzystając z roczników statystycznych, odczytuje wielkości kontynentów oraz w sposób mało staranny wykonuje diagramy. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje na globusie lądy i oceany, ma trudności z wyszukiwaniem informacji w roczniku statystycznym.		
13		1	Projektowanie trasy wycieczki na podstawie mapy topograficznej, turystycznej oraz samochodowej.	- opracowanie trasy wycieczki przy wykorzystaniu mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej	- wyznacza trasę wycieczki - odczytuje nazwy miejscowości wzdłuż trasy korzystając z mapy samochodowej - wymienia rodzaje dróg, posługując się mapą samochodową - wskazuje największe obiekty geograficzne, korzystając z mapy topograficznej i turystycznej - wykonuje szkic trasy wycieczki NACOBZU: Wykonanie trasy wycieczki na podstawie mapy topograficznej, turystycznej i samochodowej.	- wyznaczenie trasy wycieczki - odczytanie nazw miejscowości wzdłuż trasy z wykorzystaniem mapy samochodowej - wskazanie rodzajów dróg (posługując się mapą samochodową), - podanie największych obiektów geograficznych (korzystając z mapy topograficznej i turystycznej) - wykonanie szkicu trasy wycieczki	Ocena celująca: wyznacza trasę wycieczki, odczytuje nazwy miejscowości wzdłuż trasy, korzystając z mapy samochodowej, wymienia rodzaje dróg, posługując się mapą samochodową, wskazuje największe obiekty geograficzne, korzystając z mapy topograficznej i turystycznej, wykonuje szkic trasy wycieczki, wzorcowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: wyznacza trasę wycieczki, odczytuje nazwy miejscowości wzdłuż trasy, korzystając z mapy samochodowej, wymienia rodzaje dróg, posługując się mapą samochodową, wskazuje największe obiekty geograficzne, korzystając z mapy topograficznej i turystycznej, wykonuje szkic trasy wycieczki, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wyznacza trasę wycieczki, odczytuje nazwy miejscowości wzdłuż trasy, korzystając z mapy samochodowej, wymienia rodzaje dróg, posługując się mapą samochodową, wskazuje największe obiekty geograficzne, korzystając z mapy topograficznej i	Praca w grupach. Opracowanie wyznaczonych tras wycieczek.	

							turystycznej, wykonuje szkic trasy wycieczki, współpracuje w zespole. Ocena dostateczna: wyznacza trasę wycieczki, odczytuje nazwy miejscowości wzdłuż trasy, korzystając z mapy samochodowej, wymienia rodzaje dróg, posługując się mapą samochodową, stara się wskazać największe obiekty geograficzne, korzystając z mapy topograficznej i turystycznej, wykonuje szkic trasy wycieczki, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyznacza trasę wycieczki, odczytuje nazwy miejscowości wzdłuż trasy oraz największe obiekty geograficzne, korzystając z mapy topograficznej i turystycznej.		
14	Kształt, ruchy Ziemi i ich następstwa.	1	Kształt i wymiary Ziemi.	- dawne poglądy na kształt Ziemi - współczesne informacje dotyczące kształtu Ziemi - wymiary Ziemi	- wymienia dawne poglądy na kształt Ziemi od czasów starożytnych - podaje informacje na temat obecnego kształtu Ziemi - wie, że Ziemia jest geoidą, co potwierdzają nowoczesne zdjęcia satelitarne - zna wymiary Ziemi - omawia szybki postęp w nauce i technice NACOBZU: Rzeczywisty kształt i wymiary Ziemi.	- korzystanie z podręcznika oraz zasobów internetu: - analizowanie dawnych i obecnych źródeł dotyczących kształtu Ziemi - przedstawianie historycznych postaci, które miały wpływ na poszerzanie wiedzy o kształcie Ziemi - omówienie współczesnych poglądów na kształt Ziemi - zapoznanie z wymiarami Ziemi	Ocena celująca: przedstawia historyczne i współczesne poglądy na temat kształtu Ziemi, wskazuje nazwiska historycznych osób, które dostarczyły dowodów na kształt Ziemi, określa Ziemię jako geoidę i podaje zdjęcia satelitarne jako dowód na dokładny opis wyglądu naszej planety, bezbłędnie określa wymiary Ziemi, bez problemu wyszukuje informacje w podręczniku, prawidłowo przedstawia treści na forum klasy. Ocena bardzo dobra: przedstawia historyczne i współczesne poglądy na temat kształtu Ziemi, określa Ziemię jako geoidę i podaje zdjęcia satelitarne jako dowód na dokładny opis wyglądu naszej planety, bezbłędnie określa wymiary	Praca z podręcznikiem. Pogadanka.	Elipsoida. Obwód Ziemi na południku.

							Ziemi, wyszukuje informacje w podręczniku, pracuje w dobrym tempie. Ocena dobra: wymienia dawne i współczesne poglądy na temat kształtu Ziemi, określa Ziemię jako geoidę i zna w większości wymiary Ziemi, wyszukuje informacje w podręczniku. Ocena dostateczna: wymienia dawne poglądy na temat kształtu Ziemi, zna obecny kształt, popełnia błędy w określaniu wymiarów Ziemi, wyszukuje informacje w podręczniku, korzystając z niewielkiej pomocy nauczyciela. Ocena dopuszczająca: wymienia poglądy i wymiary Ziemi z pomocą nauczyciela, pracuje z tekstem ze wskazówkami od nauczyciela.		
15		1	Dlaczego na Ziemi występuje dzień i noc?	- ruch obrotowy Ziemi - dzień i noc - skutkiem ruchu obrotowego Ziemi - następstwa ruchu obrotowego Ziemi - siła Coriolisa - wynikiem ruchu obrotowego Ziemi - czas słoneczny	- wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obrotowy Ziemi, doba, czas słoneczny - korzysta z modelu Ziemi – globusa do demonstrowania ruchu obrotowego Ziemi - wykazuje związek między kierunkiem obrotu Ziemi a występowaniem dnia i nocy - podaje cechy ruchu obrotowego Ziemi - wymienia najważniejsze następstwa ruchu obrotowego - objaśnia czas słoneczny NACOBZU: Ruch obrotowy Ziemi i jego następstwa. Czas słoneczny.	- wyszukiwanie w materiałach źródłowych informacji dotyczących terminów związanych z ruchem obrotowym Ziemi - demonstrowanie na globusie ruchu obrotowego Ziemi ze zwróceniem uwagi na kierunek obrotu - korzystanie z podręcznika w celu omówienia następstw ruchu obrotowego i - omawianie Ziemi - czasu słonecznego,	Ocena celująca: wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obrotowy Ziemi, doba, korzysta z modelu Ziemi – globusa do demonstrowania ruchu obrotowego Ziemi, wykazuje związek między kierunkiem obrotu Ziemi a występowaniem dnia i nocy, podaje cechy ruchu obrotowego Ziemi, wymienia najważniejsze następstwa ruchu obrotowego, określa czas słoneczny, wyróżnia się w wypowiedziach. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obrotowy Ziemi, doba, korzysta z modelu Ziemi – globusa do demonstrowania ruchu obrotowego Ziemi, wykazuje związek między kierunkiem obrotu Ziemi a występowaniem dnia i nocy, podaje cechy ruchu obrotowego Ziemi, wymienia najważniejsze następstwa ruchu	Praca metodą aktywizującą. Dyskusja okrągłego stołu. Dlaczego zmieniają się pory doby?	Pasaty – siła Coriolisa

						obrotowego, określa czas słoneczny, udziela się w wypowiedziach. Ocena dobra: wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obrotowy Ziemi, doba, korzysta z modelu Ziemi – globusa do demonstrowania ruchu obrotowego Ziemi, wykazuje związek między kierunkiem obrotu Ziemi a występowaniem dnia i nocy, wymienia najważniejsze następstwa ruchu obrotowego, określa czas słoneczny. Ocena dostateczna: korzysta z modelu Ziemi – globusa do demonstrowania ruchu obrotowego Ziemi, wykazuje związek między kierunkiem obrotu Ziemi a występowaniem dnia i nocy, z niewielką pomocą nauczyciela wymienia najważniejsze następstwa ruchu obrotowego, określa czas słoneczny. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wykazuje związek między kierunkiem obrotu Ziemi a występowaniem dnia i nocy, wymienia najważniejsze następstwa ruchu obrotowego, określa czas słoneczny.			
16		1	Strefy czasowe. W jakim celu wprowadzono linię zmiany daty?	- czas strefowy - czas urzędowy: letni i zimowy - mapa stref czasowych - potrzeba wprowadzenia stref czasowych -linia zmiany daty	- odczytuje strefy czasowe w Europie i na kuli ziemskiej - zna południki środkowe wyznaczające strefy czasowe, - posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi - określa czas słoneczny i strefowy na podstawie mapy stref czasowych - wskazuje linię zmiany daty na kuli ziemskiej	- korzystanie z mapy stref czasowych -odczytywanie stref czasowych na kuli ziemskiej ze zwróceniem uwagi na strefy w Europie - podkreślanie , że Polska leży w strefie środkowoeuropejskiej i w okresie letnim zmienia czas na wschodnioeuropejski - wskazywanie linii zmiany daty na mapie świata	Ocena celująca: odczytuje strefy czasowe w Europie i na kuli ziemskiej, zna południki środkowe wyznaczające strefy czasowe, posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi, określa czas słoneczny i strefowy, wskazuje linię zmiany daty na kuli ziemskiej, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: odczytuje strefy	Praca w grupach. Uczniowie planują podróż samolotem i określają czas strefowy w: - Sydney w Australii, - Buenos Aires w Argentynie - Los Angeles w USA, - Delhi w Indiach (Utrwalenie	

				- wie, dlaczego w Polsce wprowadza się czas letni i zimowy NACOBZU: Czas strefowy i urzędowy. Obliczanie różnicy czasu słonecznego i strefowego na podstawie mapy stref czasowych.	- określanie czasu słonecznego i strefowego na podstawie mapy stref czasowych	czasowe w Europie i na kuli ziemskiej, zna południki środkowe wyznaczające strefy czasowe, posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi, określa czas słoneczny i strefowy, wskazuje linię zmiany daty na kuli ziemskiej, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: odczytuje strefy czasowe w Europie i na kuli ziemskiej, zna południki środkowe wyznaczające strefy czasowe, posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi, popełnia niewielkie błędy w określaniu czasu słonecznego i strefowego, wskazuje linię zmiany daty na kuli ziemskiej, współpracuje w zespole i komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: odczytuje strefy czasowe w Europie i na kuli ziemskiej, posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi, popełnia błędy w określaniu czasu słonecznego i strefowego, popełnia błędy, wskazując linię zmiany daty na kuli ziemskiej, stara się współpracować w zespole i poprawnie komunikować się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela odczytuje strefy czasowe w Europie i na kuli ziemskiej, popełnia błędy w obliczaniu czasu słonecznego i strefowego, z pomocą nauczyciela wskazuje linię zmiany daty na kuli ziemskiej, jest motywowany przez nauczyciela do pracy w zespole.	wiadomości dotyczących określania długości geograficznej)	
--	--	--	--	---	--	--	--	--

17		1	Jaki wpływ na przyrodę i życie człowieka ma ruch obiegowy Ziemi?	- ruch obiegowy Ziemi - następstwa ruchu obiegowego Ziemi - wpływ ruchu obiegowego Ziemi na życie i działalność człowieka	- wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi - omawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi - analizuje zjawisko dnia i nocy polarnej oraz występowanie białych nocy - wyjaśnia wpływ ruchu obiegowego Ziemi na życie i działalność człowieka NACOBZU: Obieg Ziemi: kierunek i czas, następstwa.	- demonstrowanie na tellurium ruchu obiegowego Ziemi - plansza – Ruch obiegowy Ziemi - omawianie następstw ruchu obiegowego Ziemi - dyskusja na temat wpływu ruchu obiegowego Ziemi na życie i działalność człowieka	Ocena celująca: wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi, omawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi, analizuje zjawisko dnia i nocy polarnej oraz występowanie białych nocy, wyjaśnia wpływ ruchu obiegowego Ziemi na życie i działalność człowieka, jest aktywny, angażuje się w pracy na lekcji, udziela ciekawych odpowiedzi. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi, omawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi, wyjaśnia, na czym polega zjawisko dnia i nocy polarnej oraz występowanie białych nocy, wyjaśnia wpływ ruchu obiegowego Ziemi na życie i działalność człowieka, jest aktywny, angażuje się w pracy na lekcji. Ocena dobra: wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi, omawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi, wyjaśnia, na czym polega zjawisko dnia i nocy polarnej oraz występowanie białych nocy. Ocena dostateczna: wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi, omawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi, omawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi.	Metoda aktywizująca: Rybi szkielet. Jaki wpływ na przyrodę i człowieka mają następstwa ruchu obiegowego Ziemi?	
18		1	Strefy oświetlenia Ziemi.	- strefy oświetlenia Ziemi - równonoc	- wymienia strefy oświetlenia Ziemi - wskazuje na mapie strefy i	- analizowanie plansz – Strefy oświetlenia Ziemi - praca z mapą –	Ocena celująca: wymienia strefy oświetlenia Ziemi, wskazuje na mapie strefy i omawia przebieg granic tych stref,	Analiza plansz: Strefy oświetlenia Ziemi.	

				wiosenna i jesienna - przesilenie letnie i zimowe - kąt padania promieni słonecznych w różnych szerokościach geograficznych, w różnych porach roku omawia przebieg granic tych stref - charakteryzuje strefy na podstawie planszy - dostrzega różnicę trwania dnia i nocy w różnych porach roku - wskazuje daty rozpoczęcia pór roku - wyjaśnia pojęcia: równonoc i przesilenie - wyjaśnia, dlaczego zmienia się kąt padania promieni słonecznych w różnych szerokościach geograficznych NACOBZU: Nazwy stref oświetlenia Ziemi. Zmiana wysokości Słońca nad widnokresem w różnych porach roku.	wskazywanie stref i omawianie granic - na podstawie rysunków wskazywanie różnic trwania dnia i nocy w różnych porach roku - wskazywanie na zależność wysokości Słońca na temperaturę na Ziemi	charakteryzuje strefy na podstawie planszy, dostrzega różnicę trwania dnia i nocy w różnych porach roku, wskazuje daty rozpoczęcia pór roku, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: wymienia strefy oświetlenia Ziemi, wskazuje na mapie strefy i omawia przebieg granic tych stref, charakteryzuje strefy na podstawie planszy, dostrzega różnicę trwania dnia i nocy w różnych porach roku, podaje daty rozpoczęcia pór roku, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wymienia strefy oświetlenia Ziemi, wskazuje na mapie strefy i charakteryzuje je na podstawie planszy, dostrzega różnicę trwania dnia i nocy w różnych porach roku, podaje daty rozpoczęcia pór roku, współpracuje w zespole i komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: wymienia strefy oświetlenia Ziemi, wskazuje na mapie strefy i charakteryzuje je (z niewielką pomocą nauczyciela) na podstawie planszy, dostrzega różnicę trwania dnia i nocy w różnych porach roku, podaje daty rozpoczęcia pór roku, stara się współpracować w zespole i komunikować z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia strefy oświetlenia Ziemi, wskazuje na mapie strefy i charakteryzuje je z pomocą nauczyciela na podstawie planszy, podaje daty rozpoczęcia pór roku.	(Utrwalenie wiadomości dotyczących określania szerokości geograficznej)	
--	--	--	--	--	--	--	--	--

19-20		2	Zajęcia terenowe. Pomiar wysokości Słońca w okresie zimowym.	- wyznaczenie kąta padania promieni słonecznych na boisku szkolnym w okresie zimowym	- orientuje kierunki świata na boisku szkolnym za pomocą kompasu - orientuje plan swojej miejscowości - wyznacza kąt padania promieni słonecznych za pomocą gnomonu - określa wpływ kąta padania promieni słonecznych w różnych porach roku na życie ludzi w swojej miejscowości	- orientowanie kierunków świata za pomocą kompasu - orientowanie planu miejscowości - wyznaczanie kąta padania promieni słonecznych za pomocą gnomonu	Ocena celująca: orientuje kierunki świata na boisku szkolnym za pomocą kompasu, orientuje plan swojej miejscowości, wyznacza kąt padania promieni słonecznych za pomocą gnomonu, wzorowo wypełnia kartę pracy, angażuje się w pracy na zajęciach w terenie, jest dobrym przykładem dla rówieśników. Ocena bardzo dobra: orientuje kierunki świata na boisku szkolnym za pomocą kompasu, orientuje plan swojej miejscowości, wyznacza kąt padania promieni słonecznych za pomocą gnomonu, nie popełnia błędów, wypełniając kartę pracy w sposób staranny, angażuje się w pracy na zajęciach w terenie. Ocena dobra: orientuje kierunki świata na boisku szkolnym za pomocą kompasu, orientuje plan swojej miejscowości, wyznacza kąt padania promieni słonecznych za pomocą gnomonu, popełnia niewielkie pomyłki w zadaniach w karcie pracy. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela orientuje kierunki świata na boisku szkolnym, korzystając z kompasu, wyznacza kąt padania promieni słonecznych za pomocą gnomonu, z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje zadania w karcie pracy. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela orientuje kierunki świata na boisku szkolnym, korzystając z kompasu, z pomocą rówieśników lub nauczyciela wyznacza kąt padania promieni słonecznych za pomocą gnomonu, wymaga stałego motywowania do pracy.	Karta pracy dla każdego ucznia. Zadania powinny zawierać: 1. opis wykonanej pracy 2. rysunek wysokości Słońca przy użyciu kątomierza 3. naniesienie najważniejszych elementów na boisku szkolnym z zastosowaniem kierunków świata.
21	Wybrane	1	Wpływ	- pojęcie: klimat i	- wyjaśnia terminy pogoda i	- korzystanie ze słownika	Ocena celująca: wyjaśnia terminy	Praca w grupach.

	zagadnienia z geografii fizycznej.		czynników klimatotwórczych na klimat.	pogoda, izolinie - składniki klimatu - czynniki klimatotwórcze - mapy klimatyczne świata	klimat - wymienia składniki klimatu - omawia czynniki klimatotwórcze i ich wpływ korzystny lub niekorzystny na klimat: szerokość geograficzna, ukształtowanie powierzchni, wysokość nad poziom morza, odległość mórz i oceanów, prądy morskie, rodzaj podłoża - odczytuje za pomocą izolinii wartości temperatury powietrza, opadów atmosferycznych, ciśnienia atmosferycznego, układów barycznych. NACOBZU: Czynniki klimatotwórcze i ich wpływ na klimat.	geograficznego i podręcznika w celu wyjaśnienia terminów: pogoda i klimat, izolinie: izoterm, izobary, izohiety - omawianie czynników klimatotwórczych i ich wpływu na klimat, - odczytywanie z map klimatycznych różnych wartości składników klimatu - podkreślanie wpływu czynników klimatotwórczych na zmiany temperatury powietrza i opadów	pogoda i klimat, wymienia składniki klimatu, omawia czynniki klimatotwórcze i ich wpływ korzystny lub niekorzystny na klimat: szerokość geograficzna, ukształtowanie powierzchni, wysokość nad poziom morza, odległość mórz i oceanów, prądy morskie, rodzaj podłoża, odczytuje za pomocą izolinii wartości temperatury powietrza, opadów atmosferycznych, ciśnienia atmosferycznego, układów barycznych, korzysta z map klimatycznych, bez problemu odczytuje dane dotyczące opadów i temperatury, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia terminy pogoda i klimat, wymienia składniki klimatu, omawia czynniki klimatotwórcze i ich wpływ korzystny lub niekorzystny na klimat: szerokość geograficzna, ukształtowanie powierzchni, wysokość nad poziom morza, odległość mórz i oceanów, prądy morskie, rodzaj podłoża, odczytuje za pomocą izolinii wartości temperatury powietrza, opadów atmosferycznych, ciśnienia atmosferycznego, układów barycznych, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wyjaśnia terminy pogoda i klimat, wymienia składniki klimatu, z niewielkimi błędami omawia czynniki klimatotwórcze i ich wpływ korzystny lub niekorzystny na klimat, popełnia niewielkie błędy w odczycie wartości izolinii temperatury powietrza, opadów	Odczytywanie z map klimatycznych danych dotyczących opadów i temperatury powietrza dla różnych miejscowości np.: Lizbona – Paryż, Moskwa – Astana, Warszawa – Bazylea, Dakar – Rio de Janeiro
--	--	--	--	---	---	--	---	--

							atmosferycznych, ciśnienia atmosferycznego, układów barycznych, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia terminy pogoda i klimat, wymienia składniki klimatu, z niewielkimi błędami omawia czynniki klimatotwórcze i ich wpływ na klimat, popełnia błędy w odczycie wartości izolinii temperatury powietrza, opadów atmosferycznych, ciśnienia atmosferycznego, układów barycznych, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia terminy pogoda i klimat, wymienia składniki klimatu, popełnia błędy w odczycie wartości izolinii temperatury powietrza, opadów atmosferycznych, ciśnienia atmosferycznego, układów barycznych, wymaga stałej motywacji do pracy w zespole.		
22		1	Temperatura powietrza i opady atmosferyczne na Ziemi.	- wpływ czynników na rozkład temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi - kontrasty termiczne i opadowe na Ziemi - klimatogramy wybranych stacji meteorologicznych - obliczanie średniej temperatury	- wyjaśnia wpływ czynników na rozkład temperatury powietrza i opadów na Ziemi - wskazuje na mapie obszary o najwyższych i najniższych temperaturach na Ziemi - wskazuje na mapie obszary o najwyższych i najniższych opadach na Ziemi - odczytuje dane z klimatogramów dotyczące temperatury powietrza i opadów - wykonuje obliczenia średniej temperatury powietrza	- wyjaśnienie wpływu czynników na rozkład temperatury powietrza i opadów na Ziemi - wskazanie na mapie obszarów o najwyższych i najniższych temperaturach na Ziemi - wskazanie na mapie obszarów o najwyższych i najniższych opadach na Ziemi - odczytanie danych z klimatogramów dotyczących	Ocena celująca: wyjaśnia wpływ wszystkich czynników na rozkład temperatury i opadów na Ziemi, wskazuje na mapie obszary o najwyższych i najniższych temperaturach powietrza oraz opadów na Ziemi, odczytuje wartości temperatury powietrza z map klimatycznych, posługuje się klimatogramami różnych miejsc w celu odczytywania miesięcznych wartości temperatury powietrza i opadów, wykonuje obliczenia średniej temperatury powietrza, oblicza amplitudę temperatur, wszystkie zadania wykonuje w sposób	Praca indywidualna. Na podstawie podanych klimatogramów uczniowie: 1. odczytują przebieg temperatury powietrza w ciągu roku 2. obliczają średnią roczną temperaturę powietrza	Opady na kuli ziemskiej

				powietrza i amplitudy temperatur powietrza - wykazuje związek na przykładach między wysokością Słońca a temperaturą powietrza	- oblicza amplitudę temperatur - określa wpływ temperatury powietrza i rozmieszczenie opadów atmosferycznych na życie i gospodarkę człowieka NACOBZU: Przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi. Czytanie klimatogramów, obliczanie średniej temperatury powietrza i amplitudy.	temperatury powietrza i opadów - wykonanie obliczeń średniej temperatury powietrza - obliczanie amplitudy temperatur	wzorcowy. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia wpływ czynników na rozkład temperatury i opadów na Ziemi, wskazuje na mapie obszary o najwyższych i najniższych temperaturach na Ziemi, odczytuje wartości temperatury powietrza z map klimatycznych, posługuje się klimatogramami różnych miejsc w celu odczytywania miesięcznych wartości temperatury powietrza i opadów, wykonuje obliczenia średniej temperatury powietrza, oblicza amplitudę temperatur, wszystkie zadania wykonuje w sposób bezbłędny. Ocena dobra: wyjaśnia wpływ czynników na rozkład temperatury i opadów na Ziemi, wskazuje na mapie obszary o najwyższych i najniższych temperaturach i opadach na Ziemi, popełnia niewielkie błędy w odczycie wartości temperatury powietrza i opadów z map klimatycznych, posługuje się klimatogramami różnych miejsc w celu odczytywania miesięcznych wartości temperatury powietrza, wykonuje obliczenia średniej temperatury powietrza, popełnia niewielkie błędy w obliczeniach, oblicza amplitudę temperatur, w większości zadania wykonuje prawidłowo. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia wpływ czynników na rozkład temperatury i opadów na Ziemi, wskazuje na mapie obszary o najwyższych i najniższych temperaturach i opadach na Ziemi, popełnia błędy w odczycie wartości temperatury powietrza z map klimatycznych, posługuje się	3.obliczają roczną amplitudę temperatury powietrza 4. obliczają sumę opadów w ciągu roku dla danej stacji meteorologicznej.	
--	--	--	--	---	--	---	--	---	--

							klimatogramami różnych miejsc w celu odczytywania miesięcznych wartości temperatury powietrza i opadów, wykonuje obliczenia średniej temperatury oraz oblicza amplitudę temperatury powietrza, popełnia błędy w obliczeniach. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia wpływ czynników na rozkład temperatury i opadów na Ziemi, popełnia błędy w odczycie wartości temperatury powietrza i opadów z map klimatycznych, z pomocą nauczyciela wykonuje obliczenia średniej temperatury oraz amplitudy temperatury, popełnia błędy w obliczeniach.		
23		1	Czy ciśnienie atmosferyczne ma wpływ na powstawanie wiatru?	- ciśnienie atmosferyczne - jednostki ciśnienia atmosferycznego - niż i wyż baryczny - układ wiatrów w niżu i wyżu barycznym - rodzaje wiatrów - życie ludzi zagrożonych ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi	- wyjaśnia pojęcia: ciśnienie atmosferyczne, wyż , niż baryczny, hektopaskal, izobara - posługuje się jednostkami ciśnienia atmosferycznego - rysuje schemat niżu i wyżu barycznego - zaznacza na schemacie kierunek wiatrów - wymienia rodzaje wiatrów: stałe – pasaty, okresowo zmienne – monsuny, lokalny: bryza, fen, oraz inne np.: cyklony, tornada NACOBZU: Układy baryczne i rodzaje wiatrów.	- posługiwanie się słownikiem geograficznym oraz podręcznikiem w celu wyjaśnienia pojęć - rysowanie układów niskiego i wysokiego ciśnienia i wpisywanie wartości na izobarach - zaznaczanie kierunków wiatru w poszczególnych układach ciśnienia - wyjaśnienie przyczyn powstawania i przebiegu pasatów na kuli ziemskiej - narysowanie pasatów na kuli ziemskiej - zapoznanie z mechanizmem powstawania monsunów, bryzy i fenu	Ocena celująca: wyjaśnia pojęcia: ciśnienie atmosferyczne, wyż , niż baryczny, hektopaskal, izobara, posługuje się jednostkami ciśnienia atmosferycznego, rysuje schemat niżu i wyżu barycznego, zaznacza na schemacie kierunek wiatrów, wymienia i charakteryzuje rodzaje wiatrów, jego postawa jest wzorcem do naśladowania, zadania w grupie wykonuje wzorcowo. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia pojęcia: ciśnienie atmosferyczne, wyż , niż baryczny, hektopaskal, izobara, posługuje się jednostkami ciśnienia atmosferycznego, rysuje schemat niżu i wyżu barycznego, zaznacza na schemacie kierunek wiatrów, wymienia rodzaje wiatrów, bardzo dobrze współpracuje w zespole. Ocena dobra: wyjaśnia pojęcia: ciśnienie atmosferyczne, wyż , niż baryczny, izobara, posługuje się jednostkami	Paca w grupach – metodą posteru - uczniowie za pomocą informacji tworzą poster „Życie ludzi na obszarach zagrożonych zjawiskami ekstremalnymi”	Pasaty

						- wskazuje na mapie świata rejony występowania pasatów, monsunów, tornad, tajfunów i innych wiatrów	ciśnienia atmosferycznego, rysuje schemat niżu i wyżu barycznego, zaznacza na schemacie kierunek wiatrów, wymienia rodzaje wiatrów, współpracuje w zespole. Ocena dostateczna: wyjaśnia pojęcia, popełniając niewielkie błędy: ciśnienie atmosferyczne, wyż, niż baryczny, izobara, posługuje się jednostkami ciśnienia atmosferycznego, z niewielką pomocą nauczyciela rysuje schemat niżu i wyżu barycznego, zaznacza na schemacie kierunek wiatrów, wymienia rodzaje wiatrów, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: wyjaśnia pojęcia, popełniając błędy: ciśnienie atmosferyczne, wyż, niż baryczny, izobara, posługuje się jednostkami ciśnienia atmosferycznego, z pomocą nauczyciela rysuje schemat niżu i wyżu barycznego, zaznacza na schemacie kierunek wiatrów, wymienia rodzaje wiatru.		
24		1	Strefy klimatyczne świata.	- rozmieszczenie stref klimatycznych na kuli ziemskiej - charakterystyka stref pod względem klimatu	- wskazuje na mapie świata rozmieszczenie stref klimatycznych - charakteryzuje strefy pod względem temperatury i opadów, korzystając z diagramów klimatycznych (diagramy klimatyczne dotyczą miejscowości położonych od strefy równikowej po okołobiegunową)	- odszukiwanie na mapie klimatycznej stref klimatycznych oraz wybranych typów klimatu w tych strefach - wskazywanie na mapie świata rozmieszczenia stref klimatycznych - korzystanie z diagramów klimatycznych do charakteryzowania stref klimatycznych pod względem	Ocena celująca: wskazuje na mapie świata rozmieszczenie stref klimatycznych, charakteryzuje strefy pod względem temperatury i opadów, korzystając z diagramów klimatycznych odczytuje temperaturę i opady, oraz prawidłowo wskazuje odpowiednią strefę klimatyczną. Swą postawą jest wzorem dla rówieśników, angażuje się we wszystkie powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: wskazuje na mapie świata rozmieszczenie stref	Praca w parach. Uczniowie, odczytując temperaturę i opady z klimatogramów, wskazują odpowiednią strefę klimatyczną.	Zróznicowanie klimatyczne na Ziemi – e- lekcja

					NACOBEZU: Strefy klimatyczne i ich rozmieszczenie na kuli ziemskiej.	temperatury i opadów	klimatycznych, charakteryzuje strefy pod względem temperatury i opadów, korzystając z diagramów klimatycznych odczytuje temperaturę i opady oraz prawidłowo wskazuje odpowiednią strefę klimatyczną. Ocena dobra: wskazuje na mapie świata rozmieszczenie stref klimatycznych, popełnia niewielkie błędy charakteryzując strefy pod względem temperatury i opadów, korzystając z diagramów klimatycznych odczytuje z małymi błędami temperaturę i opady oraz wskazuje odpowiednią strefę klimatyczną. Ocena dostateczna: wskazuje na mapie świata rozmieszczenie stref klimatycznych, popełnia błędy, charakteryzując strefy pod względem temperatury i opadów, korzystając z diagramów klimatycznych, odczytuje z błędami temperaturę i opady oraz wskazuje odpowiednią strefę klimatyczną. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje na mapie świata rozmieszczenie stref klimatycznych oraz charakteryzuje strefy pod względem temperatury i opadów.		
25		1	Wpływ klimatu na zróżnicowanie roślinności i gleb na Ziemi.	- czynniki glebotwórcze i ich wpływ na zróżnicowanie gleb - strefy glebowe na kuli ziemskiej - strefy roślinne na	- wymienia czynniki glebotwórcze - wyjaśnia wpływ czynników na zróżnicowanie gleb - wymienia gleby, dokonując podziału na gleby strefowe i astrefowe	- wyjaśnianie wpływu czynników glebotwórczych na zróżnicowanie gleb - dokonywanie podziału na gleby strefowe i astrefowe - korzystanie z map glebowych w celu wskazania	Ocena celująca: wymienia i charakteryzuje czynniki glebotwórcze, wyjaśnia wpływ czynników na zróżnicowanie gleb, wymienia gleby, dokonując podziału na gleby strefowe i astrefowe, charakteryzuje je, wskazuje na mapie rozmieszczenie	Metoda aktywizująca wprowadzająca do zagadnienia. Mapa mentalna: Wpływ klimatu na glebę i szatę	

				Ziemi - wskazuje na mapie rozmieszczenie gleb strefowych i astrefowych - wskazuje na mapie strefy roślinne na kuli ziemskiej: wilgotny las równikowy, sawanna, step, pustynie i półpustynie, makia, las liściasty i mieszany, tajga, tundra - charakteryzuje poszczególne strefy roślinne - wyjaśnia wpływ klimatu na rozmieszczenie stref roślinnych i glebowych NACOBZU: Zróźnicowanie stref roślinnych na kuli ziemskiej wynikiem wpływu klimatu.	rozmieszczenia gleb na kuli ziemskiej - korzystanie z map roślinnych do wskazania stref roślinnych - charakteryzowanie stref roślinnych pod względem gatunkowym - wyjaśnienie wpływu klimatu na układ stref roślinnych i glebowych	gleb strefowych i astrefowych, wskazuje na mapie strefy roślinne na kuli ziemskiej, podaje ciekawe pomysły, pracując metodą aktywizującą. Ocena bardzo dobra: wymienia czynniki glebotwórcze, wyjaśnia wpływ czynników na zróźnicowanie gleb, wymienia gleby, dokonując podziału na gleby strefowe i astrefowe, wskazuje na mapie rozmieszczenie gleb strefowych i astrefowych, wskazuje na mapie strefy roślinne na kuli ziemskiej, udziela się w pracy. Ocena dobra: wymienia czynniki glebotwórcze, wyjaśnia wpływ większości czynników na zróźnicowanie gleb, wymienia gleby, dokonując podziału na gleby strefowe i astrefowe, wskazuje na mapie przykłady rozmieszczenia gleb strefowych i astrefowych, wskazuje na mapie strefy roślinne na kuli ziemskiej, udziela się w pracy. Ocena dostateczna: wymienia czynniki glebotwórcze, z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia wpływ większości czynników na zróźnicowanie gleb, wymienia gleby, dokonując podziału na gleby strefowe i astrefowe, z niewielką pomocą nauczyciela wskazuje na mapie przykłady rozmieszczenia gleb strefowych i astrefowych, wskazuje na mapie strefy roślinne na kuli ziemskiej. Ocena dopuszczająca: wymienia czynniki glebotwórcze, z pomocą nauczyciela wyjaśnia wpływ większości czynników na zróźnicowanie gleb, wymienia gleby, z pomocą nauczyciela wskazuje na mapie przykłady	roślinną.	
--	--	--	--	---	---	---	------------------	--

							rozmieszczenia gleb, z pomocą nauczyciela wskazuje na mapie strefy roślinne na kuli ziemskiej.		
26		1	Płytkowa budowa litosfery przyczyną zjawisk wulkanicznych i sejsmicznych na kuli ziemskiej.	- budowa wnętrza Ziemi - ruch płyt litosfery - trzęsienia ziemi - zjawiska wulkaniczne	- objaśnia na podstawie rysunku budowę wnętrza Ziemi - wskazuje na mapie rozmieszczenie płyt litosfery i ich granice - omawia przyczynę rozerwania litosfery na płyty tektoniczne - omawia, w jaki sposób powstają ryfty, rowy oceaniczne i grzbiety oceaniczne - wskazuje na mapie ściennej przykłady tych form - wskazuje na mapie strefy sejsmiczne i wulkaniczne - wymienia niebezpieczeństwa spowodowane ruchami sejsmicznymi, np. tsunami, oraz zagrożenia wynikające z erupcji wulkanów, np.: dymy i pyły powulkaniczne zakłócające loty samolotów NACOBZU: Ruchy płyt litosfery. Zjawiska wulkaniczne i sejsmiczne na granicy płyt tektonicznych.	- na podstawie planszy objaśnianie budowy wnętrza Ziemi - korzystanie z atlasu w celu odczytania nazw płyt i wskazanie granic między płytami - wskazanie form powstałych w wyniku ruchów sejsmicznych - odczytywanie z map nazw i wartości tych form - podkreślanie, że granice płyt są miejscem występowania ruchów sejsmicznych i wulkanicznych - omawianie zagrożeń i skutków trzęsień ziemi i wulkanów	Ocena celująca: objaśnia na podstawie rysunku budowę wnętrza Ziemi, wskazuje na mapie rozmieszczenie płyt litosfery i ich granic, omawia przyczynę rozerwania litosfery na płyty tektoniczne, omawia, w jaki sposób powstają ryfty, rowy oceaniczne i grzbiety oceaniczne, wskazuje na mapie ściennej przykłady tych form, wskazuje na mapie strefy sejsmiczne i wulkaniczne, wymienia niebezpieczeństwa spowodowane ruchami sejsmicznymi, angażuje się w pracy, jego postawa na lekcji jest wzorem dla rówieśników. Ocena bardzo dobra: objaśnia na podstawie rysunku budowę wnętrza Ziemi, wskazuje na mapie rozmieszczenie płyt litosfery i ich granic, omawia przyczynę rozerwania litosfery na płyty tektoniczne, omawia, w jaki sposób powstają ryfty, rowy oceaniczne i grzbiety oceaniczne, wskazuje na mapie ściennej przykłady tych form, wskazuje na mapie strefy sejsmiczne i wulkaniczne, wymienia niebezpieczeństwa spowodowane ruchami sejsmicznymi, udziela się w pracy, ma ciekawe pomysły podczas „burzy mózgów”. Ocena dobra: wskazuje na mapie rozmieszczenie płyt litosfery i ich granic, omawia przyczynę rozerwania litosfery na płyty tektoniczne, omawia, w jaki sposób powstają ryfty, rowy oceaniczne i grzbiety oceaniczne, wskazuje na mapie ściennej przykłady tych form, wskazuje	Metoda aktywizująca. Burza mózgów. Czy mamy obawiać się w Polsce wstrząsów sejsmicznych i zjawisk wulkanicznych.	Wulkanizm i trzęsienia ziemi. Erupcja wulkanu. Sejsmograf.

							na mapie strefy sejsmiczne i wulkaniczne, wymienia niebezpieczeństwa spowodowane ruchami sejsmicznymi, udziela się w pracy. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wskazuje na mapie rozmieszczenie płyt litosfery i ich granic, wyjaśnia z niewielką pomocą -przyczynę rozerwania litosfery na płyty tektoniczne, wskazuje na mapie ściennej przykłady rowów oceanicznych, grzbietów oceanicznych wskazuje (z niewielką pomocą nauczyciela) na mapie strefy sejsmiczne i wulkaniczne, wymienia niebezpieczeństwa spowodowane ruchami sejsmicznymi. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje na mapie rozmieszczenie płyt litosfery i ich granic, z pomocą nauczyciela wskazuje na mapie ściennej przykłady rowów oceanicznych i grzbietów oceanicznych, wymienia niebezpieczeństwa spowodowane ruchami sejsmicznymi.		
27		1	Wietrzenie procesem zewnętrznym kształtującym powierzchnię Ziemi.	- wietrzenie fizyczne (mrozowe) - skutki wietrzenia fizycznego - wietrzenie chemiczne - zjawiska krasowe - formy krasu powierzchniowego i podziemnego - wietrzenie biologiczne - ruchy masowe	- wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne - objaśnia skutki wietrzenia fizycznego - omawia, na czym polega wietrzenie chemiczne - wymienia formy krasu powierzchniowego i podziemnego - wyjaśnia, co to jest wietrzenie biologiczne - wskazuje przykłady ruchów masowych i zagrożenia dla	- wyjaśnianie na podstawie plansz i schematów procesów związanych z wietrzeniem chemicznym, fizycznym i biologicznym - wskazywanie form krasu powierzchniowego i podziemnego na rysunkach i fotografiach - wskazywanie przykładów ruchów masowych	Ocena celująca: wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, objaśnia skutki wietrzenia fizycznego, omawia, na czym polega wietrzenie chemiczne, wymienia i wskazuje na planszy, rysunku formy krasu powierzchniowego i podziemnego, wyjaśnia, co to jest wietrzenie biologiczne, wskazuje przykłady ruchów masowych, jest bardzo zaktywizowany na lekcji, jest wzorem dla grupy rówieśniczej. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, objaśnia	Wykonanie w domu z masy solnej jaskini wraz z charakterystycznymi formami.	W dolinie Dunajca.

					ludności NACOBZU: Rodzaje wietrzenia, warunki, w jakich przebiega wietrzenie, powstałe formy.		skutki wietrzenia fizycznego, omawia, na czym polega wietrzenie chemiczne, wymienia formy krasu powierzchniowego i podziemnego, wyjaśnia, co to jest wietrzenie biologiczne, wskazuje przykłady ruchów masowych. Ocena dobra: wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, omawia, na czym polega wietrzenie chemiczne, wymienia formy krasu powierzchniowego i podziemnego, wyjaśnia, co to jest wietrzenie biologiczne, wskazuje przykłady ruchów masowych. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, omawia, na czym polega wietrzenie chemiczne, popełnia niewielkie błędy, wymieniając formy krasu powierzchniowego i podziemnego, wyjaśnia, co to jest wietrzenie biologiczne. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, omawia, na czym polega wietrzenie chemiczne, popełnia błędy, wymieniając formy krasu powierzchniowego i podziemnego, z pomocą nauczyciela wyjaśnia, co to jest wietrzenie biologiczne.		
28		1	Rzeźbotwórcza działalność rzek i mórz.	- procesy zachodzące w korycie rzeki: erozja, transport, akumulacja - procesy rzeźbotwórcze w różnych odcinkach biegu rzeki - formy powstałe w	- wyjaśnia znaczenie wyrazów erozja, akumulacja transport - objaśnia formy powstałe w różnych odcinkach biegu rzeki - wskazuje w odcinku górnym dolinę V-kształtną, środkowym – meandry i starorzecza, w odcinku dolnym – ujście deltowe i lejkowate - omawia niszczącą i budującą	- wyjaśnianie znaczenia wyrazów erozja, akumulacja transport – korzystanie ze słownika geograficznego - korzystanie z plansz do objaśniania odcinków biegu rzeki - omawianie niszczącej i budującej działalności fal morskich	Ocena celująca: wyjaśnia znaczenie wyrazów erozja, akumulacja, transport, objaśnia formy powstałe w różnych odcinkach biegu rzeki, wskazuje w odcinku górnym dolinę V-kształtną, środkowym – meandry i starorzecza, w odcinku dolnym – ujście deltowe i lejkowate, omawia niszczącą i budującą działalność fal morskich, angażuje się w pracy, ma ciekawe pomysły, jego postawa	Metoda aktywizująca Rybi szkielet. Praca w grupach: 1.Rzeźbotwórcza działalność rzek. 2.Rzeźbotwórcza działalność fal morskich.	Działalność wód morskich – ekran interaktywny.

				korycie rzeki w wyniku działalności wody płynącej - niszcząca - działalność fal morskich (abrazja) - budująca - działalność morza: plaże, mierzeje	działalność fal morskich NACOBZU: Formy erozyjne i akumulacyjne wód płynących w korycie rzeki i formy powstałe w wyniku działalności fal morskich.		jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia znaczenie wyrazów erozja, akumulacja transport, objaśnia formy powstałe w różnych odcinkach biegu rzeki, wskazuje w odcinku górnym dolinę V-kształtną, środkowym – meandry i starorzecza, w odcinku dolnym – ujście deltowe i lejkowate, omawia niszczącą i budującą działalność fal morskich, angażuje się w pracy. Ocena dobra: wyjaśnia znaczenie wyrazów erozja, akumulacja, transport, objaśnia formy powstałe w różnych odcinkach biegu rzeki, wskazuje w odcinku górnym dolinę V-kształtną, środkowym – meandry i starorzecza, w odcinku dolnym – ujście deltowe i lejkowate, z niewielkimi błędami omawia niszczącą i budującą działalność fal morskich, stara się udzielać w pracy. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia znaczenie wyrazów erozja, akumulacja transport, objaśnia formy powstałe w różnych odcinkach biegu rzeki, wskazuje w odcinku górnym dolinę V-kształtną, środkowym – meandry i starorzecza, w odcinku dolnym – ujście deltowe i lejkowate, z niewielką pomocą nauczyciela omawia niszczącą i budującą działalność fal morskich, motywowany do pracy stara się udzielać. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia znaczenie wyrazów erozja, akumulacja, transport, wymienia formy powstałe w różnych odcinkach biegu rzeki, wskazuje w odcinku górnym dolinę V-kształtną, środkowym – meandry i starorzecza, w odcinku dolnym	
--	--	--	--	--	---	--	---	--

							– ujście deltowe i lejkowate, z pomocą nauczyciela omawia niszczącą i budującą działalność fal morskich.		
29		1	Rzeźbotwórcza działalność wiatru.	- niszcząca działalność wiatru: deflacja, korazja i ich formy - budująca działalność wiatru i ich formy: wydmy paraboliczne i barchany - rodzaje pustyń	- wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy erozyjne wiatru - objaśnia formy, które powstały w wyniku akumulacyjnej działalności wiatru - wskazuje różnice między wydumą paraboliczną a barchanem - wymienia rodzaje pustyń, podaje przykłady - wskazuje na mapie rozmieszczenie pustyń na świecie NACOBZU: Formy powstałe w wyniku działalności wiatru. Rodzaje pustyń.	- wyjaśnianie powstawania form erozyjnych wiatru, - na podstawie plansz i schematów, filmów edukacyjnych objaśnianie akumulacyjnej działalności wiatru - omawianie różnic między wydumą paraboliczną a barchanem, schemat - wskazywanie na mapie rozmieszczenia pustyń - omówienie rodzajów pustyń	Ocena celująca: wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy erozyjne wiatru, objaśnia formy, które powstały w wyniku akumulacyjnej działalności wiatru, wskazuje różnice między wydumą paraboliczną a barchanem, wymienia rodzaje pustyń, podaje przykłady, wskazuje na mapie rozmieszczenie pustyń na świecie, angażuje się w pracy, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy erozyjne wiatru, objaśnia formy, które powstały w wyniku akumulacyjnej działalności wiatru, wskazuje różnice między wydumą paraboliczną a barchanem, wymienia rodzaje pustyń, podaje przykłady, wskazuje na mapie rozmieszczenie pustyń na świecie, angażuje się w pracy. Ocena dobra: wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy erozyjne wiatru, objaśnia formy, które powstały w wyniku akumulacyjnej działalności wiatru, popełnia niewielkie błędy, wskazuje różnice między wydumą paraboliczną a barchanem, wymienia rodzaje pustyń, podaje przykłady, wskazuje na mapie rozmieszczenie pustyń na świecie. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy erozyjne wiatru, objaśnia formy, które powstały w wyniku akumulacyjnej działalności wiatru,	Praca z atlasem w parach. Zadania: Podpisanie pustyń na mapie konturowej świata. Określenie rodzaju pustyń. Zadanie do domu dla chętnych: wykonanie formy erozyjnej lub akumulacyjnej wiatru (z masy solnej lub gliny).	

							popelnia niewielkie błędy, wymienia rodzaje pustyń. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy erozyjne wiatru, objaśnia formy, które powstały w wyniku akumulacyjnej działalności wiatru, popelnia błędy, wymienia rodzaje pustyń, wymaga ciągłej motywacji nauczyciela.		
30		1	Jak lodowce i lądolody kształtują krajobraz?	- współczesne lodowce i lądolody na kuli ziemskiej - powstawanie lodowców i lądolodów - budowa lodowca górskiego - granica wiecznego śniegu - działalność niszcząca i budująca lodowców górskich - działalność transportująca, erozyjna i akumulacyjna lądolodów - zmiany klimatu przyczyną topnienia lodowców i lądolodów	- wskazuje współczesne lodowce i lądolody na kuli ziemskiej - przedstawia warunki potrzebne do powstawania lodowców i lądolodów - wyjaśnia, co oznacza granica wiecznego śniegu - omawia działalność niszczącą i budującą lodowców górskich - podaje przykłady działalności transportującej, erozyjnej i akumulacyjnej lądolodów - wyjaśnia, dlaczego granice zasięgów lodowców i lądolodów zmniejszają się, wskazuje na działalność człowieka NACOBEZU: Formy akumulacyjne i erozyjne lodowców i lądolodów.	- korzystanie z mapy świata – wskazywanie lodowców i lądolodów na kuli ziemskiej - omawianie warunków potrzebnych do powstawania lodowców i lądolodów - omówienie działalności niszczącej i budującej lodowców górskich - wskazywanie przykładów działalności transportującej, erozyjnej i akumulacyjnej lądolodów	Ocena celująca: wskazuje współczesne lodowce i lądolody na kuli ziemskiej, przedstawia warunki potrzebne do powstawania lodowców i lądolodów, Wyjaśnia, co oznacza granica wiecznego śniegu, omawia działalność niszczącą i budującą lodowców górskich, podaje przykłady działalności transportującej, erozyjnej i akumulacyjnej lądolodów, Wyjaśnia, dlaczego granice zasięgów lodowców i lądolodów zmniejszają się, angażuje się w pracy, ma ciekawe pomysły, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: wskazuje współczesne lodowce i lądolody na kuli ziemskiej, przedstawia warunki potrzebne do powstawania lodowców i lądolodów, wyjaśnia, co oznacza granica wiecznego śniegu, omawia działalność niszczącą i budującą lodowców górskich, podaje przykłady działalności transportującej, erozyjnej i akumulacyjnej lądolodów, wyjaśnia, dlaczego granice zasięgów lodowców i lądolodów zmniejszają się, angażuje się w pracy. Ocena dobra: wskazuje współczesne lodowce i lądolody na kuli ziemskiej,	Metoda aktywizująca. Mapa mentalna. Formy akumulacyjne i erozyjne lodowców i lądolodów.	Lodowce górskie.

							przedstawia warunki potrzebne do powstawania lodowców i lądolodów, Wyjaśnia, co oznacza granica wiecznego śniegu, omawia z niewielkimi błędami działalność niszczącą i budującą lodowców górskich, podaje przykłady działalności transportującej, erozyjnej i akumulacyjnej lądolodów. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wskazuje współczesne lodowce i lądolody na kuli ziemskiej, przedstawia warunki potrzebne do powstawania lodowców i lądolodów, wyjaśnia, co oznacza granica wiecznego śniegu, omawia z niewielkimi błędami działalność niszczącą i budującą lodowców górskich, podaje przykłady działalności transportującej, erozyjnej i akumulacyjnej lądolodów. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje współczesne lodowce i lądolody na kuli ziemskiej, wyjaśnia, co oznacza granica wiecznego śniegu, omawia z błędami działalność niszczącą i budującą lodowców górskich, z pomocą nauczyciela podaje przykłady działalności transportującej, erozyjnej i akumulacyjnej lądolodów.		
31-32		2	Zajęcia terenowe. Formy rzeźby terenu powstałe w wyniku działania procesów rzeźbotwórczych.	- formy terenu występujące w pobliżu mojej szkoły, powstałe w wyniku wietrzenia, działalności wód płynących, morza i lądolodu	- wskazuje formy terenu, - nazywa formy terenu, wyjaśnia, w jaki sposób powstały - dopasowuje formy terenu do odpowiednich procesów - określa negatywny wpływ procesów rzeźbotwórczych na życie i działalność gospodarczą	- omówienie i wskazanie form terenu - nazywanie form terenu - wyjaśnianie, w jaki sposób powstały - dopasowywanie form terenu do odpowiednich procesów	Ocena celująca: wskazuje formy terenu, nazywa formy terenu, wyjaśnia, w jaki sposób powstały formy, dopasowuje formy terenu do odpowiednich procesów, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej, wzorcowo wypełnia kartę pracy. Ocena bardzo dobra: wskazuje formy	Karta pracy: Propozycje zadań: 1. Szkic terenu wzdłuż wyznaczonej trasy. 2. Wymień napotkane formy terenu i scharakteryzuj sposób powstania.	

					NACOBEZU: Formy terenu i odpowiednie procesy, które je ukształtowały.		terenu, nazywa formy terenu, wyjaśnia, w jaki sposób powstały formy, dopasowuje formy terenu do odpowiednich procesów, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: poprawnie wskazuje formy terenu, określa z niewielkimi błędami formy terenu, wyjaśnia, w jaki sposób powstały formy, dopasowuje formy terenu do odpowiednich procesów, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wskazuje formy terenu, określa z niewielkimi błędami formy terenu, wyjaśnia, w jaki sposób powstały formy, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje formy terenu, popełnia błędy w określaniu form terenu, wyjaśnia z trudnościami, w jaki sposób powstały formy, stara się współpracować w zespole.	3. Narysuj wybraną formę terenu i zlokalizuj ją na mapie topograficznej.	
KLASA II									
1		1	Przedmiotowe zasady oceniania na lekcjach geografii.	- PZO - wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen - sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów	- wymienia przedmiotowe zasady oceniania z geografii - wskazuje sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów oraz możliwości poprawy ocen niezadowolających				

2	Położenie i środowisko przyrodnicze Polski	1	Mój region – moje miejsce na Ziemi.	- położenie geograficzne mojej miejscowości - mój region na mapie Polski i Europy - historia mojej miejscowości - warunki przyrodnicze: rzeźba terenu, budowa geologiczna, klimat, gleby, wody powierzchniowe, szata roślinna i świat zwierzęcy - gospodarka (miasto: zakłady przemysłowe, wieś: uprawy i chów zwierząt) - połączenia komunikacyjne - walory turystyczne	- określa położenie swojej miejscowości i regionu na mapie Polski i Europy - zna historię swojej miejscowości - określa warunki przyrodnicze - omawia gospodarkę swojej miejscowości - wskazuje najważniejsze połączenia komunikacyjne - omawia walory turystyczne NACOBESZU: Położenie geograficzne mojej miejscowości, warunki przyrodnicze i walory turystyczne.	- określanie położenia miejscowości i regionu na mapie Polski i Europy - omówienie historii miejscowości, w której mieszkam - omówienie warunków przyrodniczych regionu - scharakteryzowanie gospodarki - wskazywanie najważniejszych połączeń komunikacyjnych - omówienie walorów turystycznych	Ocena celująca: określa położenie swojej miejscowości i regionu na mapie Polski i Europy, zna historię swojej miejscowości, określa warunki przyrodnicze, omawia gospodarkę swojej miejscowości, wskazuje najważniejsze połączenia komunikacyjne, omawia walory turystyczne, swą postawą jest wzorem dla rówieśników, angażuje się we wszystkie powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: określa położenie swojej miejscowości i regionu na mapie Polski i Europy, zna historię swojej miejscowości, określa warunki przyrodnicze, charakteryzuje gospodarkę swojej miejscowości, wskazuje najważniejsze połączenia komunikacyjne, omawia walory turystyczne, bardzo dobrze współpracuje w zespole, bardzo dobrze komunikuje się w grupie. Ocena dobra: określa położenie swojej miejscowości i regionu na mapie Polski i Europy, zna historię swojej miejscowości, określa warunki przyrodnicze, charakteryzuje gospodarkę swojej miejscowości, omawia walory turystyczne, współpracuje w zespole i komunikuje się w grupie. Ocena dostateczna: określa położenie swojej miejscowości i regionu na mapie Polski i Europy, z niewielką pomocą nauczyciela omawia historię swojej miejscowości, określa warunki przyrodnicze swojej miejscowości, omawia walory turystyczne, stara się współpracować w zespole i komunikować się w grupie. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie swojej	Metoda aktywizująca. Praca w grupach. Mapa mentalna. Mój region – co powinienem o nim wiedzieć? Praca w grupach – zadanie domowe: wykonaj poster swojej miejscowości.	Kanał Elbląsko-Ostródzki
---	--	---	-------------------------------------	--	---	---	---	--	--------------------------

							miejsowości i regionu na mapie Polski i Europy, z pomocą nauczyciela określa warunki przyrodnicze swojej miejscowości, wskazuje walory turystyczne, motywowany przez nauczyciela współpracuje w zespole.		
3		1	Położenie Polski w Europie i na kuli ziemskiej.	- cechy położenia geograficznego - położenie matematyczne i geograficzne - sąsiedzi Polski - konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski	- wyjaśnia cechy położenia geograficznego, korzystając z mapy Polski, Europy i świata - omawia położenie matematyczne i geograficzne - wskazuje na mapie sąsiadów Polski - wyjaśnia konsekwencje wynikające z południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Polski - oblicza różnicę czasu słonecznego - oblicza różnicę wysokości Słońca NACOBEZU: Cechy położenia geograficznego Polski i kraje sąsiadujące.	- wyjaśnianie cechy położenia geograficznego, korzystanie z mapy Polski, Europy i świata - omawianie położenia matematycznego i geograficznego - wskazywanie na mapie sąsiadów Polski - wyjaśnienie konsekwencji wynikającej z południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Polski - obliczanie różnicy czasu słonecznego - obliczanie różnicy wysokości Słońca	Ocena celująca: wyjaśnia cechy położenia geograficznego, korzystając z mapy Polski, Europy i świata, omawia położenie matematyczne i geograficzne, wskazuje na mapie sąsiadów Polski, wyjaśnia konsekwencje wynikające z południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Polski, prawidłowo oblicza różnicę czasu słonecznego, prawidłowo oblicza różnicę wysokości Słońca, wzorcowo wykonuje powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia cechy położenia geograficznego, korzystając z mapy Polski, Europy i świata, omawia położenie matematyczne i geograficzne, wskazuje na mapie sąsiadów Polski, wyjaśnia konsekwencje wynikające z południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Polski, prawidłowo oblicza różnicę czasu słonecznego, prawidłowo oblicza różnicę wysokości Słońca, wykonuje wszystkie powierzone zadania. Ocena dobra: wyjaśnia cechy położenia geograficznego, korzystając z mapy Polski, Europy i świata, omawia położenie matematyczne i geograficzne, wskazuje na mapie sąsiadów Polski, wyjaśnia konsekwencje wynikające z południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Polski, oblicza różnicę czasu słonecznego oraz oblicza różnicę wysokości Słońca, popełniając niewielkie błędy.	Mapa konturowa Polski – zaznaczenie i podpisanie państw graniczących. Korzystanie z roczników statystycznych, wpisanie na mapę długości granic. Obliczanie różnicy czasu słonecznego między wschodnimi a zachodnimi krańcami Polski. Obliczanie różnicy wysokości Słońca między północnymi i południowymi krańcami Polski.	

							Ocena dostateczna: wyjaśnia cechy położenia geograficznego, korzystając z mapy Polski, Europy i świata, z małą pomocą nauczyciela omawia położenie matematyczne i geograficzne, wskazuje na mapie sąsiadów Polski, wyjaśnia konsekwencje wynikające z południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Polski, popełnia błędy w obliczeniach różnicy czasu słonecznego oraz różnicy wysokości Słońca. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia cechy położenia geograficznego, korzystając z mapy Polski, Europy i świata, wskazuje na mapie sąsiadów Polski, z pomocą nauczyciela oblicza różnicę czasu słonecznego oraz różnicę wysokości Słońca.		
4		1	W jakim województwie mieszkasz?	- powierzchnia kraju - obszar lądowy - wody wewnętrzne, terytorialne i strefa ekonomiczna - podział administracyjny - organy władzy	- podaje powierzchnię Polski - wskazuje miejsce w Europie i na świecie pod względem obszaru - objaśnia, że do obszaru lądowego zaliczamy wody wewnętrzne, terytorialne i strefę ekonomiczną - wymienia, korzystając z mapy administracyjnej Polski, województwa i wskazuje ich stolice - wymienia organy władzy w województwach i mniejszych jednostkach administracyjnych NACOBEZU: Obszar Polski. Trójstopniowy	- podanie wielkości powierzchni Polski - objaśnianie, że do obszaru lądowego zaliczamy wody wewnętrzne, terytorialne i strefę ekonomiczną - wskazywanie na mapie administracyjnej Polski województw i ich stolic, - omówienie organów władzy w województwach i mniejszych jednostkach administracyjnych	Ocena celująca: podaje powierzchnię Polski, wskazuje miejsce w Europie i na świecie pod względem obszaru, objaśnia, że do obszaru lądowego zaliczamy wody wewnętrzne, terytorialne i strefę ekonomiczną, wymienia, korzystając z mapy administracyjnej Polski, województwa i wskazuje ich stolice, wymienia organy władzy w województwach i mniejszych jednostkach administracyjnych, wzorowo pracuje na lekcji, wzorcowo wykonuje diagram w oparciu o rocznik statystyczny, jest wzorem do naśladowania dla rówieśników. Ocena bardzo dobra: zna powierzchnię Polski, wskazuje miejsce w Europie i na świecie pod względem obszaru, objaśnia,	Praca z mapą fizyczną, administracyjną Polski. Wykonanie diagramu dotyczącego wielkości województw w oparciu o rocznik statystyczny.	

					podział administracyjny. Województwa i ich stolice.		że do obszaru lądowego zaliczamy wody wewnętrzne, terytorialne i strefę ekonomiczną, wymienia, korzystając z mapy administracyjnej Polski, województwa i wskazuje ich stolice, wymienia organy władzy w województwach i mniejszych jednostkach administracyjnych, wzorowo pracuje na lekcji, prawidłowo wykonuje diagram w oparciu o rocznik statystyczny. Ocena dobra: zna powierzchnię Polski, wskazuje miejsce w Europie i na świecie pod względem obszaru, wymienia, korzystając z mapy administracyjnej Polski, województwa i wskazuje ich stolice, wymienia organy władzy w województwach i mniejszych jednostkach administracyjnych, prawidłowo wykonuje diagram w oparciu o rocznik statystyczny. Ocena dostateczna: zna powierzchnię Polski, wskazuje miejsce w Europie i na świecie pod względem obszaru, wymienia, korzystając z mapy administracyjnej Polski, województwa i wskazuje ich stolice, wymienia organy władzy w województwach, z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje diagram w oparciu o rocznik statystyczny. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa powierzchnię Polski, wymienia, korzystając z mapy administracyjnej Polski, województwa i wskazuje ich stolice, z pomocą nauczyciela wykonuje diagram w oparciu o rocznik statystyczny.		
5		1	Najważniejsze	- jednostki	- wymienia i wskazuje jednostki	- wymienianie i wskazywanie	Ocena celująca: wskazuje jednostki	Praca z mapą	Początki życia na

			wydarzenia geologiczne na terytorium Polski.	tektoniczne Europy i Polski - tablica stratygraficzna - ważniejsze wydarzenia geologiczne: ruchy górotwórcze, powstawanie węgla kamiennego, zalewy mórz, zlodowacenia	tektoniczne Europy i Polski - analizuje podział tablicy stratygraficznej na ery i okresy - wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze - wskazuje nazwy górotworów: kaledońskich, hercyńskich, alpejskich - opisuje proces powstawania węgla kamiennego, - odczytuje z tabeli stratygraficznej, kiedy wystąpiły zalewy mórz i zlodowacenia NACOBZU: Podział dziejów Ziemi na ery i okresy, ruchy górotwórcze, powstanie węgla kamiennego, zalewy mórz i zlodowacenia	jednostek tektonicznych na mapie Europy i Polski - analizowanie podziału tablicy stratygraficznej na ery i okresy - wymienianie nazw er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze - wskazywanie nazw górotworów: kaledońskich, hercyńskich, alpejskich - opisywanie procesu powstawania węgla kamiennego, - odczytywanie z tabeli stratygraficznej, wystąpienie zalewów mórz i zlodowacenia	tektoniczne Europy i Polski, analizuje podział tablicy stratygraficznej na ery i okresy, wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze, wskazuje nazwy górotworów, opisuje proces powstawania węgla kamiennego, odczytuje z tabeli stratygraficznej, kiedy wystąpiły zalewy mórz i zlodowacenia, wzorcowo pracuje na lekcji. Ocena bardzo dobra: wskazuje jednostki tektoniczne Europy i Polski, analizuje podział tablicy stratygraficznej na ery i okresy, wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze, wskazuje nazwy górotworów, opisuje proces powstawania węgla kamiennego, odczytuje z tabeli stratygraficznej, kiedy wystąpiły zalewy mórz i zlodowacenia, angażuje się w pracy na lekcji. Ocena dobra: analizuje podział tablicy stratygraficznej na ery i okresy, wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze, wskazuje nazwy górotworów, opisuje proces powstawania węgla kamiennego, odczytuje z tabeli stratygraficznej, kiedy wystąpiły zalewy mórz i zlodowacenia. Ocena dostateczna: analizuje podział tablicy stratygraficznej na ery i okresy, wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze, wskazuje nazwy górotworów, popełniając niewielkie błędy, z niewielką pomocą nauczyciela opisuje proces powstawania węgla kamiennego, odczytuje z tabeli stratygraficznej, kiedy wystąpiły zalewy mórz i zlodowacenia. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela analizuje podział tablicy stratygraficznej na ery i okresy, wymienia	Polski i Europy, tablicą stratygraficzną.	Ziemi.
--	--	--	---	---	--	---	---	--	---------------

							nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze, z pomocą nauczyciela opisuje proces powstawania węgla kamiennego, odczytuje z tabeli stratygraficznej, kiedy wystąpiły zalewy mórz i zlodowacenia.		
6		1	Współczesna rzeźba Polski a wydarzenia geologiczne.	- cechy rzeźby powierzchni Polski - czynniki wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Polski - krzywa hipsometryczna - nazwy pasów ukształtowania powierzchni Polski - krainy geograficzne w poszczególnych pasach - wysokości bezwzględne najwyższego i najniższego punktu Polski - wpływ budowy geologicznej na rzeźbę i ukształtowanie powierzchni	- określa cechy rzeźby powierzchni Polski - wymienia czynniki wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Polski - interpretuje krzywą hipsometryczną - omawia nazwy pasów ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje na mapie Polski - wymienia krainy geograficzne w poszczególnych pasach, wskazuje na mapie Polski - określa wysokości bezwzględne najwyższego i najniższego punktu Polski, wskazuje na mapie - wyjaśnia wpływ budowy geologicznej na rzeźbę i ukształtowanie powierzchni NACOBEZU: Pasy ukształtowania powierzchni Polski, krainy geograficzne, najwyższy i najniższy punkt Polski.	- określanie cech rzeźby powierzchni Polski - omawianie czynników wewnętrznych i zewnętrznych kształtujących powierzchnię Polski - odczytywanie określonych wysokości z krzywej hipsometrycznej - omawianie pasów ukształtowania powierzchni Polski i wskazywanie na mapie Polski - wskazywanie krain geograficznych w poszczególnych pasach na mapie Polski - określanie wysokości bezwzględnej najwyższego i najniższego punktu Polski, wskazywanie na mapie tych punktów - wyjaśnianie wpływu budowy geologicznej na rzeźbę i ukształtowanie powierzchni	Ocena celująca: określa cechy rzeźby powierzchni Polski, wymienia czynniki wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Polski, interpretuje krzywą hipsometryczną, omawia nazwy pasów ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje na mapie Polski, wymienia krainy geograficzne w poszczególnych pasach, wskazuje na mapie Polski, określa wysokości bezwzględne najwyższego i najniższego punktu Polski, wskazuje na mapie, wyjaśnia wpływ budowy geologicznej na rzeźbę i ukształtowanie powierzchni, wzorcowo wywiązuje się z powierzonych zadań, jego postawa jest wzorcem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: określa cechy rzeźby powierzchni Polski, wymienia czynniki wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Polski, omawia nazwy pasów ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje na mapie Polski, wymienia krainy geograficzne w poszczególnych pasach, wskazuje na mapie Polski, określa wysokości bezwzględne najwyższego i najniższego punktu Polski, wskazuje na mapie, wyjaśnia wpływ budowy geologicznej na rzeźbę i ukształtowanie powierzchni. Ocena dobra: określa cechy rzeźby	Praca z mapą: fizyczną Polski, konturową (zaznaczenie pasów ukształtowania powierzchni Polski, wpisanie krain w odpowiednie miejsce, zaznaczenie najwyższego i najniższego punktu Polski). Obliczanie wysokości względnej między najwyższym a najniższym punktem Polski.	

							powierzchni Polski, wymienia czynniki wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Polski, omawia nazwy pasów ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje na mapie Polski, wymienia krainy geograficzne w poszczególnych pasach, wskazuje na mapie Polski, określa wysokości bezwzględne najwyższego i najniższego punktu Polski, wskazuje na mapie. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela określa cechy rzeźby powierzchni Polski, omawia nazwy pasów ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje na mapie Polski, z niewielką pomocą wymienia krainy geograficzne w poszczególnych pasach, wskazuje na mapie Polski, określa wysokości bezwzględne najwyższego i najniższego punktu Polski, wskazuje na mapie. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa cechy rzeźby powierzchni Polski, nazwy pasów ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje na mapie Polski, odczytuje wysokości bezwzględne najwyższego i najniższego punktu Polski, wskazuje na mapie.		
7		1	Jak zlodowacenia wpłynęły na obecny krajobraz Polski?	- terminy: glacjał, interglacjał - zasięgi zlodowaceń - formy polodowcowe na Nizinie Polskiej: erozyjne i akumulacyjne - formy polodowcowe w	- wyjaśnia terminy: glacjał, interglacjał - wskazuje zasięgi zlodowaceń - wymienia i wskazuje formy polodowcowe na Nizinie Polskiej: erozyjne i akumulacyjne - wymienia i wskazuje formy polodowcowe w górach - omawia krajobraz młodoglacjalny i staroglacjalny - wskazuje pokrywy lessowe na	- wyjaśnianie terminów: glacjał, interglacjał – wykorzystanie słowników geograficznych - wskazywanie zasięgów zlodowaceń na mapie Polski - wymienianie i wskazywanie form polodowcowych na Nizinie Polskiej na mapie Polski - wymienianie i	Ocena celująca: wyjaśnia terminy: glacjał, interglacjał, wskazuje zasięgi zlodowaceń, wymienia i wskazuje formy polodowcowe na Nizinie Polskiej: erozyjne i akumulacyjne, wymienia i wskazuje formy polodowcowe w górach, omawia krajobraz młodoglacjalny i staroglacjalny, wskazuje pokrywy lessowe na obszarze Polski i wydmy śródlądowe, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z	Metoda aktywizująca. Praca w grupach: Mapa mentalna: 1. Formy polodowcowe akumulacyjne i erozyjne na Nizinie Polskiej. 2. Formy polodowcowe	Lodowce górskie.

				górach - krajobraz młodogłacialny i starogłacialny - pokrywy lessowe - wydmy śródładowe	obszarze Polski i wydmy śródładowe NACOBZU: Formy polodowcowe na Niżu Polskim i w górach. Krajobraz młodogłacialny i starogłacialny.	wskazywanie form polodowcowych występujących w górach - omawianie różnic między krajobrazem młodogłacialnym a starogłacialnym - wskazywanie na mapie Polski największych obszarów lessowych i obszarów wydmy śródładowych w Polsce	rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia terminy: glacjał, interglacjał, wymienia i wskazuje formy polodowcowe na Niżu Polskim: erozyjne i akumulacyjne, wymienia i wskazuje formy polodowcowe w górach, omawia krajobraz młodogłacialny i starogłacialny, wskazuje pokrywy lessowe na obszarze Polski i wydmy śródładowe, bardzo dobrze współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wyjaśnia terminy: glacjał, interglacjał, wymienia i wskazuje formy polodowcowe na Niżu Polskim: erozyjne i akumulacyjne, wymienia formy polodowcowe w górach, omawia krajobraz młodogłacialny i starogłacialny, wskazuje pokrywy lessowe na obszarze Polski i wydmy śródładowe, współpracuje w zespole i komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: wymienia i wskazuje formy polodowcowe na Niżu Polskim: erozyjne i akumulacyjne, wymienia formy polodowcowe w górach, omawia krajobraz młodogłacialny i starogłacialny, wskazuje pokrywy lessowe na obszarze Polski, stara się współpracować w zespole i komunikować się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia i wskazuje formy polodowcowe na Niżu Polskim: erozyjne i akumulacyjne, wymienia formy polodowcowe w górach, omawia krajobraz młodogłacialny i starogłacialny.	akumulacyjne i erozyjne w górach.	
8		1	Skały i minerały. Których skał w	- podział skał - skały w moim	- wyjaśnia terminy: skała, minerał	- korzystając podręcznika: -wyjaśnianie terminów:	Ocena celująca: wyjaśnia terminy: skała, minerał, dokonuje podziału skał,	Praca w grupach. Rozpoznawanie	Co to jest minerał?

			Polsce występuje najczęściej?	regionie - skały na obszarze Polski - wykorzystanie skał w różnych dziedzinach życia człowieka	- dokonuje podziału skał - rozpoznaje na podstawie okazów główne rodzaje skał występujących w regionie i w Polsce - wskazuje główne obszary występowania skał: granitów, bazaltów, marmurów, gnejsów, wapieni, piasków i żwirów, piaskowców, lessów, NACOBEZU: Podział skał. Rozpoznawanie skał: granit, bazalt, piaskowiec, wapień, marmur, gnejs, sól kamienna, węgiel kamienny, węgiel brunatny, torf, glina morenowa.	skała, minerał - dokonywanie podziału skał na podstawie planszy - rozpoznawanie głównych rodzajów skał na podstawie okazów - omówienie i wskazanie występowania głównych rodzajów skał - omówienie wykorzystania skał w różnych dziedzinach życia człowieka	rozpoznaje na podstawie okazów główne rodzaje skał występujących w regionie i w Polsce, wskazuje główne obszary występowania skał: granitów, bazaltów, marmurów, gnejsów, wapieni, piasków i żwirów, piaskowców, lessów, podaje ciekawe pomysły wykorzystania skał w różnych dziedzinach życia człowieka, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia terminy: skała, minerał, dokonuje podziału skał, rozpoznaje na podstawie okazów główne rodzaje skał występujących w regionie i w Polsce, wskazuje główne obszary występowania skał: granitów, bazaltów, marmurów, gnejsów, wapieni, piasków i żwirów, piaskowców, lessów, angażuje się w pracy na lekcji. Ocena dobra: wyjaśnia terminy: skała, minerał, dokonuje podziału skał, rozpoznaje na podstawie okazów główne rodzaje skał występujących w regionie i w Polsce, wskazuje główne obszary występowania skał. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia terminy: skała, minerał, dokonuje podziału skał, z niewielką pomocą rozpoznaje na podstawie okazów główne rodzaje skał występujących w regionie i w Polsce. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia terminy: skała, minerał, dokonuje podziału skał, z pomocą rozpoznaje na podstawie okazów główne rodzaje skał występujących w regionie i w Polsce.	okazów skał, opisywanie ich cech, dokonanie klasyfikacji. Metoda: Dyskusja okrągłego stołu. Przykłady wykorzystania skał w różnych dziedzinach życia człowieka.	Bogactwo skał i minerałów. Surowce chemiczne – ekran interaktywny. Surowce mineralne Polski – ekran interaktywny.
9.-		2	Zajęcia terenowe.	- posługiwanie się	- posługuje się mapą	- posługiwanie się mapą	Ocena celująca: posługuje się mapą	Karta pracy.	

10			Skały w najbliższej okolicy.	mapą topograficzną - korzystanie z kompasu - skały w mojej okolicy: skały powierzchniowe	topograficzną - korzysta z kompasu - pracuje zgodnie z poleceniami w karcie pracy - przemieszcza się wzdłuż wyznaczonego szlaku - gromadzi napotkane skały powierzchniowe - dokonuje klasyfikacji skał - opisuje cechy zewnętrzne skał - charakteryzuje warunki, w jakich powstały skały - NACOBEZU: Rozpoznawanie skał w najbliższej okolicy.	topograficzną - korzystanie z kompasu - przemieszczanie się wzdłuż wyznaczonego szlaku - gromadzenie napotkanych skał powierzchniowych - dokonywanie klasyfikacji - opisywanie cech zewnętrznych skał - charakteryzowanie warunków, w jakich powstały skały -	topograficzną, korzysta z kompasu, pracuje zgodnie z poleceniami w karcie pracy, przemieszcza się wzdłuż wyznaczonego szlaku, gromadzi napotkane skały powierzchniowe, dokonuje klasyfikacji, opisuje cechy zewnętrzne skał, charakteryzuje warunki w jakich powstały wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: posługuje się mapą topograficzną, korzysta z kompasu, pracuje zgodnie z poleceniami w karcie pracy, przemieszcza się wzdłuż wyznaczonego szlaku, gromadzi napotkane skały powierzchniowe, dokonuje klasyfikacji, opisuje cechy zewnętrzne skał, charakteryzuje warunki, w jakich powstały, bardzo dobrze współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: posługuje się mapą topograficzną, korzysta z kompasu, pracuje zgodnie z poleceniami w karcie pracy, przemieszcza się wzdłuż wyznaczonego szlaku, gromadzi napotkane skały powierzchniowe, dokonuje klasyfikacji, opisuje cechy zewnętrzne skał, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: posługuje się mapą topograficzną, korzysta z kompasu, przemieszcza się wzdłuż wyznaczonego szlaku, gromadzi napotkane skały powierzchniowe, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować z rówieśnikami.	Propozycje zadań: 1. Posługując się mapą topograficzną i kompasem, uczeń kieruje się wyznaczoną trasą. 2. Gromadzi napotkane okazy skał. 3. Dokonuje rozpoznania, klasyfikacji i opisu cech zewnętrznych skał. 4. Zebranyymi okazami wzbogaca gablotę szkolną.	
----	--	--	-------------------------------------	--	---	--	---	--	--

							Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela posługuje się mapą topograficzną, korzysta z kompasu, przemieszcza się wzdłuż wyznaczonego szlaku, gromadzi napotkane skały powierzchniowe.		
11		1	Czy Polska jest krajem bogatym w surowce mineralne?	- główny podział surowców mineralnych - występowanie surowców mineralnych na obszarze Polski - import surowców deficytowych - znaczenie gospodarcze surowców	- dokonuje podziału surowców mineralnych na metaliczne, energetyczne, chemiczne i skalne - omawia rozmieszczenie surowców mineralnych na obszarze Polski - wymienia deficytowe surowce importowane, na które jest duże zapotrzebowanie, np.: gaz ziemny, ropa naftowa - wskazuje surowce w Polsce o dużych zasobach - omawia znaczenie gospodarcze surowców - wymienia szkody w środowisku związane z działalnością górniczą NACOBZU: Występowanie surowców mineralnych i wykorzystanie gospodarcze.	- dokonywanie podziału surowców mineralnych - omawianie rozmieszczenia surowców mineralnych na obszarze Polski, korzystając z mapy gospodarczej - korzystanie z zasobów internetu do zobrazowania surowców metalicznych, energetycznych, chemicznych - omówienie i wskazanie deficytowych surowców importowanych, na które jest duże zapotrzebowanie - wskazywanie surowców w Polsce o dużych zasobach - omawianie znaczenia gospodarczego surowców	Ocena celująca: dokonuje podziału surowców mineralnych na metaliczne, energetyczne, chemiczne i skalne, omawia rozmieszczenie surowców mineralnych na obszarze Polski, wymienia deficytowe surowce importowane, na które jest duże zapotrzebowanie, np.: gaz ziemny, ropa naftowa, wskazuje surowce w Polsce o dużych zasobach, omawia znaczenie gospodarcze surowców, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: dokonuje podziału surowców mineralnych na metaliczne, energetyczne, chemiczne i skalne, omawia rozmieszczenie surowców mineralnych na obszarze Polski, wymienia deficytowe surowce importowane, na które jest duże zapotrzebowanie np.: gaz ziemny, ropa naftowa, wskazuje surowce w Polsce o dużych zasobach, omawia znaczenie gospodarcze surowców, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: dokonuje podziału surowców mineralnych na metaliczne,	Praca w grupach: Tworzenie mapy surowcowej Polski (posługiwanie się symbolami).	Mapa surowce mineralne Polski.

							energetyczne, chemiczne i skalne, omawia rozmieszczenie surowców mineralnych na obszarze Polski, wskazuje surowce w Polsce o dużych zasobach, omawia znaczenie gospodarcze surowców, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: dokonuje podziału surowców mineralnych na metaliczne, energetyczne, chemiczne i skalne, ma problemy z rozmieszczeniem surowców mineralnych na obszarze Polski, wskazuje surowce w Polsce o dużych zasobach, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: dokonuje podziału surowców mineralnych na metaliczne, energetyczne, chemiczne i skalne, z pomocą nauczyciela rozmieszcza surowce mineralne na obszarze Polski oraz z jego pomocą wskazuje surowce o dużych zasobach, wymaga ciągłej motywacji do pracy w zespole .		
12		1	Wpływ czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce.	- elementy klimatu - czynniki klimatotwórcze - szerokość geograficzna, - położenie w strefie umiarkowanej - równoleżnikowy układ form powierzchni - wysokość nad	- wyjaśnia terminy: klimat, pogoda - wymienia elementy klimatu - omawia czynniki klimatotwórcze - omawia cechy klimatu - analizuje mapy klimatyczne: przebieg izoterm stycznia i lipca, występowanie opadów atmosferycznych, napływ mas powietrza, wiatry, okres	- korzystanie z podręcznika w celu wyjaśniania terminów: klimat, pogoda - omówienie elementów klimatu - omówienie czynników klimatotwórczych - omówienie cech klimatu - analizowanie mapy klimatycznej: przebieg izoterm stycznia i lipca,	Ocena celująca: wyjaśnia terminy: klimat, pogoda, wymienia elementy klimatu, omawia czynniki klimatotwórcze, omawia cechy klimatu, analizuje mapy klimatyczne: przebieg izoterm stycznia i lipca, występowanie opadów atmosferycznych, napływ mas powietrza, wiatry, okres wegetacji roślin, wskazuje obszary najcieplejsze i najzimniejsze w Polsce (Suwałki biegunem zimna), wyjaśnia występowanie	Praca z mapą klimatyczną Europy – układ wyżów i niżów w Europie, przeważający kierunek wiatrów. Analiza schematu: Kierunki napływu mas powietrza na	

				poziomem morza - odległość od Atlantyku i Bałtyku - wpływ ciepłego Prądu Północnoatlantyckiego (Golfströmu) - cechy klimatu - elementy klimatu - przejściowość klimatyczna	wegetacji roślin - wskazuje obszary najcieplejsze i najzimniejsze w Polsce (Suwałki biegunem zimna) - wyjaśnia występowanie cienia opadowego w Polsce - omawia wpływ klimatu na rozwój rolnictwa w Polsce NACOBZU: Czynniki klimatotwórcze i cechy klimatu Polski.	występowanie opadów atmosferycznych, napływ mas powietrza, wiatry, okres wegetacji roślin - wskazywanie obszarów najcieplejszych i najzimniejszych w Polsce (Suwałki biegunem zimna) - wyjaśnienia występowania cienia opadowego w Polsce	cienia opadowego w Polsce, angażuje się w pracy na lekcji, wykonuje wszystkie zadania wzorcowo. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia terminy: klimat, pogoda, wymienia elementy klimatu, omawia czynniki klimatotwórcze, omawia cechy klimatu, analizuje mapy klimatyczne, wskazuje obszary najcieplejsze i najzimniejsze w Polsce, wyjaśnia występowanie cienia opadowego w Polsce. Ocena dobra: wyjaśnia terminy: klimat, pogoda, wymienia elementy klimatu, omawia większość czynników klimatotwórczych, omawia cechy klimatu, dokonuje właściwej analizy map klimatycznych, wskazuje obszary najcieplejsze i najzimniejsze w Polsce Ocena dostateczna: wymienia elementy klimatu, omawia większość czynników klimatotwórczych, wskazuje cechy klimatu, stara się analizować mapy klimatyczne, wskazuje obszary najcieplejsze i najzimniejsze w Polsce. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia elementy klimatu, omawia większość czynników klimatotwórczych, z pomocą nauczyciela wskazuje cechy klimatu, z pomocą nauczyciela analizuje mapy klimatyczne, wskazuje obszary najcieplejsze i najzimniejsze w Polsce.	obszar Polski.	
13		1	Wiatry lokalne w Polsce. Zadania obliczeniowe.	- mechanizm powstawania wiatru halnego i bryzy morskiej - czytanie klimatogramów	- wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego, bryzy dziennej i nocnej - czyta klimatogramy różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski	- omówienie plansz dotyczących wiatrów lokalnych - wyjaśnienie mechanizmu powstawania wiatru halnego, bryzy dziennej i nocnej	Ocena celująca: wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego, bryzy dziennej i nocnej, prawidłowo odczytuje klimatogramy różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski, oblicza zadania dotyczące: średniej	Obliczanie zadań dotyczących: średniej temperatury powietrza, amplitudy	

				różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski - obliczanie zadań dotyczących: średniej temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów, - obliczanie temperatury powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza - zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi, np.: nawałnice, trąby powietrzne	- oblicza zadania dotyczące: średniej temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów - oblicza temperaturę powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza - omawia zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi, np.: nawałnice, trąby powietrzne NACOBZU: Mechanizm powstawania wiatru halnego i bryzy morskiej. Obliczanie temperatury powietrza wraz z wysokością.	- czytanie klimatogramów różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski - obliczanie zadań dotyczących: średniej temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów - obliczanie temperatury powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza - omawianie zagrożeń wywołanych zmianami klimatycznymi, np.: nawałnice, trąby powietrzne	temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów, oblicza prawidłowo temperaturę powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza, omawia zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi, np.: nawałnice, trąby powietrzne, bezbłędnie oblicza zadania, podaje trafne odpowiedzi, pracując metodą aktywizującą, jest bardzo zaangażowany w pracy na lekcji. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego, bryzy dziennej i nocnej, właściwie odczytuje klimatogramy różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski, oblicza zadania dotyczące: średniej temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów, oblicza prawidłowo temperaturę powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza, omawia zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi, podaje ciekawe odpowiedzi, pracując metodą aktywizującą. Ocena dobra: wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego, bryzy dziennej i nocnej, odczytuje klimatogramy różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski, oblicza zadania dotyczące: średniej temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów, oblicza prawidłowo temperaturę powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza, popełnia niewielkie błędy obliczeniowe, omawia zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi. Ocena dostateczna: wyjaśnia	temperatur, sumy opadów, obliczanie temperatury powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza. Metoda „burzy mózgów” – zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi.	
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

							mechanizm powstawania wiatru halnego, bryzy dziennej i nocnej, stara się odczytywać klimatogramy różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski, oblicza zadania dotyczące: średniej temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów, oblicza temperaturę powietrza z zastosowaniem wysokości nad poziomem morza, popelnia błędy obliczeniowe. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego, bryzy dziennej i nocnej, z pomocą nauczyciela odczytuje klimatogramy różnych miejscowości położonych w różnych miejscach Polski, z pomocą nauczyciela oblicza zadania dotyczące: średniej temperatury powietrza, amplitudy temperatur, sumy opadów.		
14. -15		2	Wody powierzchniowe i podziemne w Polsce.	- wody powierzchniowe - największe rzeki i ich dopływy - asymetria dorzeczy -ustrój rzek w Polsce - największe jeziora i ich geneza - mapy batymetryczne jezior - wody podziemne - znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i	- wyjaśnia pojęcia: system rzeczny, rzeka główna, dorzecze, dopływ, zlewisko, dział wód, ujście deltowe i lejkowate - wymienia wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, bagna - wskazuje największe rzeki i ich dopływy - objaśnia asymetrię dorzeczy - omawia ustrój rzek w Polsce - wskazuje największe jeziora i ich genezę - odczytuje głębokości z map batymetrycznych jezior - wymienia wody podziemne:	- praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnianie pojęć - praca z mapą – wskazywanie największych rzek i ich dopływów - korzystanie z mapy hydrologicznej – wyjaśnienie asymetrii dorzeczy - omówienie ustrojów rzek w Polsce - praca z mapą – wskazywanie największych jezior - omówienie genezy jezior - korzystanie z map batymetrycznych do	Ocena celująca: wyjaśnia pojęcia: system rzeczny, rzeka główna, dorzecze, dopływ, zlewisko, dział wód, ujście deltowe i lejkowate, wymienia wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, bagna, podaje przykłady na mapie, wskazuje największe rzeki i ich dopływy, objaśnia asymetrię dorzeczy, omawia ustrój rzek w Polsce, wskazuje największe jeziora i ich genezę, odczytuje głębokości z map batymetrycznych jezior, wymienia wody podziemne: gruntowe, zaskórne, krasowe, mineralne, podaje przykłady, omawia znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i podziemnych, charakteryzuje zagrożenia powodziowe, wzorcowo potrafi współpracować w	Korzystanie ze słownika geograficznego w celu wyjaśnienia pojęć. Praca w grupach: 1.Na mapach konturowych podpisanie najdłuższych rzek i ich największych dopływów. Zaznaczenie rodzajów ujść rzecznych. Podpisanie największych	

				podziemnych - zagrożenia powodziowe	gruntowe, zaskórne, krasowe, mineralne - omawia znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i podziemnych - charakteryzuje zagrożenia powodziowe NACOBESU: Główne rzeki Polski i ich największe dopływy. Największe jeziora i ich geneza. Znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i podziemnych.	odczytania głębokości - dokonanie podziału wód podziemnych - omówienie znaczenia gospodarczego wód powierzchniowych i podziemnych - charakteryzowanie zagrożeń powodziowych	zespolu i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia pojęcia: system rzeczny, rzeka główna, dorzecze, dopływ, zlewisko, dział wód, ujście deltowe i lejkowate, wymienia wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, bagna, wskazuje największe rzeki i ich dopływy, objaśnia asymetrię dorzeczy, omawia ustrój rzek w Polsce, wskazuje największe jeziora i ich genezę, odczytuje głębokości z map batymetrycznych jezior, wymienia wody podziemne: gruntowe, zaskórne, krasowe, mineralne, omawia znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i podziemnych, charakteryzuje zagrożenia powodziowe, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wyjaśnia pojęcia: system rzeczny, rzeka główna, dorzecze, dopływ, zlewisko, dział wód, ujście deltowe i lejkowate, wymienia wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, bagna, wskazuje największe rzeki i ich dopływy, objaśnia asymetrię dorzeczy, omawia ustrój rzek w Polsce, wskazuje największe jeziora i ich genezę, wymienia wody podziemne: gruntowe, zaskórne, krasowe, mineralne, omawia znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i podziemnych, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela wyjaśnia pojęcia: system rzeczny, rzeka główna, dorzecze, dopływ, zlewisko, dział wód, ujście deltowe i lejkowate, wymienia wody	jezior w Polsce i wskazanie ich genezy. Wykorzystanie roczników statystycznych do opracowania diagramu dotyczącego długości rzek w Polsce. Wyjaśnienie znaczenia gospodarczego wód powierzchniowych i podziemnych.	
--	--	--	--	--	--	--	---	---	--

							powierzchniowe: rzeki, jeziora, bagna, wskazuje największe rzeki i ich dopływy, objaśnia asymetrię dorzeczy, omawia ustrój rzek w Polsce, wskazuje największe jeziora, dokonuje podziału wód podziemnych, omawia znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i podziemnych, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia pojęcia: system rzeczny, rzeka główna, dorzecze, dopływ, zlewisko, dział wód, ujście deltowe i lejkowate, wymienia wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, bagna, wskazuje największe rzeki i ich dopływy, z pomocą nauczyciela omawia ustrój rzek w Polsce, wskazuje największe jeziora, omawia znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych i podziemnych, wymaga ciągłej motywacji do pracy w zespole.		
16. -17		2	Zajęcia terenowe. Wody powierzchniowe mojej okolicy.	- badanie czystości wody - pomiar przepływu wody - odczytanie stanu wody w rzece - formy erozyjne i akumulacyjne rzeki	- bada czystość wody - dokonuje pomiaru szybkości przepływu wody - odczytuje stan wody w rzece - wymienia i wskazuje formy erozyjne i akumulacyjne rzeki - omawia znaczenie gospodarcze wód najbliższej okolicy NACOBZU: Umiejętność dokonywania pomiarów i badań.	- badanie fizyko -chemiczne czystości wody - dokonanie pomiaru szybkości przepływu wody - odczytywanie stanu wody w rzece - wskazywanie form erozyjnych i akumulacyjnych rzeki - omówienie znaczenia gospodarczego wód najbliższej okolicy	Ocena celująca: bada czystość wody, dokonuje pomiaru szybkości przepływu wody, odczytuje stan wody w rzece, wymienia i wskazuje formy erozyjne i akumulacyjne rzeki, omawia znaczenie gospodarcze wód najbliższej okolicy, wzorcowo pracuje i wykonuje celująco zadania w karcie pracy, jego postawa jest przykładem dla rówieśników. Ocena bardzo dobra: bada czystość wody, dokonuje pomiaru szybkości przepływu wody, odczytuje stan wody w rzece, wymienia i wskazuje formy erozyjne i akumulacyjne rzeki, omawia znaczenie gospodarcze wód najbliższej okolicy, prawidłowo pracuje i wykonuje	Karta pracy: 1. Badanie czystości wody. 2. Pomiar szybkości przepływu wody. 3. Odczytanie stanu wód w rzece. 4. Opisanie form erozyjnych i akumulacyjnych rzeki.	

						zadania w karcie pracy. Ocena dobra: bada czystość wody, dokonuje pomiaru szybkości przepływu wody, odczytuje stan wody w rzece, stara się wymienić i wskazać formy erozyjne i akumulacyjne rzeki, omawia znaczenie gospodarcze wód najbliższej okolicy, wykonuje zadania w karcie pracy. Ocena dostateczna: bada czystość wody, dokonuje pomiaru szybkości przepływu, odczytuje stan wody w rzece, z niewielką pomocą nauczyciela stara się wymienić i wskazać formy erozyjne i akumulacyjne rzeki, omawia znaczenie gospodarcze wód najbliższej okolicy, wykonuje zadania w karcie pracy bardzo niestaranie. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela bada czystość wody, dokonuje pomiaru szybkości przepływu, odczytuje stan wody w rzece, z pomocą nauczyciela omawia znaczenie gospodarcze wód najbliższej okolicy, wykonuje zadania w karcie pracy z pomocą nauczyciela.		
18		1	Gleby w Polsce.	- wpływ czynników na powstawanie gleby - gleby strefowe - gleby astrefowe - rozmieszczenie gleb - profile glebowe - bonitacja gleb - znaczenie gospodarcze gleb - degradacja gleb w	- wyjaśnia termin gleba - podaje czynniki wpływające na przebieg procesu glebotwórczego - wymienia typy gleb strefowych: bielcowe, brunatne i płowe, czarnoziemy - podaje gleby astrefowe: mady, rędziny, czarne ziemie, torfowe i górskie - wskazuje na mapie najbardziej urodzajne i niezbyt	- podanie czynników wpływających na przebieg procesu glebotwórczego - omówienie typów gleb - scharakteryzowanie gleb astrefowych: mady, rędziny, czarne ziemie, torfowe i górskie - wskazywanie na mapie najbardziej urodzajnych i niezbyt żyznych gleb w Polsce Ocena celująca: wyjaśnia termin gleba, podaje czynniki wpływające na przebieg procesu glebotwórczego, wymienia typy gleb strefowych: bielcowe, brunatne i płowe, czarnoziemy, podaje gleby astrefowe: mady, rędziny, czarne ziemie, torfowe i górskie, wskazuje na mapie najbardziej urodzajne gleby i niezbyt żyzne w Polsce, omawia profile glebowe, wskazuje różnice w budowie profilów glebowych, gleb żyznych i mało urodzajnych, wyjaśnia, że stosuje się		

				Polsce żyzne gleby w Polsce - omawia profile glebowe - wskazuje różnice w budowie profilów glebowych, gleb żyznych i mało urodzajnych - wyjaśnia, że stosuje się bonitację gleb - objaśnia zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin - omawia znaczenie gospodarcze i degradację gleb w Polsce NACOBEZU: Typy gleb w Polsce i ich rozmieszczenie. Znaczenie gospodarcze gleb.	- omawianie profilów glebowych - wskazywanie różnic w budowie profilów glebowych, gleb żyznych i mało urodzajnych - wyjaśnianie stosowania bonitacji gleb - objaśnianie zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin - omawianie znaczenia gospodarczego i degradacji gleb w Polsce	bonitację gleb, objaśnia zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin, omawia znaczenie gospodarcze i degradację gleb w Polsce. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia termin gleba, podaje czynniki wpływające na przebieg procesu glebotwórczego, wymienia typy gleb strefowych: bielcowe, brunatne i płowe, czarnoziemy, podaje gleby astrefowe: mady, rędziny, czarne ziemie, torfowe i górskie, wskazuje na mapie najbardziej urodzajne i niezbyt żyzne gleby w Polsce, objaśnia zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin, omawia znaczenie gospodarcze i degradację gleb w Polsce. Ocena dobra: wyjaśnia termin gleba, podaje czynniki wpływające na przebieg procesu glebotwórczego, wymienia typy gleb strefowych: bielcowe, brunatne i płowe, czarnoziemy, podaje gleby astrefowe: mady, rędziny, czarne ziemie, torfowe i górskie, wskazuje na mapie najbardziej urodzajne i niezbyt żyzne gleby w Polsce, objaśnia zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin, omawia znaczenie gospodarcze gleb w Polsce. Ocena dostateczna: wyjaśnia termin gleba, podaje czynniki wpływające na przebieg procesu glebotwórczego, wymienia typy gleb strefowych: bielcowe, brunatne i płowe, czarnoziemy, podaje gleby astrefowe: mady, rędziny, czarne ziemie, torfowe i górskie, wskazuje na mapie najbardziej urodzajne i niezbyt żyzne gleby w Polsce,	
--	--	--	--	--	---	--	--

							omawia znaczenie gospodarcze gleb w Polsce. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia termin gleba, podaje czynniki wpływające na przebieg procesu glebotwórczego, wymienia typy gleb strefowych: bielcowe, brunatne i płowe, czarnoziemy, podaje gleby astrefowe: mady, rędziny, czarne ziemie, torfowe i górskie, z pomocą nauczyciela wskazuje na mapie najbardziej urodzajne i niezbyt żyzne gleby w Polsce, omawia znaczenie gospodarcze gleb w Polsce.		
19		1	Lasy w Polsce.	- typy lasów - lesistość w Polsce - największe kompleksy leśne - funkcje lasów - gospodarcze znaczenie lasów - świat zwierzęcy, zwierzęta chronione w Polsce	- wymienia typy lasów w Polsce - omawia lesistość w Polsce - wskazuje największe kompleksy leśne - charakteryzuje funkcje lasu - omawia gospodarcze znaczenie lasów - wymienia zwierzęta żyjące w polskich lasach - wymienia zwierzęta chronione NACOBIEZU: Typy lasów w Polsce. Znaczenie gospodarcze lasów.	- korzystanie z podręcznika i atlasu:- dokonywanie podziału na typy lasów - wskazywanie składu gatunkowego drzew w poszczególnych typach lasów w Polsce - omawianie lesistości i rozmieszczenia zwierząt - wskazywanie największych kompleksów leśnych, - wskazywanie zwierząt chronionych - omawianie funkcji lasów oraz ich gospodarczego znaczenia	Ocena celująca: wymienia typy lasów w Polsce, omawia lesistość w Polsce, wskazuje największe kompleksy leśne, charakteryzuje funkcje lasu, omawia gospodarcze znaczenie lasów, wymienia zwierzęta żyjące w polskich lasach, wymienia zwierzęta chronione, podaje ciekawe przykłady, pracując metodą aktywizującą. Ocena bardzo dobra: wymienia typy lasów w Polsce, omawia lesistość w Polsce, wskazuje największe kompleksy leśne, charakteryzuje funkcje lasu, omawia gospodarcze znaczenie lasów, wymienia zwierzęta żyjące w polskich lasach, wymienia zwierzęta chronione. Ocena dobra: wymienia typy lasów w Polsce, wskazuje największe kompleksy leśne w Polsce, wymienia funkcje lasu, omawia gospodarcze znaczenie lasów, wymienia zwierzęta żyjące w polskich lasach, wymienia zwierzęta chronione. Ocena dostateczna: wymienia typy lasów w Polsce, wskazuje największe kompleksy leśne w Polsce, wymienia	Metoda aktywizująca: Burza mózgów- Dlaczego należy zwiększać powierzchnię lasów ?	

							funkcje lasu, omawia gospodarcze znaczenie lasów, wymienia zwierzęta żyjące w polskich lasach. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia typy lasów w Polsce i wskazuje największe kompleksy leśne w Polsce, wymienia funkcje lasu, omawia gospodarcze znaczenie lasów.		
20	Ludność Polski i urbanizacja.	1	Dlaczego w Polsce maleje liczba ludności?	- liczba ludności - zmiany liczby ludności w Polsce na przestrzeni lat - przyrost naturalny - współczynnik przyrostu naturalnego - kierunki migracji - saldo migracji - przyrost rzeczywisty - Polacy poza granicami kraju – Polonie - współczesny model rodziny -	- podaje liczbę ludności - wskazuje zmiany liczby ludności w Polsce na przestrzeni lat - oblicza przyrost naturalny - oblicza współczynnik przyrostu naturalnego - wskazuje rodzaje i kierunki migracji – oblicza saldo migracji i przyrost rzeczywisty - wskazuje miejsca na świecie, gdzie zamieszkują duże skupiska Polaków - omawia współczesny model rodziny NACOBESU: Zna liczbę ludności Polski. Oblicza przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego i przyrost rzeczywisty. Wymienia kierunki migracji.	- korzystanie z rocznika statystycznego – porównanie liczby ludności na przestrzeni lat oraz z innymi państwami europejskimi - wskazywanie zmiany liczby ludności w Polsce na przestrzeni lat - obliczanie przyrostu naturalnego i współczynnika przyrostu naturalnego, - wskazywanie rodzajów i kierunków migracji - obliczanie salda migracji i przyrostu rzeczywistego - wskazywanie Polonii na świecie - omawianie współczesnego modelu rodziny	Ocena celująca: podaje liczbę ludności, wskazuje zmiany liczby ludności w Polsce na przestrzeni lat, oblicza przyrost naturalny, oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, wskazuje rodzaje i kierunki migracji – oblicza saldo migracji i przyrost rzeczywisty, wskazuje miejsca na świecie, gdzie zamieszkują duże skupiska Polaków, omawia współczesny model rodziny, podaje ciekawe argumenty, pracując metodą aktywizującą. Ocena bardzo dobra: podaje liczbę ludności, wskazuje zmiany liczby ludności w Polsce na przestrzeni lat, oblicza przyrost naturalny, oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, wskazuje rodzaje i kierunki migracji – oblicza saldo migracji i przyrost rzeczywisty, wskazuje miejsca na świecie, gdzie zamieszkują duże skupiska Polaków, omawia współczesny model rodziny. Ocena dobra: podaje liczbę ludności, wskazuje zmiany liczby ludności w Polsce na przestrzeni lat, oblicza przyrost naturalny, oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, popełnia niewielkie błędy, wskazuje rodzaje i kierunki migracji – oblicza saldo migracji i przyrost rzeczywisty, wskazuje miejsca	Metoda aktywizująca: Okrągłego stołu. Dlaczego w Polsce maleje liczba ludności? Dlaczego dominuje model rodziny 2+1?	

							na świecie, gdzie zamieszkują duże skupiska Polaków. Ocena dostateczna: podaje liczbę ludności, oblicza przyrost naturalny, oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, popełnia błędy, wskazuje rodzaje i kierunki migracji – oblicza saldo migracji, wskazuje miejsca na świecie, gdzie zamieszkują duże skupiska Polaków. Ocena dopuszczająca: podaje liczbę ludności, z pomocą nauczyciela oblicza przyrost naturalny, oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, wskazuje rodzaje i kierunki migracji, wskazuje miejsca na świecie, gdzie zamieszkują duże skupiska Polaków.		
21		1	Struktura wieku i płci ludności. Rozmieszczenie ludności w Polsce.	- piramida wieku i płci - długość życia - liczba kobiet i mężczyzn w poszczególnych przedziałach wiekowych - współczynnik feminizacji - rozmieszczenie ludności - czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności - gęstość zaludnienia w Polsce - województwa o największej i	- analizuje piramidę wieku i płci: wyżej i niżej demograficzne, charakteryzuje długość życia w Polsce kobiet i mężczyzn, urodzenia i zgonu w poszczególnych przedziałach wiekowych, - oblicza współczynnik feminizacji - wskazuje województwa o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia - omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności: przyrodnicze, społeczno-ekonomiczne - oblicza gęstość zaludnienia w Polsce NACOBEZU: Umiejętność czytania	- analizowanie piramidy wieku i płci - stwierdzenie na podstawie piramidy wieku i płci, że Polska jest krajem starzejącym się - obliczanie współczynnika feminizacji - wskazywanie województw o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia - omówienie czynników decydujących o rozmieszczeniu ludności - analizowanie map gęstości zaludnienia - odczytanie gęstości zaludnienia własnego regionu z mapy „Gęstość zaludnienia” - obliczanie gęstości	Ocena celująca: analizuje piramidę wieku i płci: wyżej i niżej demograficzne, charakteryzuje długość życia w Polsce kobiet i mężczyzn, urodzenia i zgonu w poszczególnych przedziałach wiekowych, oblicza współczynnik feminizacji, wskazuje województwa o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia, omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności: przyrodnicze, historyczne, społeczno-ekonomiczne, oblicza gęstość zaludnienia w Polsce. Ocena bardzo dobra: analizuje piramidę wieku i płci: wyżej i niżej demograficzne, charakteryzuje długość życia w Polsce kobiet i mężczyzn, urodzenia i zgonu w poszczególnych przedziałach wiekowych, wskazuje województwa o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia, omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności: przyrodnicze,	Zadania z piramidą wieku i płci.	

				najmniejszej gęstości zaludnienia - obliczanie gęstości zaludniania	piramidy wieku i płci. Rozmieszczenie ludności w Polsce.	zaludniania w Polsce	historyczne, społeczno-ekonomiczne. Ocena dobra: analizuje piramidę wieku i płci: wyżej i niżej demograficzne, charakteryzuje długość życia w Polsce kobiet i mężczyzn, urodzenia i zgony w poszczególnych przedziałach wiekowych, wskazuje województwa o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia, omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności. Ocena dostateczna: z niewielką pomocą nauczyciela analizuje piramidę wieku i płci: wyżej i niżej demograficzne, charakteryzuje długość życia w Polsce kobiet i mężczyzn, urodzenia i zgony w poszczególnych przedziałach wiekowych, wskazuje województwa o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia, z niewielką pomocą nauczyciela omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela analizuje piramidę wieku i płci, wskazuje województwa o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia, wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności.		
22		1	Struktura zatrudnienia ludności w Polsce. Problemy bezrobocia.	- aktywność zawodowa ludności - zatrudnienie ludności w trzech sektorach gospodarki narodowej - cechy i zmiany struktury zatrudnienia - przyczyny zmian struktury	- charakteryzuje aktywność zawodową ludności - wymienia zatrudnienie ludności w trzech sektorach gospodarki narodowej - omawia cechy i zmiany struktury zatrudnienia - charakteryzuje przyczyny zmian struktury zatrudnienia - omawia bezrobocie w Polsce - określa przyczyny występowania bezrobocia w	- analiza roczników statystycznych – aktywność zawodowa ludności, rosnące bezrobocie, zmiany na przestrzeni lat - omawianie cech i zmian struktury zatrudnienia - określanie przyczyn występowania bezrobocia w Polsce i w swoim województwie - omawianie społecznych	Ocena celująca: charakteryzuje aktywność zawodową ludności, wymienia zatrudnienie ludności w trzech sektorach gospodarki narodowej, omawia cechy i zmiany struktury zatrudnienia, charakteryzuje przyczyny zmian struktury zatrudnienia, omawia bezrobocie w Polsce, określa przyczyny występowania bezrobocia w Polsce i w swoim województwie, omawia społeczne skutki występowania bezrobocia w Polsce, wzorcowo wykonuje diagramy, podaje	Na podstawie rocznika statystycznego opracowanie diagramów dotyczących bezrobocia: 1. na tle województw 2. na tle państw europejskich.	

				zatrudnienia - bezrobocie w Polsce - przyczyny występowania bezrobocia w Polsce i w swoim województwie - społeczne skutki występowania bezrobocia w Polsce	Polsce i w swoim województwie - omawia społeczne skutki występowania bezrobocia w Polsce NACOBZU: Zmiany w strukturze zatrudnienia, przyczyny i skutki bezrobocia.	skutków występowania bezrobocia w Polsce	trafne argumenty, pracując metodą aktywizującą. Ocena bardzo dobra- charakteryzuje aktywność zawodową ludności, wymienia zatrudnienie ludności w trzech sektorach gospodarki narodowej, omawia cechy i zmiany struktury zatrudnienia, charakteryzuje przyczyny zmian struktury zatrudnienia, omawia bezrobocie w Polsce, określa przyczyny występowania bezrobocia w Polsce i w swoim województwie, omawia społeczne skutki występowania bezrobocia w Polsce, wykonuje diagramy, angażuje się w pracy na lekcji. Ocena dobra: wymienia zatrudnienie ludności w trzech sektorach gospodarki narodowej, omawia cechy i zmiany struktury zatrudnienia, charakteryzuje przyczyny zmian struktury zatrudnienia, omawia bezrobocie w Polsce, określa przyczyny występowania bezrobocia w Polsce i w swoim województwie, omawia społeczne skutki występowania bezrobocia w Polsce, prawidłowo wykonuje diagramy. Ocena dostateczna: wskazuje cechy i zmiany struktury zatrudnienia, wskazuje przyczyny zmian struktury zatrudnienia, omawia bezrobocie w Polsce, określa przyczyny występowania bezrobocia w Polsce i w swoim województwie, omawia społeczne skutki występowania bezrobocia w Polsce, popełnia błędy, wykonując diagramy. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje cechy i zmiany struktury zatrudnienia, przyczyny zmian struktury zatrudnienia, określa przyczyny	Metoda metaplanu: W jaki sposób zlikwidować bezrobocie w Polsce?	
--	--	--	--	---	--	---	---	--	--

							występowania bezrobocia w Polsce i w swoim województwie, omawia społeczne skutki występowania bezrobocia w Polsce, z pomocą nauczyciela wykonuje diagramy.		
23		1	Procesy urbanizacyjne w Polsce.	- czynniki decydujące o powstawaniu miast - nierównomierne rozmieszczenie miast - największe miasta w Polsce - miasta w moim regionie - aglomeracje monocentryczne i policentryczne - obliczanie wskaźnika urbanizacji	- wymienia czynniki decydujące o powstawaniu miast - omawia nierównomierne rozmieszczenie miast - wskazuje największe miasta w Polsce - wymienia miasta w swoim regionie - podaje różnice między aglomeracjami monocentrycznymi a policentrycznymi - oblicza wskaźnik urbanizacji NACOBZU: Przyczyny rozwoju miast. Największe miasta. Obliczanie wskaźnika urbanizacji.	- praca z mapą i podręcznikiem w celu omówienia czynników decydujących o powstawaniu miast - wskazanie obszarów o zróżnicowanym rozmieszczeniu miast – wskazanie największych miast w Polsce oraz miast w swoim regionie - wyjaśnienie różnic między aglomeracją monocentryczną a policentryczną - obliczanie wskaźnika urbanizacji	Ocena celująca: wymienia czynniki decydujące o powstawaniu miast, omawia nierównomierne rozmieszczenie miast, wskazuje największe miasta w Polsce, wymienia miasta w swoim regionie, podaje różnice między aglomeracjami monocentrycznymi a policentrycznymi, oblicza wskaźnik urbanizacji, jego postawa jest wzorem do naśladowania, wzorcowo wykonuje diagramy. Ocena bardzo dobra: wymienia czynniki decydujące o powstawaniu miast, omawia nierównomierne rozmieszczenie miast, wskazuje największe miasta w Polsce, wymienia miasta w swoim regionie, podaje różnice między aglomeracjami monocentrycznymi a policentrycznymi, bezbłędnie oblicza wskaźnik urbanizacji. Ocena dobra: wymienia większość czynników decydujących o powstawaniu miast, omawia rozmieszczenie nierównomierne miast, wskazuje największe miasta w Polsce, wymienia miasta w swoim regionie, podaje różnice między aglomeracjami monocentrycznymi a policentrycznymi, oblicza wskaźnik urbanizacji. Ocena dostateczna: wymienia większość czynników decydujących o powstawaniu miast, wskazuje największe miasta w Polsce, wymienia miasta w swoim regionie, podaje różnice między aglomeracjami monocentrycznymi a	Korzystanie z rocznika statystycznego. Wykonanie diagramów przedstawiających miasta o największej liczbie ludności. Obliczanie wskaźnika urbanizacji.	

							policentrycznymi, oblicza wskaźnik urbanizacji, popełniając błędy w obliczeniach. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia czynniki decydujące o powstawaniu miast, wskazuje największe miasta w Polsce, wymienia miasta w swoim regionie, z pomocą nauczyciela oblicza wskaźnik urbanizacji.		
24	Rolnictwo i przemysł.	1	Warunki rozwoju rolnictwa w Polsce.	- warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa - pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa - struktura użytkowania ziemi - struktura wielkości i własności gospodarstw rolnych	- omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa: nizinnosc obszaru, klimat, długość trwania okresu wegetacyjnego, urodzajność gleby - charakteryzuje pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa: wielkość zatrudnienia w rolnictwie, struktura wielkości gospodarstw rolnych, własność gospodarstw rolnych, sposoby gospodarowania, nakłady finansowe na rozwój rolnictwa, kultura agrarna - omawia strukturę użytkowania rolniczego ziemi i własności gospodarstw rolnych - podaje średnią wielkość gospodarstwa rolnego oraz procentowy udział wielkości gospodarstw rolnych NACOBZU: Cechy struktury użytkowania	- korzystanie z podręcznika i atlasu: omawianie warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa - charakteryzowanie pozaprzyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa - omawianie struktur użytkowania rolniczego ziemi i własności gospodarstw rolnych - wskazywanie średniej wielkości gospodarstwa rolnego w Polsce - analizowanie na podstawie rocznika statystycznego wielkości gospodarstw rolnych w Polsce	Ocena celująca: omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa: nizinnosc obszaru, klimat, długość trwania okresu wegetacyjnego, urodzajność gleby, charakteryzuje pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa: wielkość zatrudnienia w rolnictwie, struktura wielkości gospodarstw rolnych, własność gospodarstw rolnych, sposoby gospodarowania, nakłady finansowe na rozwój rolnictwa, kultura agrarna, omawia strukturę użytkowania rolniczego ziemi i własności gospodarstw rolnych, podaje średnią wielkość gospodarstwa rolnego oraz procentowy udział wielkości gospodarstw rolnych, wzorcowo wykonuje kartogram. Ocena bardzo dobra: omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa, omawia strukturę użytkowania rolniczego ziemi i własności gospodarstw rolnych, podaje średnią wielkość gospodarstwa rolnego oraz procentowy udział wielkości gospodarstw rolnych,	Wykonanie na mapie administracyjnej kartogramu dotyczącego : np.: 1. użytków rolnych 2. zużycia nawozów sztucznych w kg/ha 3. użytków rolnych w ha/ 1 ciągnik.	

					ziemi. Wielkości i własności gospodarstw rolnych.		prawidłowo wykonuje kartogram. Ocena dobra: omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa, omawia strukturę użytkowania rolniczego ziemi i własności gospodarstw rolnych, podaje średnią wielkość gospodarstwa rolnego, wykonuje kartogram. Ocena dostateczna: omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa, z niewielką pomocą nauczyciela omawia strukturę użytkowania rolniczego ziemi i własności gospodarstw rolnych, podaje średnią wielkość gospodarstwa rolnego, niestaranie wykonuje kartogram. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa, z pomocą nauczyciela omawia strukturę użytkowania rolniczego ziemi i własności gospodarstw rolnych, z pomocą nauczyciela wykonuje kartogram.		
25		1	Zróżnicowanie rozmieszczenia upraw i chowu zwierząt gospodarskich.	- główne uprawy i ich rozmieszczenie - uprawa roślin przemysłowych i ich przeznaczenie - wymagania klimatyczno-glebowe roślin uprawnych - czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia chowu zwierząt: bydła, trzody	- wymienia główne uprawy i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie Polski: pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych - omawia wymagania klimatyczno-glebowe roślin uprawnych - wymienia rośliny przemysłowe i wyjaśnia ich przeznaczenie - wyjaśnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia chowu	- analizowanie map rolniczych dotyczących zasiewów i rozmieszczenia chowu zwierząt - omawianie wymagań klimatyczno-glebowych roślin uprawnych - wskazywanie roślin przemysłowych i wyjaśnianie ich przeznaczenia – wykorzystanie zasobów internetu - omówienie przyczyn rozmieszczenia chowu zwierząt i opłacalności	Ocena celująca: wymienia główne uprawy i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie Polski: pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych, omawia wymagania klimatyczno-glebowe roślin uprawnych, wymienia rośliny przemysłowe i wyjaśnia ich przeznaczenie, wyjaśnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia chowu zwierząt: bydła, trzody chlewnej i opłacalności produkcji, wzorcowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: wymienia główne	Praca w grupach: opracowanie produkcji roślinnej i zwierzęcej w danych regionach, np.: 1. Żuławy Wiślane 2. Nizina Śląska 3. Wyżyna Lubelska 4. Nizina Wielkopolska.	

				chlewnej	zwierząt: bydła, trzody chlewnej i opłacalności produkcji	produkcji.	uprawy i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie Polski, omawia wymagania klimatyczno-glebowe roślin uprawnych, wymienia rośliny przemysłowe, wyjaśnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia chowu zwierząt i opłacalności produkcji, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wymienia główne uprawy i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie Polski, wymienia rośliny przemysłowe, wyjaśnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia chowu zwierząt, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: wymienia główne uprawy i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie Polski, popełniając błędy, wymienia rośliny przemysłowe, wyjaśnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia chowu zwierząt, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia główne uprawy i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie Polski, wymienia rośliny przemysłowe, wyjaśnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia chowu zwierząt, wymaga stałej motywacji, by współpracować w zespole.		
26		1	Rolnictwo Polski na tle rolnictwa Europy.	- zbiory i plony wybranych upraw w Polsce - porównanie zbiorów Polski do zbiorów w	- odczytuje zbiory i plony: pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych w Polsce, - odczytuje zbiory i plony pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych we	- korzystanie z rocznika statystycznego - odczytywanie zbiorów i plonów pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych w Polsce	Ocena celująca: odczytuje zbiory i plony: pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych w Polsce, odczytuje zbiory i plony pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych we Francji, w Niemczech i na Ukrainie, porównuje plony i zbiory w	Wykonanie wykresów słupkowych – porównanie np.: zbiorów i plonów lub zużycia	

				wybranych państwach Europy - zatrudnienie w rolnictwie - porównanie powierzchni gospodarstw rolnych - nakłady inwestycyjne na modernizację rolnictwa - poziom infrastruktury technicznej - zużycie nawozów sztucznych - rolnictwo ekologiczne	Francji, w Niemczech i na Ukrainie - porównuje plony i zbiory w Polsce z wybranymi krajami Europy - odczytuje i porównuje ilość osób zatrudnionych w rolnictwie, wielkość gospodarstw rolnych, zużycie nawozów sztucznych NACOBZU: Umiejętność analizowania map, wykresów, danych liczbowych.	- odczytywanie zbiorów i plonów pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych we Francji, w Niemczech i na Ukrainie - porównywanie plonów i zbiorów w Polsce z wybranymi krajami Europy - odczytywanie i porównywanie ilości osób zatrudnionych w rolnictwie, wielkości gospodarstw rolnych, zużycia nawozów sztucznych	Polsce z wybranymi krajami Europy, odczytuje i porównuje ilość osób zatrudnionych w rolnictwie, wielkość gospodarstw rolnych, zużycie nawozów sztucznych, wzorcowo wykonuje wykresy słupkowe. Ocena bardzo dobra: odczytuje zbiory i plony: pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych w Polsce, we Francji, w Niemczech i na Ukrainie, porównuje plony i zbiory w Polsce z wybranymi krajami Europy, odczytuje i porównuje ilość osób zatrudnionych w rolnictwie, wielkość gospodarstw rolnych, zużycie nawozów sztucznych, prawidłowo wykonuje wykresy słupkowe. Ocena dobra: odczytuje zbiory i plony: pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych w Polsce, we Francji, w Niemczech i na Ukrainie, odczytuje i porównuje ilość osób zatrudnionych w rolnictwie, wielkość gospodarstw rolnych, zużycie nawozów sztucznych, wykonuje wykresy słupkowe. Ocena dostateczna: z błędami odczytuje zbiory i plony: pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych w Polsce, we Francji, w Niemczech i na Ukrainie, z niewielką pomocą nauczyciela odczytuje i porównuje ilość osób zatrudnionych w rolnictwie, wielkość gospodarstw rolnych, zużycie nawozów sztucznych, wykonuje niestarannie wykresy słupkowe. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela odczytuje zbiory i plony: pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych w Polsce, z pomocą nauczyciela odczytuje i porównuje ilość	nawozów sztucznych. Debata na temat żywności ekologicznej.	
--	--	--	--	---	---	--	---	--	--

							osób zatrudnionych w rolnictwie, wielkość gospodarstw rolnych, z pomocą nauczyciela wykonuje wykresy słupkowe.		
27		1	Przemysł ważnym sektorem gospodarki narodowej.	- podział przemysłu na działy i gałęzie - restrukturyzacja polskiego przemysłu - funkcje przemysłu - czynniki lokalizacji przemysłu - zakłady przemysłowe w swojej miejscowości - zmiany zachodzące w przemyśle we własnym regionie	- dokonuje podziału przemysłu na działy i gałęzie - omawia restrukturyzację polskiego przemysłu - omawia funkcje przemysłu: ekonomiczne, społeczne i przestrzenne - charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu: baza surowcowa, dostęp do wody, baza energetyczna, wysoko wykwalifikowana kadra pracownicza, rynek zbytu - wymienia zakłady przemysłowe w swojej miejscowości - wskazuje zmiany zachodzące w przemyśle we własnym regionie NACOBEZU: Restrukturyzacja polskiego przemysłu. Czynniki lokalizacji.	- korzystanie z podręcznika i internetu - omówienie podziału przemysłu na działy i gałęzie - omówienie restrukturyzacji polskiego przemysłu - charakteryzowanie funkcji przemysłu - omówienie czynników lokalizacji przemysłu - poinformowanie o zakładach przemysłowych w swojej miejscowości - omówienie zmian zachodzących w przemyśle we własnym regionie	Ocena celująca: dokonuje podziału przemysłu na działy i gałęzie, omawia restrukturyzację polskiego przemysłu, omawia funkcje przemysłu: ekonomiczne, społeczne i przestrzenne, charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu: baza surowcowa, dostęp do wody, baza energetyczna, wysoko wykwalifikowana kadra pracownicza, rynek zbytu, wymienia zakłady przemysłowe w swojej miejscowości, oraz charakteryzuje zmiany zachodzące w przemyśle we własnym regionie, angażuje się w pracy, ma ciekawe pomysły, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: dokonuje podziału przemysłu na działy i gałęzie, omawia restrukturyzację polskiego przemysłu, omawia funkcje przemysłu: ekonomiczne, społeczne i przestrzenne, charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu: baza surowcowa, dostęp do wody, baza energetyczna, wysoko wykwalifikowana kadra pracownicza, rynek zbytu, wymienia zakłady przemysłowe w swojej miejscowości oraz charakteryzuje zmiany zachodzące w przemyśle we własnym regionie, angażuje się w pracy, ma ciekawe pomysły.	Metoda metaplanu: Co wpłynęło na restrukturyzację polskiego przemysłu?	

							Ocena dobra: dokonuje podziału przemysłu na działy i gałęzie, omawia funkcje przemysłu, charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu, wymienia zakłady przemysłowe w swojej miejscowości oraz charakteryzuje zmiany zachodzące w przemyśle we własnym regionie. Ocena dostateczna: dokonuje podziału przemysłu na działy i gałęzie, omawia funkcje przemysłu, charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu, wymienia zakłady przemysłowe w swojej miejscowości. Ocena dopuszczająca: dokonuje podziału przemysłu na działy i gałęzie, z pomocą nauczyciela omawia funkcje przemysłu oraz czynniki lokalizacji przemysłu, wymienia zakłady przemysłowe swojej miejscowości.		
28		1	Górnictwo podstawą rozwoju przemysłu.	- górnictwo węgla kamiennego i brunatnego. - górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego - górnictwo surowców metalicznych - górnictwo surowców chemicznych - wydobywanie surowców skalnych - znaczenie surowców mineralnych w	- omawia górnictwo węgla kamiennego i brunatnego - wskazuje miejsca występowania oraz wielkość wydobycia - wskazuje miejsce wydobycia surowców w Europie i na świecie - omawia górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego - wskazuje miejsca występowania oraz wielkość wydobycia - omawia import ropy naftowej i gazu ziemnego - omawia górnictwo surowców metalicznych, wskazuje miejsce	- korzystanie z mapy gospodarczej Polski i podręcznika: - omawianie górnictwa węgla kamiennego i brunatnego - wskazywanie miejsc występowania surowców – analizowanie wielkości wydobycia na podstawie rocznika statystycznego - wskazywanie na podstawie rocznika statystycznego zajmowanego miejsca w wydobyciu surowców - omówienie górnictwa ropy naftowej i gazu ziemnego na podstawie podręcznika	Ocena celująca: omawia górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, wskazuje miejsca występowania oraz wielkość wydobycia, wskazuje miejsce wydobycia surowców w Europie i na świecie, omawia górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego, wskazuje miejsca występowania oraz wielkość wydobycia, omawia import ropy naftowej i gazu ziemnego, omawia górnictwo surowców metalicznych, wskazuje miejsce występowania rudy miedzi, rudy cynku i ołowiu, charakteryzuje górnictwo surowców chemicznych: siarki, soli kamiennej i wskazuje miejsca występowania, wymienia surowce skalne i omawia ich wykorzystanie w	Praca w grupach: Tworzenie mapy surowcowej Polski: 1. grupa surowce energetyczne 2. grupa- surowce metaliczne 3. grupa -surowce chemiczne 4. grupa surowce skalne	

				gospodarce - surowce mineralne i skalne swojej okolicy występowania rudy miedzi, rudy cynku i ołowiu - charakteryzuje górnictwo surowców chemicznych: siarki, soli kamiennej i wskazuje miejsca występowania - wymienia surowce skalne i omawia ich wykorzystanie w gospodarce - charakteryzuje znaczenie surowców mineralnych w gospodarce - wymienia surowce mineralne i skalne swojej okolicy NACOBZU: Miejsce występowania złóż mineralnych w Polsce.	- korzystanie z rocznika statystycznego i mapy gospodarczej w celu wskazywania miejsc występowania oraz wielkości wydobycia surowców, - omówienie importu ropy naftowej i gazu ziemnego oraz sposoby przesyłania tych surowców - na podstawie mapy gospodarczej Polski: - omawianie górnictwa surowców metalicznych - wskazywanie miejsc występowania rudy miedzi, rudy cynku i ołowiu - charakteryzowanie wydobycia surowców chemicznych: siarki, soli kamiennej i wskazywanie miejsc występowania - omówienie surowców skalnych i ich wykorzystania w gospodarce - charakteryzowanie znaczenia surowców mineralnych w gospodarce - wskazywanie surowców mineralnych i skalnych w swojej okolicy	gospodarce, charakteryzuje znaczenie surowców mineralnych w gospodarce, wymienia surowce mineralne i skalne swojej okolicy, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy Ocena bardzo dobra: omawia górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, wskazuje miejsca występowania, omawia górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego, wskazuje miejsca występowania oraz wielkość wydobycia, omawia import ropy naftowej i gazu ziemnego, omawia górnictwo surowców metalicznych, wskazuje miejsce występowania rudy miedzi, rudy cynku i ołowiu, charakteryzuje górnictwo surowców chemicznych: siarki, soli kamiennej i wskazuje miejsca występowania, wymienia surowce skalne i omawia ich wykorzystanie w gospodarce, charakteryzuje znaczenie surowców mineralnych w gospodarce, wymienia surowce mineralne i skalne swojej okolicy, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: omawia górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, wskazuje miejsca występowania, omawia górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego, wskazuje miejsca występowania, omawia import ropy naftowej i gazu ziemnego, omawia górnictwo surowców metalicznych, wskazuje miejsce występowania rudy miedzi, rudy cynku i ołowiu, charakteryzuje górnictwo surowców		
--	--	--	--	--	--	--	--	--

							chemicznych i wskazuje miejsca występowania, wymienia surowce skalne, wymienia surowce mineralne i skalne swojej okolicy, współpracuje w zespole. Ocena dostateczna: omawia górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, popełnia błędy, wskazując miejsca występowania surowców, górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego, omawia górnictwo surowców metalicznych, charakteryzuje górnictwo surowców chemicznych, wymienia surowce skalne, ma problemy ze wskazaniem na mapie miejsc występowania surowców, wymienia surowce mineralne i skalne swojej okolicy. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia: górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, ropy naftowej i gazu ziemnego, surowców metalicznych, wymienia surowce metaliczne i surowce skalne.		
29		1	Energetyka w Polsce.	- odnawialne źródła energii - nieodnawialne źródła energii - elektrownie ciepłe: oparte na węglu kamiennym i węglu brunatnym - elektrownie wodne - elektrownie wiatrowe - elektrownie geotermalne - rozmieszczenie i moc największych elektrowni: ciepłych, wodnych	- omawia odnawialne źródła energii: woda, wiatr, energia słoneczna, odpady drzewne, biomasa, biogaz - podaje przykłady nieodnawialnych źródeł energii - charakteryzuje elektrownie ciepłe, wodne i wiatrowe - rozmieszcza elektrownie na mapie i podaje moc największych elektrowni: ciepłych, wodnych i wiatrowych - omawia negatywny wpływ elektrowni ciepłych na środowisko - wskazuje rodzaj elektrowni w	- korzystanie z internetu, rocznika statystycznego i podręcznika: - omówienie odnawialnych źródeł energii - wskazanie przykładów nieodnawialnych źródeł energii - charakteryzowanie elektrowni ciepłych, wodnych i wiatrowych - rozmieszczenie elektrowni na mapie i odczytanie mocy największych elektrowni: ciepłych, wodnych i wiatrowych - omówienie negatywnego	Ocena celująca: omawia odnawialne źródła energii, podaje przykłady nieodnawialnych źródeł energii, rozmieszcza elektrownie na mapie i podaje moc największych elektrowni: ciepłych, wodnych i wiatrowych, omawia negatywny wpływ elektrowni ciepłych na środowisko, wskazuje rodzaj elektrowni w swojej okolicy. Ocena bardzo dobra: omawia odnawialne źródła energii, podaje przykłady nieodnawialnych źródeł energii, rozmieszcza elektrownie na mapie, omawia negatywny wpływ elektrowni ciepłych na środowisko, wskazuje rodzaj elektrowni w swojej okolicy.	Metoda za i przeciw. Co sądzisz o budowie elektrowni atomowej w Polsce?	

				i wiatrowych - negatywny wpływ elektrowni ciepłych na środowisko - elektrownie, elektrociepłownie mojej okolicy	swojej okolicy NACOBZU: Produkcja energii elektrycznej z wykorzystaniem odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii.	wpływu elektrowni ciepłych na środowisko - wskazanie rodzaju elektrowni w swojej okolicy i jej wpływu na środowisko przyrodnicze	Ocena dobra: wymienia przykłady odnawialnych źródeł energii, podaje przykłady nieodnawialnych źródeł energii, rozmieszcza elektrownie na mapie, omawia negatywny wpływ elektrowni ciepłych na środowisko, wskazuje rodzaj elektrowni w swojej okolicy. Ocena dostateczna: podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii, ma problemy z rozmieszczeniem elektrowni na mapie, wskazuje rodzaj elektrowni w swojej okolicy. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii, rozmieszcza elektrownie na mapie.		
30		1	Najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce.	- parki technologiczne - wdrażanie nowoczesnych technologii - najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce: przemysł chemiczny, farmaceutyczny, samochodowy, meblarski, spożywczy - udział kapitału zagranicznego w Polsce	- charakteryzuje parki technologiczne: m.in. we Wrocławiu, Poznaniu, Krakowie, Toruniu - omawia sposób zastosowania i wdrażania nowoczesnych technologii - wskazuje najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce - omawia udział kapitału zagranicznego w Polsce NACOBZU: Rozwój gałęzi przemysłowych w Polsce z zastosowaniem wysokiej technologii high-tech.	- korzystanie z internetu oraz zasobów własnych: - omawianie parków technologicznych: m.in. we Wrocławiu, Poznaniu, Krakowie, Toruniu - wyjaśnianie zastosowania i wdrażania nowoczesnych technologii - wskazywanie najlepiej rozwijających się gałęzi przemysłowych w Polsce - scharakteryzowanie udziału kapitału zagranicznego w Polsce dostarczających wyrobów na rynek wewnętrzny i zagraniczny	Ocena celująca: charakteryzuje parki technologiczne: m.in. we Wrocławiu, Poznaniu, Krakowie, Toruniu, omawia, sposób zastosowania i wdrażania nowoczesnych technologii, wskazuje najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce, omawia udział kapitału zagranicznego w Polsce, wzorcowo wywiązuje się z powierzonego zadania. Ocena bardzo dobra: charakteryzuje parki technologiczne: m.in. we Wrocławiu, Poznaniu, Krakowie, Toruniu, wskazuje najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce, omawia udział kapitału zagranicznego w Polsce, wywiązuje się z powierzonego zadania. Ocena dobra: charakteryzuje parki technologiczne: m.in. we Wrocławiu, Poznaniu, Krakowie, Toruniu, wskazuje	Metoda posteru: Przemysł samochodowy w Polsce.	

							najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce, dobrze wywiązuje się z powierzonego zadania. Ocena dostateczna: ma problemy z charakteryzowaniem parków technologicznych: m.in. we Wrocławiu, Poznaniu, Krakowie, Toruniu, wskazuje najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce, popełnia błędy. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela charakteryzuje parki technologiczne, wskazuje najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłowe w Polsce.		
31		1	Zróznicowanie uprzemysłowienia Polski.	- ośrodek przemysłowy - infrastruktura przemysłowa - obszary o największej koncentracji przemysłu - obszary o najmniejszej koncentracji przemysłu i jej przyczyny - największe okręgi przemysłowe - najważniejsze gałęzie w GOP -ie i w Warszawskim Okręgu Przemysłowym - zanieczyszczenia	- wyjaśnia znaczenie: infrastruktura przemysłowa, ośrodek przemysłowy, okręg przemysłowy - wskazuje obszary o największej i najmniejszej koncentracji przemysłu i podaje przyczyny - wskazuje największe okręgi przemysłowe - odczytuje najważniejsze gałęzie w GOP -ie i w Warszawskim Okręgu Przemysłowym - wyjaśnia wpływ zakładów przemysłowych na stopień zanieczyszczenia środowiska NACOBEZU: Największe okręgi przemysłowe w Polsce oraz	- korzystanie ze słownika geograficznego i podręcznika: - wyjaśnienie znaczenia: infrastruktura przemysłowa, ośrodek przemysłowy, okręg przemysłowy - praca z mapą gospodarczą: - wskazywanie obszarów o największej i najmniejszej koncentracji przemysłu, podawanie przyczyn - wskazywanie największych okręgów przemysłowych: GOP, Warszawski, Łódzki, Poznański, Gdański, Sudecki - odczytywanie najważniejszych gałęzi w GOP -ie i Warszawskim Okręgu Przemysłowym - scharakteryzowanie	Ocena celująca: wyjaśnia znaczenie: infrastruktura przemysłowa, ośrodek przemysłowy, okręg przemysłowy, wskazuje obszary o największej i najmniejszej koncentracji przemysłu i podaje przyczyny, wskazuje największe okręgi przemysłowe, odczytuje najważniejsze gałęzie w GOP -ie i w Warszawskim Okręgu Przemysłowym, wyjaśnia wpływ zakładów przemysłowych na stopień zanieczyszczenia środowiska, angażuje się w pracy, ma oryginalne pomysły, jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia znaczenie: infrastruktura przemysłowa, ośrodek przemysłowy, okręg przemysłowy, wskazuje obszary o największej i najmniejszej koncentracji przemysłu i podaje przyczyny, wskazuje największe okręgi przemysłowe,	Metoda aktywizująca. Dyskusja okrągłego stołu. Wpływ zakładów przemysłowych na stopień zanieczyszczenia środowiska;	

				przemysłowe	dominujące w nich gałęzie przemysłowe.	zanieczyszczeń przemysłowych na środowisko: gazy i pyły, ścieki i odpady poprodukcyjne, kwaśne opady, hałas	odczytuje najważniejsze gałęzie w GOP - ie i w Warszawskim Okręgu Przemysłowym, wyjaśnia wpływ zakładów przemysłowych na stopień zanieczyszczenia środowiska, wykazuje dużą aktywność w pracy. Ocena dobra: wskazuje obszary o największej i najmniejszej koncentracji przemysłu i podaje przyczyny, wskazuje największe okręgi przemysłowe, odczytuje najważniejsze gałęzie w GOP - ie i w Warszawskim Okręgu Przemysłowym, wyjaśnia wpływ zakładów przemysłowych na stopień zanieczyszczenia środowiska. Ocena dostateczna: wskazuje obszary o największej i najmniejszej koncentracji przemysłu, wskazuje największe okręgi przemysłowe, odczytuje najważniejsze gałęzie w GOP -ie i w Warszawskim Okręgu Przemysłowym. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje: obszary o największej i najmniejszej koncentracji przemysłu, największe okręgi przemysłowe, najważniejsze gałęzie w GOP -ie i w Warszawskim Okręgu Przemysłowym.		
32		1	Usługi filarem gospodarczym kraju.	- podział usług - procentowy udział zatrudnionych w usługach - udział usług w tworzeniu PKB - usługi telekomunikacyjne - innowacyjność w	- dokonuje podziału usług - odczytuje udział procentowy zatrudnionych w usługach - odczytuje udział w tworzeniu PKB - omawia usługi telekomunikacyjne: telefonia stacjonarna, internet, sieć komórkowa	- omówienie podziału usług - analizowanie udziału procentowego zatrudnionych w usługach, na podstawie rocznika statystycznego - odczytywanie udziału w tworzeniu PKB – rocznik statystyczny - omówienie usług	Ocena celująca: dokonuje podziału usług, odczytuje udział procentowy zatrudnionych w usługach, odczytuje udział w tworzeniu PKB, omawia usługi telekomunikacyjne, omawia zastosowanie innowacyjności w usługach, wymienia nowo powstające rodzaje usług, podaje ciekawe przykłady w pracy, jego postawa jest wzorem do	Metoda aktywizująca: Mapa mentalna: Innowacyjność usług szansą na szybki wzrost PKB kraju.	

				usługach - powstawanie nowych rodzajów usług w nowoczesnych galeriach handlowych, a także na nowych osiedlach mieszkaniowych	- omawia zastosowanie innowacyjności w usługach - wymienia nowe powstające rodzaje usług, np.: usługi kredytowe, ubezpieczeniowe, reklamowe, marketingowe, odnowy biologiczne, wizażu, public relations NACOBZU: Podział usług. Miejsce pracy. Duży udział w tworzeniu PKB.	telekomunikacyjnych: telefonii stacjonarnej, internetu, sieci komórkowej - omawianie zastosowania innowacyjności w usługach - wskazywanie nowych powstających rodzajów usług, np.: usługi kredytowe, ubezpieczeniowe, reklamowe, marketingowe, odnowy biologiczne, wizażu, public relations.	naśladowania. Ocena bardzo dobra: dokonuje podziału usług, odczytuje udział procentowy zatrudnionych w usługach, odczytuje udział w tworzeniu PKB, omawia zastosowanie innowacyjności w usługach, wymienia nowo powstające rodzaje usług, podaje ciekawe przykłady w pracy. Ocena dobra: dokonuje podziału usług, odczytuje udział procentowy zatrudnionych w usługach, odczytuje udział w tworzeniu PKB, omawia zastosowanie innowacyjności w usługach, wymienia nowo powstające rodzaje usług. Ocena dostateczna: dokonuje podziału usług, odczytuje udział procentowy zatrudnionych w usługach, odczytuje udział w tworzeniu PKB, wymienia nowo powstające rodzaje usług. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela: dokonuje podziału usług, odczytuje udział procentowy zatrudnionych w usługach, odczytuje udział w tworzeniu PKB.		
33		1	Transport lądowy i jego znaczenie.	- transport kolejowy - transport drogowy - transport przesyłowy - znaczenie transportu w gospodarce	- omawia transport kolejowy: połączenia kolejowe krajowe i zagraniczne, gęstość sieci kolejowej, zamykanie nierentownych szlaków kolejowych, obszary o największej koncentracji sieci kolejowej, ważne szlaki kolejowe, sieć szybkich połączeń - charakteryzuje transport drogowy: nierównomierne rozmieszczenie dróg, problemy	- korzystanie z mapy komunikacyjnej, rocznika statystycznego oraz z internetu: - omawianie transportu kolejowego: połączenia kolejowe krajowe i zagraniczne, gęstość sieci kolejowej, zamykanie nierentownych szlaków kolejowych, obszary o największej koncentracji sieci kolejowej, ważne szlaki	Ocena celująca: omawia transport kolejowy: połączenia kolejowe krajowe i zagraniczne, gęstość sieci kolejowej, zamykanie nierentownych szlaków kolejowych, obszary o największej koncentracji sieci kolejowej, ważne szlaki kolejowe, sieć szybkich połączeń, charakteryzuje transport drogowy: nierównomierne rozmieszczenie dróg, problemy transportu drogowego, budowa autostrad i dróg ekspresowych, zalety i wady transportu drogowego, omawia transport przesyłowy: rurociągi,	Metoda aktywizująca. Rybi szkielet. Zalety i wady transportu kolejowego. Zalety i wady transportu drogowego.	

				transportu drogowego, budowa autostrad i dróg ekspresowych, zalety i wady transportu drogowego - omawia transport przesyłowy: rurociągi, gazociągi, wodociągi, linie energetyczne NACOBZU: Zalety i wady transportu kolejowego i drogowego.	kolejowe, sieć szybkich połączeń - charakteryzowanie transportu drogowego: nierównomierne rozmieszczenie dróg, problemy transportu drogowego, budowa autostrad i dróg ekspresowych, zalety i wady transportu drogowego - omawianie transportu przesyłowego: rurociągi, gazociągi, wodociągi, linie energetyczne	gazociągi, wodociągi, linie energetyczne, wzorcowo współpracuje w zespole i bardzo dobrze komunikuje się z rówieśnikami. Ocena bardzo dobra: omawia transport kolejowy: połączenia kolejowe krajowe i zagraniczne, gęstość sieci kolejowej, obszary o największej koncentracji sieci kolejowej, sieć szybkich połączeń, charakteryzuje transport drogowy: nierównomierne rozmieszczenie dróg, problemy transportu drogowego, zalety i wady transportu drogowego, omawia transport przesyłowy: rurociągi, gazociągi, wodociągi, linie energetyczne, bardzo dobrze współpracuje w zespole, komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: omawia transport kolejowy: połączenia kolejowe krajowe i zagraniczne, gęstość sieci kolejowej, obszary o największej koncentracji sieci kolejowej, charakteryzuje transport drogowy: nierównomierne rozmieszczenie dróg, problemy transportu drogowego, zalety i wady transportu drogowego, omawia transport przesyłowy: rurociągi, gazociągi, wodociągi, linie energetyczne, współpracuje w zespole, komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: omawia transport kolejowy: połączenia kolejowe krajowe i zagraniczne, gęstość sieci kolejowej, obszary o największej koncentracji sieci kolejowej, charakteryzuje transport drogowy: nierównomierne rozmieszczenie dróg, problemy transportu drogowego, zalety i wady transportu drogowego, omawia transport	
--	--	--	--	--	--	--	--

							przesyłowy, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia: transport kolejowy: połączenia kolejowe krajowe i zagraniczne, obszary o największej koncentracji sieci kolejowej, transport drogowy: problemy transportu drogowego, zalety i wady transportu drogowego, transport przesyłowy, wymaga ciągłej motywacji do pracy w zespole.		
34		1	Transport wodny w Polsce.	- żegluga śródlądowa najtańszym rodzajem przewozu - problemy związane ze stanem wód w polskich rzekach - Odra i Wisła najważniejszymi szlakami wodnymi - połączenia rzeczno-kanalowe - największe porty śródlądowe - porty morsko-śródlądowe - transport morski - największe porty morskie - rodzaje przeładunków - przewozy pasażerskie - żegluga przybrzeżna	- omawia żeglugę śródlądową - stwierdza, że jest najtańszym rodzajem przewozu - wymienia problemy związane ze stanem wód w polskich rzekach - wskazuje Odrę i Wisłę jako najważniejsze szlaki wodne - wymienia połączenia rzeczno-kanalowe - wskazuje największe porty śródlądowe oraz porty morsko-śródlądowe - omawia transport morski - wymienia największe porty morskie i rodzaje przeładunków - wskazuje wykorzystanie drogi morskiej do przewozów pasażerskich - omawia żeglugę przybrzeżną NACOBZU: Połączenia rzeczno-kanalowe. Największe porty śródlądowe i morskie i rodzaj przewozów.	- korzystanie z podręcznika, mapy turystycznej, internetu i rocznika statystycznego - omawianie żeglugi śródlądowej - wskazywanie problemów związanych ze stanem wód w polskich rzekach - wskazywanie Odry i Wisły jako najważniejszych szlaków wodnych - wskazywanie połączeń rzeczno-kanalowych - omawianie transportu morskiego, przewóz towarów - wskazywanie największych portów morskich i rodzajów przeładunków w tych portach (Gdańsk, Gdynia, Szczecin) - wskazywanie szlaków morskich i przewóz pasażerów - omawianie żeglugi przybrzeżnej	Ocena celująca: omawia żeglugę śródlądową, stwierdza, że jest najtańszym rodzajem przewozu, wymienia problemy związane ze stanem wód w polskich rzekach, wskazuje Odrę i Wisłę jako najważniejsze szlaki wodne, wymienia połączenia rzeczno-kanalowe, wskazuje największe porty śródlądowe oraz porty morsko-śródlądowe, omawia transport morski, wymienia największe porty morskie i rodzaje przeładunków, wskazuje wykorzystanie drogi morskiej do przewozów pasażerskich, omawia żeglugę przybrzeżną, wzorcowo posługuje się atlasem i rocznikiem statystycznym. Ocena bardzo dobra: omawia żeglugę śródlądową, wymienia problemy związane ze stanem wód w polskich rzekach, wskazuje Odrę i Wisłę jako najważniejsze szlaki wodne, wymienia połączenia rzeczno-kanalowe, wskazuje największe porty śródlądowe oraz porty morsko-śródlądowe, omawia transport morski, wymienia największe porty morskie i rodzaje przeładunków, omawia żeglugę przybrzeżną, wzorcowo	Praca z atlasem i z rocznikiem statystycznym. Rodzaje i ilość przeładunków w portach handlowych.	Kanał Elbląsko-Ostródzki

							posługuje się atlasem i rocznikiem statystycznym. Ocena dobra: omawia żeglugę śródlądową, wskazuje Odrę i Wisłę jako najważniejsze szlaki wodne, wymienia połączenia rzeczno-kanalowe, wskazuje największe porty śródlądowe oraz porty morsko-śródlądowe, wymienia największe porty morskie i rodzaje przeładunków. Ocena dostateczna: omawia żeglugę śródlądową, wskazuje Odrę i Wisłę jako najważniejsze szlaki wodne, wymienia połączenia rzeczno-kanalowe, wskazuje największe porty śródlądowe oraz porty morsko-śródlądowe, wymienia największe porty morskie. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia żeglugę śródlądową, wskazuje Odrę i Wisłę jako najważniejsze szlaki wodne, wskazuje połączenia rzeczno-kanalowe, największe porty śródlądowe oraz porty morsko-śródlądowe, największe porty morskie.		
35		1	Transport lotniczy.	- największe porty lotnicze w Polsce - połączenia międzynarodowe - liczba pasażerów obsługiwanych w polskich portach lotniczych - tanie linie lotnicze - nowoczesne terminale i zakup nowoczesnych samolotów	- wskazuje największe porty lotnicze w Polsce - omawia połączenia międzynarodowe - odczytuje liczbę pasażerów obsługiwanych w polskich portach lotniczych - charakteryzuje tanie linie lotnicze - wskazuje miejsca z nowoczesnymi terminalami - charakteryzuje nowoczesne samoloty zakupione przez LOT NACOBEZU:	- odczytanie z mapy największych portów lotniczych w Polsce - omówienie połączeń międzynarodowych – mapa świata - odczytanie z rocznika statystycznego liczby pasażerów obsługiwanych w polskich portach lotniczych - scharakteryzowanie tanich linii lotniczych w Polsce - wskazanie miejsc w Polsce z nowoczesnymi terminalami – praca z mapą	Ocena celująca: wskazuje największe porty lotnicze w Polsce, omawia połączenia międzynarodowe, odczytuje liczbę pasażerów obsługiwanych w polskich portach lotniczych, charakteryzuje tanie linie lotnicze, wskazuje miejsca z nowoczesnymi terminalami, charakteryzuje nowoczesne samoloty zakupione przez LOT, wzorcowo pracuje w grupie, swoją postawą motywuje innych do pracy. Ocena bardzo dobra: wskazuje największe porty lotnicze w Polsce, omawia połączenia międzynarodowe, odczytuje liczbę pasażerów obsługiwanych	Praca w grupach. Opracowanie portu lotniczego pod względem: ilości pasażerów, połączeń krajowych i międzynarodowych oraz rodzaju samolotów.	

					Największe porty lotnicze, połączenia krajowe i międzynarodowe.	- omówienie nowoczesnych samolotów zakupionych przez LOT – zasoby internetu	w polskich portach lotniczych, wskazuje miejsca z nowoczesnymi terminalami, wymienia nowoczesne samoloty zakupione przez LOT, angażuje się w pracy zespołowej i bardzo dobrze komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wskazuje największe porty lotnicze w Polsce, omawia połączenia międzynarodowe, odczytuje liczbę pasażerów obsługiwanych w polskich portach lotniczych, wskazuje miejsca z nowoczesnymi terminalami, dobrze współpracuje w zespole i dobrze komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: wskazuje największe porty lotnicze w Polsce, odczytuje liczbę pasażerów obsługiwanych w polskich portach lotniczych, wskazuje miejsca z nowoczesnymi terminalami, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela: wskazuje największe porty lotnicze w Polsce, odczytuje liczbę pasażerów obsługiwanych w polskich portach lotniczych, wskazuje miejsca z nowoczesnymi terminalami, wymaga stałej motywacji, by współpracować w zespole.		
36		1	Handel w Polsce.	- handel zagraniczny - import - eksport - saldo bilansu handlu zagranicznego - główni partnerzy handlowi - artykuły eksportowe	- charakteryzuje handel zagraniczny - wyjaśnia terminy: import, eksport, saldo bilansu handlu zagranicznego - wymienia głównych partnerów handlowych - wymienia artykuły eksportowe - wskazuje towary importowane	- korzystanie z podręcznika, słownika geograficznego, internetu: - omówienie handlu zagranicznego - wyjaśnianie terminów: import, eksport, saldo bilansu handlu zagranicznego - omówienie głównych partnerów handlowych - wskazanie artykułów	Ocena celująca: charakteryzuje handel zagraniczny, wyjaśnia terminy: import, eksport, saldo bilansu handlu zagranicznego, wymienia głównych partnerów handlowych, wymienia artykuły eksportowe, wskazuje towary importowane, objaśnia znaczenie międzynarodowej wymiany handlowej, wzorcowo wykonuje diagramy. Ocena bardzo dobra: charakteryzuje handel zagraniczny, wyjaśnia terminy:	Wykonanie diagramów. Partnerzy handlowi Polski.	

				- towary importowane - znaczenie międzynarodowej wymiany handlowej	- objaśnia znaczenie międzynarodowej wymiany handlowej NACOBZU: Import i eksport towarów.	- eksportowych i importowanych - scharakteryzowanie znaczenia międzynarodowej wymiany handlowej	- import, eksport, saldo bilansu handlu zagranicznego, wymienia głównych partnerów handlowych, wymienia artykuły eksportowe, wskazuje towary importowane, objaśnia znaczenie międzynarodowej wymiany handlowej, prawidłowo wykonuje diagramy. Ocena dobra: wyjaśnia terminy: import, eksport, wymienia głównych partnerów handlowych, wymienia artykuły eksportowe, wskazuje towary importowane, prawidłowo wykonuje diagramy. Ocena dostateczna: wyjaśnia terminy: import, eksport, wymienia głównych partnerów handlowych, wymienia artykuły eksportowe, wskazuje towary importowane, ma problem z poprawnym wykonaniem diagramu. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wyjaśnia terminy: import, eksport, wymienia głównych partnerów handlowych, wymienia artykuły eksportowe, wskazuje towary importowane, z pomocą nauczyciela wykonuje diagram.		
37		1	Walory turystyczne Polski.	- podział turystyki - infrastruktura turystyczna - walory turystyczne: walory przyrodnicze i kulturowe - ośrodki turystyczne na wybrzeżu, pojezierzach i w górach - obiekty znajdujące	- dokonuje podziału turystyki - omawia infrastrukturę turystyczną - wymienia walory turystyczne: walory przyrodnicze i kulturowe - wskazuje ośrodki turystyczne na wybrzeżu, pojezierzach i w górach - wymienia obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości	- korzystanie z zasobów internetu, literatury geograficznej, podręcznika, mapy turystycznej: - omówienie podziału turystyki - scharakteryzowanie infrastruktury turystycznej - wskazanie walorów turystycznych - wskazanie ośrodków turystycznych na wybrzeżu, pojezierzach i w górach	Ocena celująca: dokonuje podziału turystyki, omawia infrastrukturę turystyczną, wymienia walory turystyczne: walory przyrodnicze i kulturowe, wskazuje ośrodki turystyczne na wybrzeżu, pojezierzach i w górach, wymienia obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, charakteryzuje walory przyrodnicze i historyczne własnego regionu. Ocena bardzo dobra: dokonuje podziału	Metoda posteru: Walory turystyczne Polski.	

				się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości - walory przyrodnicze i historyczne własnego regionu	- charakteryzuje walory przyrodnicze i historyczne własnego regionu NACOBZU: Obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO	- wskazanie obiektów znajdujących się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości – omówienie walorów przyrodniczych i historycznych własnego regionu	turystyki, wymienia walory turystyczne, wskazuje ośrodki turystyczne na wybrzeżu, pojezierzach i w górach, wymienia obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, charakteryzuje walory przyrodnicze i historyczne własnego regionu. Ocena dobra: dokonuje podziału turystyki, wskazuje ośrodki turystyczne na wybrzeżu, pojezierzach i w górach, wymienia obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, charakteryzuje walory przyrodnicze i historyczne własnego regionu. Ocena dostateczna: wskazuje ośrodki turystyczne na wybrzeżu, pojezierzach i w górach, wymienia obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, charakteryzuje walory przyrodnicze i historyczne własnego regionu. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje ośrodki turystyczne na wybrzeżu, pojezierzach i w górach, wymienia obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, wymienia walory przyrodnicze i historyczne własnego regionu.		
38		1	Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego w	- źródła zanieczyszczeń środowiska	- wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego	- wskazanie źródeł zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego – zasoby	Ocena celująca: wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego, omawia	Mapa mentalna: źródła zanieczyszczeń	Źródła zanieczyszczeń wody.

			Polsce.	przyrodniczego - zanieczyszczenia przemysłowe - zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego - zanieczyszczenia wytwarzane przez środki transportu - zanieczyszczenia komunalne - najbardziej zanieczyszczone obszary Polski - skutki zanieczyszczenia środowiska	- omawia zanieczyszczenia przemysłowe, pochodzenia rolniczego, wytwarzane przez środki transportu, komunalne - wskazuje najbardziej zanieczyszczone obszary Polski - wymienia skutki zanieczyszczenia środowiska NACOBZU: Źródła i rodzaje zanieczyszczeń środowiska.	internetu, podręcznik - omówienie zanieczyszczeń przemysłowych, pochodzenia rolniczego, wytwarzanych przez środki transportu, komunalnych - wskazanie najbardziej zanieczyszczonych obszarów Polski - omówienie skutków zanieczyszczenia środowiska	zanieczyszczenia przemysłowe, pochodzenia rolniczego, wytwarzane przez środki transportu, komunalne, wskazuje najbardziej zanieczyszczone obszary Polski, wymienia skutki zanieczyszczenia środowiska, podaje oryginalne pomysły, jego postawa jest wzorem dla rówieśników. Ocena bardzo dobra: wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego, omawia zanieczyszczenia przemysłowe, pochodzenia rolniczego, wytwarzane przez środki transportu, komunalne, wskazuje najbardziej zanieczyszczone obszary Polski, wymienia skutki zanieczyszczenia środowiska. Ocena dobra: wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego, wskazuje najbardziej zanieczyszczone obszary Polski, wymienia skutki zanieczyszczenia środowiska. Ocena dostateczna: wymienia niektóre źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego, stara się wskazać najbardziej zanieczyszczone obszary Polski, ma problem z wymienieniem skutków zanieczyszczenia środowiska. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia niektóre źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego oraz wskazuje najbardziej zanieczyszczone obszary Polski.	środowiska.	Kwaśne deszcze, smog, dziura ozonowa. Wpływ związków siarki na rośliny.
39-40		2	Wycieczka do oczyszczalni ścieków.	- zapoznanie z systemami oczyszczania	- poznaje systemy oczyszczania ścieków miejskich -analizuje schemat pracy	- wykład połączony z pokazem przeprowadzonym przez pracownika			

				ścieków miejskich - analiza schematu pracy przepompowni ścieków - zapoznanie z zespołem urządzeń przepompowni ścieków komunalnych - poznanie schematu pracy mechaniczno-biologicznej	przepompowni ścieków -zapoznaje się z zespołem urządzeń przepompowni ścieków komunalnych - analizuje schemat pracy mechaniczno-biologicznej	oczyszczalni			
41		1	Ochrona środowiska przyrodniczego.	- formy ochrony przyrody: parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody - elementy krajobrazu podlegające szczególnej ochronie - Lista Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO	- wyjaśnia terminy: park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat i pomnik przyrody - wymienia elementy krajobrazu podlegające szczególnej ochronie - wskazuje na mapie miejsca chronionego krajobrazu - wskazuje 9 rezerwatów znajdujące się na Liście Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO NACOBEMU: Formy ochrony przyrody. Parki Narodowe.	- wyjaśnianie terminów: park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat i pomnik przyrody – słownik geograficzny - wskazanie elementów krajobrazu podlegających szczególnej ochronie - wskazywanie na mapie miejsc chronionego krajobrazu - wskazywanie na mapie 9 rezerwatów znajdujących się na Liście Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO;	Ocena celująca: wyjaśnia terminy: park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat i pomnik przyrody, wymienia elementy krajobrazu podlegające szczególnej ochronie, wskazuje na mapie miejsca chronionego krajobrazu, wskazuje 9 rezerwatów znajdujące się na Liście Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO, wzorcowo wywiązuje się z powierzonych zadań. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia terminy: park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat i pomnik przyrody, wymienia elementy krajobrazu podlegające szczególnej ochronie, wskazuje na mapie miejsca chronionego krajobrazu, wskazuje 9 rezerwatów znajdujące się na Liście Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO, wywiązuje się z powierzonych zadań. Ocena dobra: wymienia elementy krajobrazu podlegające szczególnej ochronie, wskazuje na mapie miejsca chronionego krajobrazu, wskazuje 9 rezerwatów znajdujące się na Liście	Opracowuje formy ochrony przyrody w swoim województwie i proponuje konkretne działania ochronne.	W dolinie Dunajca Rezerwat Meteoryt Morasko. Źródła zanieczyszczeń wody.

							Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO, wywiązuje się z powierzonych zadań Ocena dostateczna: wymienia elementy krajobrazu podlegające szczególnej ochronie, ma problemy ze wskazaniem na mapie miejsc chronionego krajobrazu, wskazuje kilka rezerwatów znajdujących się na Liście Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO,. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia elementy krajobrazu podlegające szczególnej ochronie oraz wskazuje na mapie miejsca rezerwatów znajdujących się na Liście Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO.		
42	Regiony geograficzne Polski.	1	Środowisko przyrodnicze i znaczenie gospodarcze Morza Bałtyckiego.	- położenie Bałtyku - ukształtowanie dna - linia brzegowa i rodzaje wybrzeży - właściwości fizyczne i chemiczne Bałtyku: temperatura wody i zasolenie - surowce mineralne - zasoby naturalne - zanieczyszczenie i ochrona wód Bałtyku	- określa położenie Bałtyku - omawia ukształtowanie dna - charakteryzuje linię brzegową i rodzaje wybrzeży - objaśnia właściwości fizyczne i chemiczne Bałtyku: temperatura wody i zasolenie - wymienia surowce mineralne Bałtyku - wymienia zasoby naturalne - charakteryzuje zanieczyszczenia i ochronę wód Bałtyku NACOBZU: Cechy środowiska przyrodniczego i znaczenie gospodarcze Bałtyku.	- omawianie położenia Bałtyku- mapa Europy, mapa Polski - omówienie ukształtowania dna Bałtyku - scharakteryzowanie linii brzegowej i typów wybrzeży – mapa Polski, plansza „Typy wybrzeży” - objaśnianie właściwości fizycznych i chemicznych Bałtyku: temperatura wody i zasolenie – rocznik statystyczny, podręcznik - wskazanie surowców mineralnych Bałtyku, mapa gospodarcza - wskazywanie zasobów naturalnych – mapa, rocznik statystyczny, internet, - charakteryzowanie	Ocena celująca: określa położenie Bałtyku, omawia ukształtowanie dna, charakteryzuje linię brzegową i rodzaje wybrzeży, objaśnia właściwości fizyczne i chemiczne Bałtyku: temperatura wody i zasolenie, wymienia surowce mineralne Bałtyku, wymienia zasoby naturalne, charakteryzuje zanieczyszczenia i ochronę wód Bałtyku, podaje oryginalne argumenty, angażuje się w pracy, jest przykładem dla innych. Ocena bardzo dobra: określa położenie Bałtyku, omawia ukształtowanie dna, charakteryzuje linię brzegową i rodzaje wybrzeży, objaśnia właściwości fizyczne i chemiczne Bałtyku, wymienia surowce mineralne Bałtyku, wymienia zasoby naturalne, charakteryzuje zanieczyszczenia i ochronę wód Bałtyku. Ocena dobra: określa położenie Bałtyku, charakteryzuje linię brzegową i rodzaje	Metoda metaplanu: Jakie czynniki decydują o degradacji wód Bałtyku?	Ciekawe miejsca w Polsce.

						zanieczyszczeń i omówienie ochrony wód Bałtyku.	wybrzeży, wymienia surowce mineralne Bałtyku, wymienia zasoby naturalne, charakteryzuje zanieczyszczenia Bałtyku. Ocena dostateczna: charakteryzuje linię brzegową i rodzaje wybrzeży, wymienia surowce mineralne Bałtyku, wymienia zasoby naturalne. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela: charakteryzuje linię brzegową, wymienia surowce mineralne Bałtyku, wymienia zasoby naturalne.		
43		1	Środowisko przyrodnicze Pobrzeży Polskich.	- podział pobraży - rzeźba młodoglacjalna - krajobraz wydmy -typy wybrzeży - klimat - wody powierzchniowe - ochrona przyrody w pasie pobraży	- omawia położenie geograficzne pasa pobraży - dzieli pas pobraży na trzy główne obszary: Pobraże Szczecińskie, Koszalińskie i Gdańskie z Żuławami Wiślanymi - odczytuje krainy geograficzne wchodzące w skład pasa pobraży - charakteryzuje cechy rzeźby młodoglacjalnej i wskazuje przykłady np.: kępy, pradoliny - omawia krajobraz wydmy i podkreśla występujące ruchome wydmy w okolicach jeziora Łebsko - wymienia typy wybrzeży - charakteryzuje klimat - wymienia wody powierzchniowe: rzeki i jeziora - wskazuje rodzaje ujść rzecznych - omawia genezę jezior NACOBZU: Podział pobraży, krajobraz młodoglacjalny. Typy	- korzystanie z podręcznika, atlasu, mapy ściennnej Polski: - omówienie położenia geograficznego pasa pobraży - dokonanie podziału pasa pobraży na trzy główne obszary - wskazywanie krain geograficznych wchodzących w skład pasa pobraży - charakteryzowanie cech rzeźby młodoglacjalnej i wskazywanie przykładów - omówienie krajobrazu wydmy - omówienie typów wybrzeży - charakteryzowanie klimatu - omówienie wód powierzchniowych - wskazywanie rodzaju ujść rzecznych - omówienie genezy jezior	Ocena celująca: omawia położenie geograficzne pasa pobraży, dzieli pas pobraży na trzy główne obszary: Pobraże Szczecińskie, Koszalińskie, i Gdańskie z Żuławami Wiślanymi, odczytuje krainy geograficzne wchodzące w skład pasa pobraży, charakteryzuje cechy rzeźby młodoglacjalnej i wskazuje przykłady np.: kępy, pradoliny, omawia krajobraz wydmy i podkreśla występujące ruchome wydmy w okolicach jeziora Łebsko, wymienia typy wybrzeży, charakteryzuje klimat, wymienia wody powierzchniowe: rzeki i jeziora, wskazuje rodzaje ujść rzecznych, omawia genezę jezior. Ocena bardzo dobra: omawia położenie geograficzne pasa pobraży, dzieli pas pobraży na trzy główne obszary, odczytuje krainy geograficzne wchodzące w skład pasa pobraży, charakteryzuje cechy rzeźby młodoglacjalnej i wskazuje przykłady, omawia krajobraz wydmy, wymienia typy wybrzeży, charakteryzuje klimat, wymienia wody powierzchniowe, wskazuje rodzaje ujść rzecznych. Ocena dobra: omawia położenie geograficzne pasa pobraży, dzieli pas	Opracowanie prezentacji: Typy wybrzeży i sposoby ochrony.	

					wybrzeży.		pobrzeży na trzy główne obszary, odczytuje krainy geograficzne wchodzące w skład pasa pobrzeży, charakteryzuje cechy rzeźby młodogłacialnej i wskazuje przykłady, wymienia typy wybrzeży, charakteryzuje klimat, wymienia wody powierzchniowe, wskazuje rodzaje ujść rzecznych. Ocena dostateczna: omawia położenie geograficzne pasa pobrzeży, dzieli pas pobrzeży na trzy główne obszary, odczytuje krainy geograficzne wchodzące w skład pasa pobrzeży, charakteryzuje cechy rzeźby młodogłacialnej i wskazuje przykłady, wymienia typy wybrzeży. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela: omawia położenie geograficzne pasa pobrzeży, dzieli pas pobrzeży na trzy główne obszary, odczytuje krainy geograficzne, charakteryzuje cechy rzeźby młodogłacialnej, wymienia typy wybrzeży.		
44		1	Rozwój gospodarczy Pobrzeży Polskich.	- rolnictwo: gleby, uprawy, chów zwierząt - Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska - surowce mineralne: ropa naftowa i gaz ziemny, sole potasowe, surowce skalne, wody mineralne - zakłady przemysłowe: stocznie, porty,	- charakteryzuje rolnictwo: gleby, uprawy, chów zwierząt - omawia regiony rolnicze: Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska - wymienia surowce mineralne: ropa naftowa i gaz ziemny, sole potasowe, surowce skalne, wody mineralne - wskazuje zakłady przemysłowe pasa pobrzeży: stocznie, porty, rafinerie, zakłady nawozów sztucznych, zakłady metalurgiczne, przetwórstwa rybne itp.	- omówienie rolnictwa – podręcznik, atlas - wskazanie regionów rolniczych: Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska – mapa ścienna - wskazanie miejsc występowania surowców mineralnych – mapa gospodarcza, mapa Polski - wskazanie zakładów przemysłowych Pasa Pobrzeży - wskazanie największej elektrowni wodnej	Ocena celująca: charakteryzuje rolnictwo: gleby, uprawy, chów zwierząt, omawia regiony rolnicze: Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska, wymienia surowce mineralne: ropa naftowa i gaz ziemny, sole potasowe, surowce skalne, wody mineralne, wskazuje zakłady przemysłowe pasa pobrzeży: stocznie, porty, rafinerie, zakłady nawozów sztucznych, zakłady metalurgiczne, przetwórstwa rybne itp., wskazuje Żarnowiec – największą elektrownię wodną szczytowo-pompową, charakteryzuje ludność – rozmieszczenie i zatrudnienie, omawia miasta: połączenia	Metoda metaplanu. Dlaczego polskie stocznie są nierentowne?	

				rafinerie, zakłady nawozów sztucznych, zakłady metalurgiczne, przetwórstwa rybnego itp. - Żarnowiec – elektrownia wodna szczytowo-pompowa - ludność - miasta: połączenia promowe, zabytki, uczelnie	- wskazuje Żarnowiec – największą elektrownię wodną szczytowo-pompową - charakteryzuje ludność – rozmieszczenie i zatrudnienie - omawia miasta: połączenia promowe, zabytki, uczelnie NACOBZU: Rolnictwo na Żuławach Wiślanych. Największe, porty morskie i ich przeładunki. Rybolówstwo morskie.	szczytowo- pompowej w Żarnowcu - omówienie ludności pod względem etnicznym, zatrudnienia i rozmieszczenia w pasie pobraży – korzystanie z podręcznika, atlasu, zasobów internetu - wskazanie największych miast: połączeń promowych, zabytków, uczelni	promowe, zabytki, uczelnie, wskazuje oryginalne argumenty, angażuje się w pracy na lekcji, jest przykładem dla rówieśników. Ocena bardzo dobra: charakteryzuje rolnictwo, omawia regiony rolnicze: Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska, wymienia surowce mineralne: ropa naftowa i gaz ziemny, sole potasowe, surowce skalne, wody mineralne, wskazuje zakłady przemysłowe, charakteryzuje ludność – rozmieszczenie i zatrudnienie, omawia miasta: połączenia promowe, zabytki, uczelnie. Ocena dobra: omawia regiony rolnicze: Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska, wymienia surowce mineralne, wskazuje zakłady przemysłowe, charakteryzuje ludność – rozmieszczenie i zatrudnienie, omawia miasta: połączenia promowe, zabytki, uczelnie. Ocena dostateczna: omawia regiony rolnicze: Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska, wymienia surowce mineralne, wskazuje zakłady przemysłowe, omawia największe porty morskie. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia: regiony rolnicze: Żuławy Wiślane i Nizina Szczecińska, wymienia surowce mineralne, wskazuje zakłady przemysłowe.		
45		1	Krajobraz młodogłacjalny na Pojezierzach Polskich.	- położenie geograficzne Pojezierzy Polskich - podział pasa pojezierzy	- omawia położenie geograficzne Pojezierzy Polskich - omawia podział pasa pojezierzy	- omówienie położenia geograficznego Pojezierzy Polskich- mapa Polski - dokonanie podziału pasa pojezierzy – mapa Polski	Ocena celująca: omawia położenie geograficzne Pojezierzy Polskich, omawia podział pasa pojezierzy, charakteryzuje rzeźbę młodogłacjalną terenu i wymienia formy polodowcowe,	Praca zespołowa: Miniprojekt: Formy młodogłacjalne pasa pojezierzy.	

				- rzeźba młodoglacjalna terenu - wody powierzchniowe: rzeki i jeziora - klimat, cień opadowy - największe kompleksy leśne - ochrona przyrody na Pojezierzach Polskich	- charakteryzuje rzeźbę młodoglacjalną terenu i wymienia formy polodowcowe - wskazuje najwyższe moreny czołowe w poszczególnych pojezierzach - charakteryzuje wody powierzchniowe: rzeki i jeziora - omawia klimat, cień opadowy - wskazuje największe zbiorowiska leśne - charakteryzuje ochronę przyrody na Pojezierzach Polskich NACOBZU: Formy rzeźby młodoglacjalnej. Suwałki biegunem zimna dla Polski.	- scharakteryzowanie rzeźby młodoglacjalnej terenu i wskazanie form polodowcowych, najwyższych moren czołowych na poszczególnych pojezierzach - omówienie wód powierzchniowych - omówienie klimatu, zwrócenie uwagi na cień opadowy - wskazanie największych zbiorowisk leśnych - wskazane parków narodowych na Pojezierzach Polskich	wskazuje najwyższe moreny czołowe w poszczególnych pojezierzach, charakteryzuje wody powierzchniowe, omawia klimat, cień opadowy, wskazuje największe zbiorowiska leśne, charakteryzuje ochronę przyrody na Pojezierzach Polskich, angażuje się w pracy zespołowej, bardzo dobrze komunikuje się, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: omawia położenie geograficzne Pojezierzy Polskich, omawia podział pasa pojezierzy, charakteryzuje rzeźbę młodoglacjalną terenu i wymienia formy polodowcowe, wskazuje najwyższe moreny czołowe w poszczególnych pojezierzach, omawia klimat, cień opadowy, wskazuje największe zbiorowiska leśne, charakteryzuje ochronę przyrody na Pojezierzach Polskich, bardzo dobrze pracuje w zespole i właściwie komunikuje się. Ocena dobra: omawia podział pasa pojezierzy, charakteryzuje rzeźbę młodoglacjalną terenu i wymienia formy polodowcowe, wskazuje najwyższe moreny czołowe w poszczególnych pojezierzach, omawia klimat, cień opadowy, charakteryzuje ochronę przyrody na Pojezierzach Polskich, pracuje w zespole i właściwie komunikuje się. Ocena dostateczna: omawia podział pasa pojezierzy, charakteryzuje rzeźbę młodoglacjalną terenu i wymienia formy polodowcowe, omawia klimat, charakteryzuje ochronę przyrody na Pojezierzach Polskich, stara się	
--	--	--	--	---	--	---	---	--

							współpracować w zespole i właściwie komunikować się. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela dokonuje podziału pasa pojezierzy, wymienia formy polodowcowe, omawia klimat, wskazuje formy ochrony przyrody na Pojezierzach Polskich.		
46		1	Wpływ warunków naturalnych na rozwój gospodarczy Pojezierzy Polskich.	- lasy czynnikiem rozwoju przemysłu drzewno-papierniczego - jeziora obszarami rybactwa - połączenia rzeczno-jeziorno-kanalowe – rozwój turystyki - surowce mineralne: sól kamienna, ropa naftowa i gaz ziemny, gliny i piaski, ruda żelaza, węgiel brunatny, wody mineralne - ośrodki przemysłowe na Pojezierzach Polskich - zakłady przemysłowe: samochodowe, chemiczne, gumowe, drzewne, papiernicze, spożywcze	- wyjaśnia, że lasy są surowcem dla przemysłu drzewnego i papierniczego - stwierdza, że jeziora są obszarami rybactwa - wskazuje połączenia rzeczno-jeziorno-kanalowe, które stanowią ważne szlaki turystyczne - omawia surowce mineralne występujące w pasie Pojezierzy Polskich - wymienia i wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na Pojezierzach Polskich - charakteryzuje zakłady przemysłowe i uzdrowiska wykorzystujące wody mineralne - omawia obszary rolnicze: typy gleb, stosowane uprawy, chów zwierząt NACOBEZU: Wykorzystanie warunków naturalnych pojezierzy. Rolnictwo i przemysł na Pojezierzu Wielkopolskim.	- korzystanie z podręcznika, zasobów własnych, internetu: - omówienie znaczenia surowców naturalnych dla przemysłu drzewnego i papierniczego - wskazanie na znaczenie jezior przyczyniających się do rozwoju rybactwa, sportów wodnych, połączeń rzeczno-jeziorno-kanalowych jako ważnych szlaków turystycznych - omawianie surowców mineralnych występujących w pasie Pojezierzy Polskich – korzystanie z mapy gospodarczej - wskazywanie na mapie ośrodków przemysłowych na Pojezierzach Polskich - charakteryzowanie zakładów przemysłowych i uzdrowisk wykorzystujących wody mineralne - omówienie Pojezierza Wielkopolskiego jako najbardziej uprzemysłowionego regionu	Ocena celująca: wyjaśnia, że lasy są surowcem dla przemysłu drzewnego i papierniczego, stwierdza, że jeziora są obszarami rybactwa, wskazuje połączenia rzeczno-jeziorno-kanalowe, które stanowią ważne szlaki turystyczne, omawia surowce mineralne występujące w pasie Pojezierzy Polskich, wymienia i wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na Pojezierzach Polskich, charakteryzuje zakłady przemysłowe i uzdrowiska wykorzystujące wody mineralne, omawia obszary rolnicze: typy gleb, stosowane uprawy, chów zwierząt, wzorcowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: wskazuje połączenia rzeczno-jeziorno-kanalowe, które stanowią ważne szlaki turystyczne, omawia surowce mineralne występujące w pasie Pojezierzy Polskich, wymienia i wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na Pojezierzach Polskich, charakteryzuje zakłady przemysłowe i uzdrowiska wykorzystujące wody mineralne, omawia obszary rolnicze: typy gleb, stosowane uprawy, chów zwierząt, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z	Metoda aktywizująca. Praca w grupach: Metoda posteru. Charakterystyka pojezierza np.: ludność i gospodarka. Grupa 1. Pojezierze Mazurskie. Grupa 2. Pojezierze Pomorskie. Grupa 3. Pojezierze Wielkopolskie.	Charakterystyka gospodarki na polskich pojezierzach.

				- rolnictwo: typy gleb, stosowane uprawy, chów zwierząt		- omówienie obszarów rolniczych pod kątem typu gleb, stosowanych upraw, chowu zwierząt	rówieśnikami. Ocena dobra: wskazuje połączenia rzeczno-jeziorno-kanalowe, omawia surowce mineralne występujące w pasie Pojezierzy Polskich, wymienia i wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na Pojezierzach Polskich, wymienia zakłady przemysłowe i uzdrowiska wykorzystujące wody mineralne, omawia obszary rolnicze: typy gleb, stosowane uprawy, chów zwierząt, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: omawia surowce mineralne występujące w pasie Pojezierzy Polskich, wymienia i wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na Pojezierzach Polskich, wymienia zakłady przemysłowe i uzdrowiska wykorzystujące wody mineralne, omawia obszary rolnicze: typy gleb, stosowane uprawy, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia surowce mineralne występujące w pasie Pojezierzy Polskich, wymienia i wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na Pojezierzach Polskich, wymienia zakłady przemysłowe i uzdrowiska wykorzystujące wody mineralne, omawia obszary rolnicze.		
47		1	Krajobraz staroglacjalny na Nizinach Środkowopolskich .	- położenie Nizin Środkowopolskich - podział nizin - krajobraz staroglacjalny: formy polodowcowe uległy w znacznym	- omawia położenie Nizin Środkowopolskich - podział nizin - charakteryzuje krajobraz staroglacjalny, wskazuje na brak jezior - wskazuje formy polodowcowe: Wał Trzebnicki,	- omówienie położenia Nizin Środkowopolskich – korzystanie z podręcznika, atlasu, zasobów internetu - odczytanie z mapy nazw nizin - charakteryzowanie krajobrazu staroglacjalnego	Ocena celująca: omawia położenie Nizin Środkowopolskich, podział nizin, charakteryzuje krajobraz staroglacjalny, wskazuje na brak jezior, wskazuje formy polodowcowe, charakteryzuje klimat na poszczególnych nizinach, wskazuje rzeki przepływające przez niziny, wskazuje zbiorowiska leśne, wyszczególnia parki	Metoda aktywnego opisu: Klimatyczne różnice Niziny Śląskiej i Niziny Podlaskiej.	Na Mazowszu.

				stopniu denudacji - klimat - wody powierzchniowe - zbiorowiska leśne - ochrona przyrody na Nizinach Środkowopolskich	Pradolinę Barucko-Głogowską, Wrocławsko-Magdeburską, pokrywy lessowe - charakteryzuje klimat na poszczególnych nizinach - wskazuje rzeki przepływające przez niziny - wskazuje zbiorowiska leśne - wyszczególnia parki narodowe na obszarze Nizin Środkowopolskich NACOBZU: Cechy krajobrazu starogłacjalnego. Najdłuższy okres wegetacyjny na N. Śląskiej.	- wskazanie form polodowcowych: Wał Trzebnicki, Pradolina Barucko-Głogowska, Wrocławsko-Magdeburska, pokrywy lessowe – korzystanie z mapy - charakteryzowanie klimatu na poszczególnych nizinach – podręcznik, atlas - wskazanie rzek przepływających przez niziny – atlas - wskazanie zbiorowisk leśnych - wyszczególnienie parków narodowych na obszarze Nizin Środkowopolskich	narodowe na obszarze Nizin Środkowopolskich Ocena bardzo dobra: omawia położenie Nizin Środkowopolskich, podział nizin, charakteryzuje krajobraz starogłacjalny, wskazuje na brak jezior, wskazuje formy polodowcowe, charakteryzuje klimat na poszczególnych nizinach, wskazuje rzeki przepływające przez niziny, wskazuje zbiorowiska leśne. Ocena dobra: omawia położenie Nizin Środkowopolskich, podział nizin, charakteryzuje krajobraz starogłacjalny, wskazuje na brak jezior, wskazuje formy polodowcowe, charakteryzuje klimat na poszczególnych nizinach, wskazuje rzeki przepływające przez niziny. Ocena dostateczna: omawia położenie Nizin Środkowopolskich, podział nizin, ma problemy z charakterystyką krajobrazu starogłacjalnego, charakteryzuje klimat na poszczególnych nizinach. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela: omawia położenie Nizin Środkowopolskich, podział nizin, charakteryzuje krajobraz starogłacjalny, klimat na poszczególnych nizinach.		
48		1	Warunki rozwoju rolnictwa i przemysłu na Nizinach Środkowopolskich .	- czynniki przyrodnicze, rozwoju rolnictwa - uprawy rolne i chów zwierząt - surowce mineralne - ważniejsze zakłady przemysłowe i największe ośrodki przemysłowe	- omawia czynniki przyrodnicze rozwoju rolnictwa: nizinność terenu: gleby, klimat, okres wegetacyjny - wskazuje Nizinę Śląską i Wielkopolską jako regiony rolnicze - omawia rozmieszczenie upraw rolnych i chów zwierząt - wskazuje surowce mineralne	- omówienie czynników przyrodniczych rozwoju rolnictwa - wskazanie Niziny Śląskiej i Wielkopolskiej jako regionów rolniczych - omówienie rozmieszczenia upraw rolnych i chów zwierząt - wskazanie surowców mineralnych występujących	Ocena celująca: omawia czynniki przyrodnicze rozwoju rolnictwa, wskazuje Nizinę Śląską i Wielkopolską jako regiony rolnicze, omawia rozmieszczenie upraw rolnych i chów zwierząt, wskazuje surowce mineralne występujące na Nizinach Środkowopolskich, wyszczególnia ośrodki przemysłowe i dominujące gałęzie przemysłu, podaje ciekawe przykłady czynników, angażuje się w	Metoda Rybi szkielet: czynniki sprzyjające i niesprzyjające rozwojowi rolnictwa na Nizinach Środkowopolskich.	

					występujące na Nizinach Środkowopolskich - wyszczególnia ośrodki przemysłowe i dominujące gałęzie przemysłu NACOBZU: Rolnictwo i przemysł Niziny Śląskiej, Niziny Wielkopolskiej. Główne gałęzie przemysłu na Nizinie Mazowieckiej.	na Nizinach Środkowopolskich - wyszczególnienie ośrodków przemysłowych i dominujące gałęzie przemysłu	pracy, jest wzorem dla rówieśników. Ocena bardzo dobra: omawia czynniki przyrodnicze rozwoju rolnictwa, wskazuje Nizinę Śląską i Wielkopolską jako regiony rolnicze, omawia rozmieszczenie upraw rolnych i chów zwierząt, wskazuje surowce mineralne występujące na Nizinach Środkowopolskich, wyszczególnia ośrodki przemysłowe i dominujące gałęzie przemysłu. Ocena dobra: omawia czynniki przyrodnicze rozwoju rolnictwa, wskazuje Nizinę Śląską i Wielkopolską jako regiony rolnicze, omawia rozmieszczenie upraw rolnych i chów zwierząt, wskazuje surowce mineralne występujące na Nizinach Środkowopolskich, wyszczególnia ośrodki przemysłowe. Ocena dostateczna: omawia czynniki przyrodnicze rozwoju rolnictwa, wskazuje Nizinę Śląską i Wielkopolską jako regiony rolnicze, ma problemy z rozmieszczeniem upraw rolnych i chowu zwierząt, wymienia surowce mineralne występujące na Nizinach Środkowopolskich, wyszczególnia ośrodki przemysłowe. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia czynniki przyrodnicze rozwoju rolnictwa, wskazuje Nizinę Śląską i Wielkopolską jako regiony rolnicze, z pomocą nauczyciela rozmieszcza uprawy rolne, wymienia surowce mineralne występujące na Nizinach Środkowopolskich,	
49		1	Cechy krajobrazu	- położenie Wyżyn	- określa położenie Wyżyn	- podręcznik, atlas, zasoby	Ocena celująca: określa położenie	Praca w grupach.

			Wyżyn Polskich a rozwój gospodarczy.	Polskich - podział wyżyn - charakterystyka poszczególnych wyżyn pod względem przyrodniczym i gospodarczym - Wyżyna Śląska - Wyżyna Krakowsko-Częstochowska - Niecka Nidziańska - Wyżyna Kielecko-Sandomierska, Góry Świętokrzyskie - Wyżyna Lubelska i Rostocze	Polskich - wskazuje podział wyżyn - charakteryzuje poszczególne wyżyny pod względem przyrodniczym i gospodarczym - omawia Wyżynę Śląską – surowce mineralne i przemysł, degradacja środowiska przyrodniczego - charakteryzuje Wyżynę Krakowsko-Częstochowską, rzeźbę krasową, Ojcowski Park Narodowy, ośrodki kultu religijnego - omawia Nieckę Nidziańską – typy gleb, uprawy rolne, źródła lecznicze - charakteryzuje Wyżynę Kielecko-Sandomierską, Góry Świętokrzyskie - omawia Wyżynę Lubelską i Rostocze – pokrywy lessowe, wąwozy i parowy, wody mineralne, urodzajne gleby, uprawy rolne, Rostoczański Park Narodowy NACOBZU: Dominujące cechy na poszczególnych Wyżynach Polskich.	internetu, rocznik statystyczny - określanie położenia Wyżyn Polskich – mapa Polski - dokonanie podziału wyżyn - charakteryzowanie poszczególnych wyżyn pod względem przyrodniczym i gospodarczym – podręcznik, atlas, zasoby internetu - omówienie Wyżyny Śląskiej – surowce mineralne i przemysł, degradacja środowiska przyrodniczego – podręcznik, atlas, zasoby internetu, rocznik statystyczny - charakteryzowanie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej: rzeźba krasowa, Ojcowski Park Narodowy, ośrodki kultu religijnego - omówienie Niecki Nidziańskiej: typy gleb, uprawy rolne, źródła lecznicze - charakteryzowanie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, Gór Świętokrzyskich - omówienie Wyżyny Lubelskiej, Rostocza – pokrywy lessowe, wąwozy i parowy, wody mineralne, urodzajne gleby, uprawy rolne, Rostoczański Park Narodowy	Wyżyn Polskich, wskazuje podział wyżyn, charakteryzuje poszczególne wyżyny pod względem przyrodniczym i gospodarczym, omawia Wyżynę Śląską – surowce mineralne i przemysł, omawia degradację środowiska przyrodniczego, charakteryzuje Wyżynę Krakowsko-Częstochowską, rzeźbę krasową, Ojcowski Park Narodowy, ośrodki kultu religijnego, omawia Nieckę Nidziańską, typy gleb, uprawy rolne, źródła lecznicze, charakteryzuje Wyżynę Kielecko-Sandomierską, Góry Świętokrzyskie, omawia Wyżynę Lubelską i Rostocze – pokrywy lessowe, wąwozy i parowy, charakteryzuje wody mineralne, urodzajne gleby, uprawy rolne, Rostoczański Park Narodowy, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: określa położenie Wyżyn Polskich, wskazuje podział wyżyn, charakteryzuje poszczególne wyżyny pod względem przyrodniczym i gospodarczym, omawia Wyżynę Śląską, surowce mineralne i przemysł, omawia degradację środowiska przyrodniczego, charakteryzuje Wyżynę Krakowsko-Częstochowską, rzeźbę krasową, Ojcowski Park Narodowy, ośrodki kultu religijnego, omawia Nieckę Nidziańską, typy gleb, uprawy rolne, źródła lecznicze, charakteryzuje Wyżynę Kielecko-Sandomierską, Góry Świętokrzyskie, omawia Wyżynę Lubelską i Rostocze – pokrywy lessowe, wąwozy i parowy, charakteryzuje wody mineralne, urodzajne gleby, uprawy rolne,	Opracowanie poszczególnych wyżyn pod względem krajobrazowym i gospodarczym.
--	--	--	---	--	--	---	---	--

							Roztoczański Park Narodowy, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się. Ocena dobra: określa położenie Wyżyn Polskich, wskazuje podział wyżyn, charakteryzuje poszczególne wyżyny pod względem przyrodniczym i gospodarczym, omawia Wyżynę Śląską, surowce mineralne i przemysł, charakteryzuje Wyżynę Krakowsko-Częstochowską, rzeźbę krasową, Ojcowski Park Narodowy, omawia Niekę Nidziańską, typy gleb, uprawy rolne, charakteryzuje Wyżynę Kielecko-Sandomierską, Góry Świętokrzyskie, omawia Wyżynę Lubelską i Rztocze – pokrywy lessowe, wąwozy i parowy, urodzajne gleby, uprawy rolne, Rztoczański Park Narodowy, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się. Ocena dostateczna: określa położenie Wyżyn Polskich, wskazuje podział wyżyn, charakteryzuje poszczególne wyżyny pod względem przyrodniczym i gospodarczym, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować się. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie Wyżyn Polskich, wskazuje podział wyżyn, charakteryzuje poszczególne wyżyny pod względem przyrodniczym i gospodarczym.		
50			Warunki rozwoju gospodarczego Kotlin Podkarpackich.	- położenie Kotlin Podkarpackich - podział kotlin - Kotliny Podkarpackie zapadliskiem	- omawia położenie Kotlin Podkarpackich - dokonuje podziału kotlin - omawia Kotliny Podkarpackie powstałe jako zapadlisko tektoniczne	- omówienie położenia Kotlin Podkarpackich – z pomocą mapy, podręcznika, atlasu, zasobów internetu - wskazanie kotlin – mapa - charakteryzowanie Kotlin	Ocena celująca: omawia położenie Kotlin Podkarpackich, dokonuje podziału kotlin, omawia Kotliny Podkarpackie powstałe jako zapadlisko tektoniczne, charakteryzuje środowisko przyrodnicze: klimat, sieć rzeczną i gleby,	Dyskusja panelowa: warunki życia ludności w Kotlinach Podkarpackich.	

				tektonicznym - środowisko przyrodnicze, klimat, sieć rzeczna i gleby - charakterystyka gospodarcza - zagrożenia powodziowe w Kotlinach Podkarpackich	- charakteryzuje środowisko przyrodnicze: klimat, sieć rzeczna i gleby - charakteryzuje surowce mineralne, wymienia zakłady przemysłowe w Krakowie i w Oświęcimiu oraz w innych ośrodkach przemysłowych - wskazuje uprawy rolne i chów zwierząt, głównie w Kotlinie Sandomierskiej - omawia zagrożenia powodziowe w Kotlinach Podkarpackich NACOBZU: Uprawy rolne w Kotlinie Sandomierskiej. Największe ośrodki przemysłowe w Kotlinach Podkarpackich.	Podkarpackich – podręcznik, zasoby internetu - charakteryzowanie środowiska przyrodniczego: klimat, sieć rzeczna i gleby – podręcznik, mapa, atlas - wskazywanie surowców mineralnych, wymienianie zakładów przemysłowych w Krakowie i w Oświęcimiu oraz w innych ośrodkach przemysłowych - wskazywanie upraw rolnych i chowu zwierząt, głównie w Kotlinie Sandomierskiej - omówienie zagrożenia powodziowego w Kotlinach Podkarpackich	charakteryzuje surowce mineralne, wymienia zakłady przemysłowe w Krakowie i w Oświęcimiu oraz w innych ośrodkach przemysłowych, wskazuje uprawy rolne i chów zwierząt, głównie w Kotlinie Sandomierskiej, omawia zagrożenia powodziowe w Kotlinach Podkarpackich, udziela się w dyskusji, przedstawia ciekawe argumenty. Ocena bardzo dobra: omawia położenie Kotlin Podkarpackich, dokonuje podziału kotlin, omawia Kotliny Podkarpackie, charakteryzuje środowisko przyrodnicze: klimat, sieć rzeczna i gleby, charakteryzuje surowce mineralne, wymienia zakłady przemysłowe w Krakowie i w Oświęcimiu oraz w innych ośrodkach przemysłowych, wskazuje uprawy rolne, głównie w Kotlinie Sandomierskiej, omawia zagrożenia powodziowe w Kotlinach Podkarpackich, udziela się w dyskusji. Ocena dobra: omawia położenie Kotlin Podkarpackich, dokonuje podziału kotlin, omawia Kotliny Podkarpackie, charakteryzuje środowisko przyrodnicze: klimat, sieć rzeczna i gleby, charakteryzuje surowce mineralne, wymienia zakłady przemysłowe w Krakowie i w Oświęcimiu, wskazuje uprawy rolne, głównie w Kotlinie Sandomierskiej, udziela się w dyskusji. Ocena dostateczna: omawia położenie Kotlin Podkarpackich, dokonuje podziału kotlin, omawia Kotliny Podkarpackie, charakteryzuje środowisko przyrodnicze: klimat, sieć rzeczna i gleby, wymienia zakłady przemysłowe w Krakowie i w Oświęcimiu, wskazuje uprawy rolne,	
--	--	--	--	---	---	--	---	--

							głównie w Kotlinie Sandomierskiej. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia położenie Kotlin Podkarpackich, dokonuje podziału kotlin, omawia Kotliny Podkarpackie oraz charakteryzuje środowisko przyrodnicze.		
51		1	Wędrujemy po polskich Karpatach.	- położenie Karpat - podział Karpat - piętrowość klimatyczno-roślinna w górach - wysokogórski krajobraz polodowcowy w Tatrach Wysokich - zjawiska krasowe w Tatrach Zachodnich - walory turystyczne w Karpatach - parki narodowe	- określa położenie Karpat - dokonuje podziału Karpat - omawia piętrowość klimatyczno-roślinną w górach - charakteryzuje wysokogórski krajobraz polodowcowy w Tatrach Wysokich - omawia zjawiska krasowe w Tatrach Zachodnich - wskazuje walory turystyczne w Karpatach - podaje parki narodowe występujące w Karpatach NACOBZU: Piętrowość klimatyczno-roślinna. Wysokogórski krajobraz polodowcowy.	- omówienie położenia Karpat – mapa Polski - dokonanie podziału Karpat - omówienie piętrowości klimatyczno-roślinnej w górach – podręcznik, zasoby internetu, plansza „Piętra klimatyczno-roślinne” - charakteryzowanie wysokogórskiego krajobrazu polodowcowego w Tatrach Wysokich - omówienie zjawisk krasowych w Tatrach Zachodnich - wskazanie walorów turystycznych w Karpatach - wskazanie parków narodowych występujących w Karpatach	Ocena celująca: określa położenie Karpat, dokonuje podziału Karpat, omawia piętrowość klimatyczno-roślinną w górach, charakteryzuje wysokogórski krajobraz polodowcowy w Tatrach Wysokich, omawia zjawiska krasowe w Tatrach Zachodnich, wskazuje walory turystyczne w Karpatach, podaje parki narodowe występujące w Karpatach, wzorcowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: określa położenie Karpat, dokonuje podziału Karpat, omawia piętrowość klimatyczno-roślinną w górach, charakteryzuje wysokogórski krajobraz polodowcowy w Tatrach Wysokich, omawia zjawiska krasowe w Tatrach Zachodnich, wskazuje walory turystyczne w Karpatach, podaje parki narodowe występujące w Karpatach, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: określa położenie Karpat, dokonuje podziału Karpat, omawia piętrowość klimatyczno-roślinną w górach, charakteryzuje wysokogórski krajobraz polodowcowy w Tatrach Wysokich, wskazuje walory turystyczne w Karpatach, podaje parki narodowe	Praca w grupach. Opracowanie trasy wycieczki pieszej na podstawie mapy topograficznej i turystycznej np.: z Morskiego Oka do Doliny Pięciu Stawów.	Ciekawe miejsca w Polsce.

							występujące w Karpatach, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: określa położenie Karpat, dokonuje podziału Karpat, omawia piętrowość klimatyczno-roślinną w górach, charakteryzuje wysokogórski krajobraz polodowcowy w Tatrach Wysokich, podaje parki narodowe występujące w Karpatach, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie Karpat, omawia piętrowość klimatyczno-roślinną w górach, charakteryzuje wysokogórski krajobraz polodowcowy w Tatrach Wysokich.		
52		1	Sudety rajem nie tylko dla zbieraczy skał i minerałów.	- położenie Sudetów i Przedgórze Sudeckiego - podział Sudetów - budowa geologiczna - klimat - wody mineralne - skały i minerały - surowce mineralne - Przedgórze Sudeckie regionem rolniczym - zagrożenia środowiska przyrodniczego - atrakcje turystyczne Sudetów - parki narodowe	- omawia położenie Sudetów i Przedgórze Sudeckiego - dokonuje podziału Sudetów - omawia budowę geologiczną - charakteryzuje klimat - wymienia wody mineralne w Sudetach oraz wskazuje miejscowości uzdrowiskowe - wymienia skały i minerały - wskazuje na mapie występowanie surowców mineralnych - charakteryzuje rolnictwo Przedgórze Sudeckiego - omawia zagrożenia środowiska przyrodniczego - omawia walory przyrodniczo-krajoznawcze - wskazuje parki narodowe NACOBESZU: Powstawanie Sudetów, góry	- omówienie położenia Sudetów i Przedgórze Sudeckiego – mapa Polski - dokonanie podziału Sudetów – mapa Polski - omówienie budowy geologicznej – podręcznik, zasoby internetu - scharakteryzowanie klimatu – mapa klimatyczna - omówienie rodzajów wód mineralnych i ich wykorzystania w uzdrowiskach – atlas, zasoby internetu - wskazanie miejscowości uzdrowiskowych – mapa - omówienie skał i minerałów występujących w Sudetach – rozpoznawanie na podstawie zbiorów własnych	Ocena celująca: omawia położenie Sudetów i Przedgórze Sudeckiego, dokonuje podziału Sudetów, omawia budowę geologiczną, charakteryzuje klimat, wymienia wody mineralne w Sudetach oraz wskazuje miejscowości uzdrowiskowe, wymienia skały i minerały, wskazuje na mapie występowanie surowców mineralnych, charakteryzuje rolnictwo Przedgórze Sudeckiego, omawia zagrożenia środowiska przyrodniczego, omawia walory przyrodniczo-krajoznawcze, wskazuje parki narodowe, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: omawia położenie Sudetów i Przedgórze Sudeckiego, dokonuje podziału Sudetów, omawia budowę geologiczną, charakteryzuje klimat, wymienia wody mineralne w	Praca w grupach: Opracowanie posteru: 1. Grupa :Skały i minerały Sudetów. 2. Grupa: Wody mineralne Sudetów. 3.Grupa:Atrakcje turystyczne Sudetów. 4. Grupa: parki narodowe.	Góry Izerskie. Bogactwo skał i minerałów. Ochrona środowiska w Sudetach.

				zrębowe. Surowce mineralne, skały i minerały. Gleby i uprawy na Przedgórzu Sudeckim.	- omówienie występowania surowców mineralnych w Sudetach – mapa gospodarcza - charakteryzowanie rolnictwa Przedgórza Sudeckiego mapa – rolnictwo - omówienie zagrożeń środowiska przyrodniczego – podręcznik, zasoby internetu - omówienie walorów przyrodniczo-krajoznawczych w Sudetach - wskazanie parków narodowych – mapa	Sudetach oraz wskazuje miejscowości uzdrowiskowe, wymienia skały i minerały, wskazuje na mapie występowanie surowców mineralnych, charakteryzuje rolnictwo Przedgórza Sudeckiego, omawia zagrożenia środowiska przyrodniczego, omawia walory przyrodniczo-krajoznawcze, wskazuje parki narodowe, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: omawia położenie Sudetów i Przedgórza Sudeckiego, dokonuje podziału Sudetów, omawia budowę geologiczną Sudetów, wymienia skały i minerały, wskazuje na mapie występowanie surowców mineralnych, charakteryzuje rolnictwo Przedgórza Sudeckiego, omawia walory przyrodniczo-krajoznawcze, wskazuje parki narodowe, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: omawia położenie Sudetów i Przedgórza Sudeckiego, dokonuje podziału Sudetów, omawia budowę geologiczną Sudetów, wymienia skały i minerały, charakteryzuje rolnictwo Przedgórza Sudeckiego, omawia walory przyrodniczo-krajoznawcze, wskazuje parki narodowe. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia położenie Sudetów i Przedgórza Sudeckiego, dokonuje podziału Sudetów, wymienia skały i minerały, charakteryzuje rolnictwo Przedgórza Sudeckiego, omawia walory przyrodniczo-krajoznawcze.		
Klasa III								

1		1	Przedmiotowe zasady oceniania na lekcjach geografii.	- PZO - wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen - sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów	- wymienia przedmiotowe zasady oceniania z geografii - wskazuje sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów oraz możliwości poprawy ocen niezadowolających				
2	Sąsiedzi Polski	1	Dynamiczny rozwój gospodarczy Niemiec.	- położenie Niemiec - krainy geograficzne - środowisko przyrodnicze - ludność - gospodarka	- omawia położenie geograficzne Niemiec - charakteryzuje krainy geograficzne - omawia środowisko przyrodnicze - określa strukturę narodowościową, ujemny przyrost naturalny, napływ imigrantów zatrudnionych w gospodarce - wyjaśnia przyczyny i skutki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec - wskazuje największe okręgi przemysłowe NACOBZU: Czynniki powodujące dynamiczny rozwój gospodarczy. Nowoczesny przemysł przetwórczy.	- omówienie położenia geograficznego Niemiec, korzystanie z podręcznika, atlasu - scharakteryzowanie krain geograficznych – podręcznik, mapa, zasoby internetu - omówienie środowiska przyrodniczego – atlas - określenie struktury narodowościowej, ujemnego przyrostu naturalnego, napływu imigrantów zatrudnionych w gospodarce jako tania siła robocza – rocznik statystyczny - wyjaśnienie przyczyn i skutków dynamicznego rozwoju gospodarczego: położenie w centrum Europy, największe i najludniejsze państwo europejskie, bogata baza surowcowa, doskonale rozwinięty przemysł przetwórczy, liczne ośrodki high-tech, najwyższy poziom technologii w przemyśle, wysokotowarowe rolnictwo, bardzo dobrze rozwinięta	Ocena celująca: omawia położenie geograficzne Niemiec, charakteryzuje krainy geograficzne, omawia środowisko przyrodnicze, określa strukturę narodowościową, ujemny przyrost naturalny, napływ imigrantów zatrudnionych w gospodarce, wyjaśnia przyczyny i skutki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec, wskazuje największe okręgi przemysłowe, podaje ciekawe argumenty, jest bardzo aktywny na lekcji. Ocena bardzo dobra: omawia położenie geograficzne Niemiec, omawia środowisko przyrodnicze, określa strukturę narodowościową, ujemny przyrost naturalny, napływ imigrantów, zatrudnionych w gospodarce, wyjaśnia przyczyny i skutki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec, wskazuje największe okręgi przemysłowe, jest bardzo aktywny na lekcji. Ocena dobra: omawia położenie geograficzne Niemiec, ujemny przyrost naturalny, napływ imigrantów zatrudnionych w gospodarce, wyjaśnia przyczyny i skutki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec, wskazuje	Metoda aktywizująca. Mapa mentalna: Co decyduje o dynamicznym rozwoju gospodarczym Niemiec?	

						sieć komunikacyjna Niemiec – rocznik statystyczny, podręcznik, zasoby internetu - charakteryzuje strukturę zatrudnienia w niemieckiej gospodarce - wskazanie największych okręgów przemysłowych – atlas geograficzny	największe okręgi przemysłowe, jest aktywny na lekcji. Ocena dostateczna: omawia położenie geograficzne Niemiec, wyjaśnia przyczyny i skutki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec, wskazuje największe okręgi przemysłowe. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia położenie geograficzne Niemiec, wyjaśnia przyczyny i skutki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec, wskazuje największe okręgi przemysłowe.	
3	1	Rosja. Wykorzystanie gospodarcze środowiska przyrodniczego.	- położenie Rosji w Europie i w Azji - państwa graniczące - wody oblewające - Obwód Kaliningradzki - środowisko przyrodnicze: ukształtowanie powierzchni, wody powierzchniowe, strefy klimatyczne i roślinne - państwo o najmniejszym wskaźniku gęstości zaludnienia, ujemnym przyroście naturalnym, państwo wielonarodowościowe, zróżnicowane	- omawia położenie Rosji w Europie i w Azji - wskazuje państwa graniczące, wody oblewające - wskazuje Obwód Kaliningradzki graniczący z Polską jako eksklawa Rosji - omawia środowisko przyrodnicze: ukształtowanie powierzchni, wody powierzchniowe, strefy klimatyczne i roślinne - wyjaśnia, że jest państwem o najmniejszym wskaźniku gęstości zaludnienia, ujemnym przyroście naturalnym - charakteryzuje Rosję jako państwo wielonarodowościowe, zróżnicowane językowo i religijnie - omawia gospodarkę Rosji, która oparta jest na eksporcie surowców mineralnych	- omówienie położenia Rosji w Europie i w Azji – mapa, atlas geograficzny - wskazywanie państw graniczących, wód oblewających – mapa, atlas geograficzny - wskazanie Obwodu Kaliningradzkiego graniczącego z Polską jako eksklawy Rosji - omówienie środowiska przyrodniczego - wyjaśnienie, że Rosja jest państwem o najmniejszym wskaźniku gęstości zaludnienia, ujemnym przyroście naturalnym – rocznik statystyczny, atlas, mapa ścienna - charakteryzowanie Rosji jako państwa wielonarodowościowego i	Ocena celująca: omawia położenie Rosji w Europie i w Azji, wskazuje państwa graniczące, wody oblewające, wskazuje Obwód Kaliningradzki, graniczący z Polską jako eksklawa Rosji, omawia środowisko przyrodnicze: ukształtowanie powierzchni, wody powierzchniowe, strefy klimatyczne i roślinne, wyjaśnia, że jest państwem o najmniejszym wskaźniku gęstości zaludnienia, ujemnym przyroście naturalnym, charakteryzuje Rosję jako państwo wielonarodowościowe, zróżnicowane językowo i religijnie, omawia gospodarkę Rosji, która oparta jest na eksporcie surowców mineralnych, wyjaśnia, dlaczego jest niska wydajność w rolnictwie, wzorcowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: omawia położenie Rosji w Europie i w Azji, omawia środowisko przyrodnicze:	Praca w grupach. Kierunki i sposoby eksportu rosyjskich surowców mineralnych. 1. Grupa Ropa naftowa 2. Grupa. Gaz ziemny. 3. Grupa. Węgiel kamienny. Korzystanie z rocznika statystycznego i atlasu	

			językowo i religijnie - gospodarka oparta na eksporcie surowców mineralnych - różnice gospodarcze między częścią europejską a azjatycką - niska wydajność w rolnictwie	- wyjaśnia przyczyny niskiej wydajności w rolnictwie NACOBZU: Zróżnicowanie narodowościowe, religijne. Słabe wykorzystanie środowiska przyrodniczego dla gospodarki . Eksportowane surowce mineralne.	zróżnicowanego językowo i religijnie - omawianie słabo rozwiniętej gospodarki Rosji, która oparta jest na eksporcie surowców mineralnych - omówienie niskiej wydajności w rolnictwie - omówienie niesprzyjających warunków klimatyczno-glebowych, brak nowoczesności w rolnictwie, czego efektem są niskie plony	ukształtowanie powierzchni, wody powierzchniowe, strefy klimatyczne i roślinne, wyjaśnia, że jest państwem o najmniejszym wskaźniku gęstości zaludnienia, ujemnym przyroście naturalnym, charakteryzuje Rosję jako państwo wielonarodowościowe, zróżnicowane językowo i religijnie, omawia gospodarkę Rosji, która oparta jest na eksporcie surowców mineralnych, wyjaśnia przyczyny niskiej wydajności w rolnictwie, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: omawia położenie Rosji w Europie i w Azji, omawia środowisko przyrodnicze, wyjaśnia, że jest państwem o najmniejszym wskaźniku gęstości zaludnienia, ujemnym przyroście naturalnym, charakteryzuje Rosję jako państwo wielonarodowościowe, zróżnicowane językowo i religijnie, omawia gospodarkę Rosji, która oparta jest na eksporcie surowców mineralnych, wyjaśnia przyczyny niskiej wydajności w rolnictwie, współpracuje w zespole. Ocena dostateczna: omawia położenie Rosji w Europie i w Azji, omawia środowisko przyrodnicze, charakteryzuje Rosję jako państwo wielonarodowościowe, zróżnicowane językowo i religijnie, omawia gospodarkę Rosji, która oparta jest na eksporcie surowców mineralnych, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia położenie Rosji w Europie i w Azji, omawia środowisko przyrodnicze, charakteryzuje Rosję jako	
--	--	--	---	--	---	---	--

							państwo wielonarodowościowe, zróżnicowane językowo i religijnie, omawia gospodarkę Rosji.		
4		1	Współczesne przemiany społeczne i gospodarcze Ukrainy.	- położenie geograficzne - warunki naturalne - ludność - gospodarka	- omawia położenie geograficzne Ukrainy - charakteryzuje warunki naturalne: ukształtowanie powierzchni, klimat, formacje roślinne, gleby - charakteryzuje ludność: strukturę narodowościową, ujemny przyrost naturalny, przyczyny - wyjaśnia powolne przemiany gospodarcze na Ukrainie: prywatyzacja gospodarstw rolnych i zakładów przemysłowych, inwestycje zagraniczne, poprawa standardu życia mieszkańców NACOBZU: Czynniki wpływające na poprawę standardów życia mieszkańców Ukrainy.	- omówienie położenia geograficznego Ukrainy – mapa ścienna, atlas, - charakteryzowanie warunków naturalnych - omówienie ludności: struktura narodowościowa, ujemny przyrost naturalny i wskazanie przyczyn takiego stanu rzeczy – podręcznik, rocznik statystyczny, zasoby internetu - wyjaśnienie powolnych przemian gospodarczych na Ukrainie prowadzących do poprawy standardów życia	Ocena celująca: omawia położenie geograficzne Ukrainy, charakteryzuje warunki naturalne: ukształtowanie powierzchni, klimat, formacje roślinne, gleby, charakteryzuje ludność: strukturę narodowościową, ujemny przyrost naturalny, przyczyny, wyjaśnia powolne przemiany gospodarcze na Ukrainie: prywatyzacja gospodarstw rolnych i zakładów przemysłowych, inwestycje zagraniczne, poprawa standardu życia mieszkańców, wzorcowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: omawia położenie geograficzne Ukrainy, charakteryzuje warunki naturalne, wyjaśnia ujemny przyrost naturalny, omawia powolne przemiany gospodarcze na Ukrainie: prywatyzacja gospodarstw rolnych i zakładów przemysłowych, inwestycje zagraniczne, poprawa standardu życia mieszkańców, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: omawia położenie geograficzne Ukrainy, omawia powolne przemiany gospodarcze na Ukrainie: prywatyzacja gospodarstw rolnych i zakładów przemysłowych, inwestycje zagraniczne, poprawa standardu życia mieszkańców, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: omawia położenie	Praca w grupach. Wykonanie diagramów w celu porównania Ukrainy z innymi państwami Europy. np.: 1. Grupa. Przyrost naturalny. 2. Grupa. Zbiory pszenicy. 3. Grupa. Produkcja samochodów.	

							geograficzne Ukrainy, omawia powolne przemiany gospodarcze na Ukrainie: prywatyzacja gospodarstw rolnych i zakładów przemysłowych, inwestycje zagraniczne, poprawa standardu życia mieszkańców, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia położenie geograficzne Ukrainy, omawia powolne przemiany gospodarcze na Ukrainie.		
5		1	Czechy i Słowacja – nasi południowi sąsiedzi.	- położenie geograficzne Czech i Słowacji - warunki naturalne - ludność - urbanizacja - gospodarka	- określa położenie geograficzne Czech i Słowacji, kraje bez dostępu do morza - omawia warunki naturalne: ukształtowanie powierzchni, klimat, wody - charakteryzuje ludność: struktura narodowościowa, przyrost naturalny, gęstość zaludnienia, rozmieszczenie - wskazuje wysoki stopień urbanizacji w Czechach, a niski na Słowacji - omawia gospodarkę: wysoką pozycję w rozwoju gospodarczym, dzięki reformom rynkowym i kapitałom zagranicznym w Czechach - wskazuje na poprawę sytuacji gospodarczej na Słowacji, wzrost znaczenia usług, a zwłaszcza turystyki NACOBZU: Różnice w rozwoju gospodarczym Czech i	- określenie położenia geograficznego Czech i Słowacji – korzystanie z atlasu, mapy ściennej Europy - omówienie warunków naturalnych: ukształtowanie powierzchni, klimat, wody – korzystanie z podręcznika, atlasu, mapy Europy - scharakteryzowanie ludności: struktura narodowościowa, przyrost naturalny, gęstość zaludnienia, rozmieszczenie – rocznik statystyczny, atlas geograficzny - wskazywanie na wysoki stopień urbanizacji w Czechach, a niski na Słowacji – rocznik statystyczny, - omówienie gospodarki: wysoka pozycja w rozwoju gospodarczym, dzięki reformom rynkowym i kapitałom zagranicznym w Czechach – podręcznik,	Ocena celująca: określa położenie geograficzne Czech i Słowacji, omawia warunki naturalne: ukształtowanie powierzchni, klimat, wody, charakteryzuje ludność: struktura narodowościowa, przyrost naturalny, gęstość zaludnienia, rozmieszczenie, wskazuje wysoki stopień urbanizacji w Czechach, a niski na Słowacji, omawia gospodarkę: wysoką pozycję w rozwoju gospodarczym, dzięki reformom rynkowym i kapitałom zagranicznym w Czechach, wskazuje na poprawę sytuacji gospodarczej na Słowacji, wzrost znaczenia usług, a zwłaszcza turystyki. Ocena bardzo dobra: określa położenie geograficzne Czech i Słowacji, omawia warunki naturalne, charakteryzuje ludność: struktura narodowościowa, przyrost naturalny, rozmieszczenie, wskazuje wysoki stopień urbanizacji w Czechach, a niski na Słowacji, omawia gospodarkę: wysoką pozycję w rozwoju gospodarczym, dzięki reformom rynkowym i kapitałom zagranicznym w Czechach, wskazuje na poprawę sytuacji gospodarczej na Słowacji, wzrost	Metoda posteru: Atrakcje turystyczne Czech i Słowacji.	

					Słowacji.	zasoby internetu, atlas, rocznik statystyczny - wskazywanie na poprawę sytuacji gospodarczej na Słowacji, wzrost znaczenia usług, a zwłaszcza turystyki – rocznik statystyczny	znaczenia usług, a zwłaszcza turystyki. Ocena dobra: określa położenie geograficzne Czech i Słowacji, omawia warunki naturalne, charakteryzuje ludność: przyrost naturalny, rozmieszczenie, wskazuje wysoki stopień urbanizacji w Czechach, a niski na Słowacji, omawia gospodarkę: wysoką pozycję w rozwoju gospodarczym, dzięki reformom rynkowym i kapitałom zagranicznym w Czechach, wskazuje na poprawę sytuacji gospodarczej na Słowacji. Ocena dostateczna: określa położenie geograficzne Czech i Słowacji, wskazuje wysoki stopień urbanizacji w Czechach, a niski na Słowacji, omawia gospodarkę: wysoką pozycję w rozwoju gospodarczym, dzięki reformom rynkowym i kapitałom zagranicznym w Czechach, wskazuje na poprawę sytuacji gospodarczej na Słowacji. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie geograficzne Czech i Słowacji, wskazuje wysoki stopień urbanizacji w Czechach, a niski na Słowacji, omawia gospodarkę: wysoką pozycję w rozwoju gospodarczym w Czechach, wskazuje na poprawę sytuacji gospodarczej na Słowacji.		
6	Europa	1	Jestem Europejczykiem, poznaję Europę.	- położenie geograficzne Europy, umowna granica między Europą a Azją - elementy linii brzegowej	- określa położenie geograficzne Europy, wskazuje na mapie świata - wymienia nazwy geograficzne elementów, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą a Azją	- wskazanie Europy na mapie świata - omówienie położenia geograficznego Europy – korzystanie z mapy świata - odczytanie skrajnych przykładów Europy	Ocena celująca: określa położenie geograficzne Europy, wskazuje na mapie świata, wymienia nazwy geograficzne elementów, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą a Azją, wskazuje granicę między Europą a Afryką, wskazuje elementy linii	Praca indywidualna. Zaplanuj rejs statkiem od Morza Barentsa do Morza Czarnego, uwzględniając	

			- budowa geologiczna i rzeźba terenu - wskazuje granicę między Europą a Afryką - wskazuje elementy linii brzegowej: morza, zatoki, cieśniny, wyspy, półwyspy - omawia budowę geologiczną i rzeźbę terenu NACOBZU: Położenie Europy na mapie świata. Umowna granica między Europą a Azją. Orientacja na mapie: linia brzegowa i ukształtowanie powierzchni .	- wskazanie nazw geograficznych elementów, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą a Azją oraz granicy między Europą a Afryką - omówienie elementów składających się na linię brzegową - scharakteryzowanie budowy geologicznej i rzeźby terenu, podanie najwyższego szczytu w Europie i obszarów depresyjnych	brzegowej: morza, zatoki, cieśniny, wyspy, półwyspy, omawia budowę geologiczną i rzeźbę terenu, wzorcowo wykonuje zadania, jest bardzo zaangażowany w pracy na lekcji. Ocena bardzo dobra: określa położenie geograficzne Europy, wskazuje na mapie świata, wymienia nazwy geograficzne elementów, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą a Azją, wskazuje elementy linii brzegowej: morza, zatoki, cieśniny, wyspy, półwyspy, omawia budowę geologiczną i rzeźbę terenu. Ocena dobra: określa położenie geograficzne Europy, wskazuje na mapie świata, wymienia nazwy geograficzne elementów, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą a Azją, wskazuje elementy linii brzegowej, omawia budowę geologiczną i rzeźbę terenu. Ocena dostateczna: określa położenie geograficzne Europy, wskazuje na mapie świata, wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją, wskazuje elementy linii brzegowej, omawia rzeźbę terenu. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie geograficzne Europy, wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją, wskazuje elementy linii brzegowej, omawia rzeźbę terenu.	postój w pięciu portach morskich.	
--	--	--	---	---	---	--	--

7		1	Wpływ klimatu Europy na szatę roślinną i sieć rzeczną.	- czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat w Europie - strefy klimatyczne i typy klimatów - strefy roślinne - wody powierzchniowe	- omawia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat w Europie - wskazuje strefy klimatyczne i typy klimatów w tych strefach - omawia kontrasty klimatyczne: termiczne i opadowe - oblicza amplitudę między najwyższą a najniższą temperaturą w ciągu roku - rysuje diagram klimatyczny na podstawie danych z rocznika statystycznego - charakteryzuje strefy roślinne - wskazuje na zależność stref roślinnych od klimatu - charakteryzuje wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, wskazuje na mapie NACOBZU: Strefy klimatyczne i roślinne Europy. Najdłuższe rzeki i największe jeziora Europy.	- omówienie czynników klimatotwórczych kształtujących klimat w Europie – podręcznik, atlas - wskazywanie stref klimatycznych i typów klimatów w tych strefach – atlas, mapa stref klimatycznych Europy - charakteryzowanie stref roślinnych – mapa stref roślinnych Europy - wskazywanie na zależność stref roślinnych od klimatu - charakteryzowanie wód powierzchniowych: rzeki, jeziora – na mapie hydrologicznej	Ocena celująca: omawia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat w Europie, wskazuje strefy klimatyczne i typy klimatów w tych strefach, omawia kontrasty klimatyczne: termiczne i opadowe, oblicza amplitudę między najwyższą a najniższą temperaturą w ciągu roku, rysuje diagram klimatyczny na podstawie danych z rocznika statystycznego, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje na zależność stref roślinnych od klimatu, charakteryzuje wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, wskazuje na mapie, wzorcowo wykonuje powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: omawia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat w Europie, wskazuje strefy klimatyczne i typy klimatów w tych strefach, omawia kontrasty klimatyczne: termiczne i opadowe, oblicza amplitudę między najwyższą a najniższą temperaturą w ciągu roku, rysuje diagram klimatyczny na podstawie danych z rocznika statystycznego, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje na zależność stref roślinnych od klimatu, charakteryzuje wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, wskazuje na mapie, prawidłowo wykonuje powierzone zadania. Ocena dobra: omawia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat w Europie, wskazuje strefy klimatyczne i typy klimatów w tych strefach, oblicza amplitudę między najwyższą a najniższą temperaturą w ciągu roku, rysuje diagram klimatyczny na podstawie danych z rocznika statystycznego, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje na zależność	Praca z rocznikiem statystycznym. Tworzenie diagramów klimatycznych np. dla miast: Londyn, Gdańsk, Dubrownik, Berno, Astrachań, Archangielsk.
---	--	---	---	---	--	--	--	---

							stref roślinnych od klimatu, charakteryzuje wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, wskazuje na mapie, prawidłowo wykonuje powierzone zadania. Ocena dostateczna: omawia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat w Europie, wskazuje strefy klimatyczne i niektóre typy klimatów w tych strefach, oblicza amplitudę między najwyższą a najniższą temperaturą w ciągu roku, rysuje diagram klimatyczny na podstawie danych z rocznika statystycznego, charakteryzuje strefy roślinne, wymienia wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, wskazuje na mapie. Ocena dopuszczająca z pomocą nauczyciela omawia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat w Europie, wskazuje strefy klimatyczne, rysuje diagram klimatyczny na podstawie danych z rocznika statystycznego, wymienia strefy roślinne, wymienia wody powierzchniowe: rzeki, jeziora, wskazuje na mapie.		
8		1	Poznajemy podział polityczny Europy.	- podział polityczny Europy - europejskie naj ...: państwa największe, najludniejsze, najbogatsze, najbiedniejsze	- omawia podział polityczny Europy - wskazuje państwa i stolicę - podaje przykłady państw o największej powierzchni i największej liczbie ludności - wskazuje państwa najbogatsze i najbiedniejsze w Europie NACOBIEZU:	- omawianie podziału politycznego Europy – mapa polityczna Europy - wskazanie państw i stolic - analizowanie państw o największej powierzchni i największej liczbie ludności - wskazanie państw najbogatszych i najbiedniejszych w Europie –	Ocena celująca: omawia podział polityczny Europy, wskazuje państwa i stolicę, podaje przykłady państw: o największej powierzchni i największej liczbie ludności, wskazuje państwa najbogatsze i najbiedniejsze w Europie, zadania wykonuje wzorcowo. Ocena bardzo dobra: omawia podział polityczny Europy, wskazuje państwa i stolicę, podaje przykłady państw: o	Praca na politycznej mapie konturowej. Zamaluj i podpisz państwa należące do Unii Europejskiej.	

					Państwa i stolice Europy.	korzystanie z rocznika statystycznego	największej powierzchni i największej liczbie ludności, wskazuje państwa najbogatsze i najbiedniejsze w Europie, wywiązuje się z powierzonych zadań. Ocena dobra: omawia podział polityczny Europy, wskazuje państwa i stolice, podaje przykłady państw: o największej powierzchni i największej liczbie ludności, wskazuje państwa najbogatsze i najbiedniejsze w Europie. Ocena dostateczna: omawia podział polityczny Europy, wskazuje państwa i stolice, podaje przykłady państw o największej powierzchni, wskazuje państwa najbogatsze w Europie. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia podział polityczny Europy, wskazuje państwa, podaje przykłady państw o największej powierzchni, wskazuje państwa najbogatsze w Europie.		
9		1	Gospodarcze wykorzystanie środowiska przyrodniczego przez kraje Europy Północnej.	- państwa Europy Północnej - położenie państw skandynawskich - ujemny przyrost naturalny, starzejące się społeczeństwo - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, elektrownie wodne (Norwegia, Islandia, Szwecja) - elektrownie geotermalne – Islandia - energia wiatrowa –	- wymienia państwa Europy Północnej - omawia położenie państw skandynawskich - charakteryzuje ujemny przyrost naturalny - wyjaśnia, co oznacza pojęcie starzejące się społeczeństwo - wskazuje odnawialne źródła energii: elektrownie wodne w Norwegii, Islandii, Szwecji i geotermalne na Islandii, wiatrowe w Danii - wyjaśnia, że lasy iglaste zajmujące dużą powierzchnię są podstawą rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i	- korzystanie z podręcznika, internetu, zasobów własnych, z mapy Europy: - wskazanie państw Europy Północnej - omówienie położenia państw skandynawskich - scharakteryzowanie ujemnego przyrostu naturalnego - omówienie odnawialnych źródeł energii: elektrowni wodnych w Norwegii, Islandii, Szwecji i geotermalnych na Islandii, wiatrowych w Danii - omówienie znaczenia lasów	Ocena celująca: wymienia państwa Europy Północnej, omawia położenie państw skandynawskich, charakteryzuje ujemny przyrost naturalny, wyjaśnia, co oznacza pojęcie starzejące się społeczeństwo, wskazuje odnawialne źródła energii: elektrownie wodne w Norwegii, Islandii, Szwecji i geotermalne na Islandii, wiatrowe w Danii, wyjaśnia że lasy iglaste zajmujące dużą powierzchnię są podstawą rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i meblarskiego, wskazuje ciepłe prądy morskie (Północnoatlantycki i Norweski), które wpływają na rozwój portów morskich wzdłuż zachodniego wybrzeża Norwegii i nie zamarzają w okresie	Praca w grupach. Wykonanie diagramów dotyczących krajów skandynawskich: 1. Grupa. Zalesienie 2. Grupa. Produkcja energii wodnej. 3. Grupa. Produkcja celulozy i papieru .	

				Dania - lasy iglaste - podstawą rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i meblarskiego - ciepłe prądy morskie czynnikiem wpływającym na rozwój portów morskich - funkcjonujących przez cały rok - łowiska łososi u wybrzeży Norwegii i Islandii - surowce mineralne: ropa naftowa, gaz ziemny i rudy żelaza - Dania krajem o korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa - uprawa pszenicy, buraków cukrowych i hodowla bydła w południowej Szwecji - hodowla reniferów w północnej części Półwyspu Skandynawskiego - turystyka w krajach skandynawskich	meblarskiego - wskazuje ciepłe prądy morskie (Północnoatlantyki i Norweski), które wpływają na rozwój portów morskich - wzdłuż zachodniego wybrzeża Norwegii i nie zamarzają w okresie zimowym - umiejscawia na mapie łowiska łososi u wybrzeży Norwegii i Islandii, które są ważnym towarem eksportowym tych państw - wskazuje surowce mineralne - charakteryzuje Danię jako kraj rolniczy - wskazuje uprawy: pszenicy, buraków cukrowych i obszary hodowli bydła w południowej Szwecji - omawia hodowlę reniferów na obszarach w północnej części Półwyspu Skandynawskiego - charakteryzuje rozwój turystyki w krajach skandynawskich NACOBZU: Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w krajach skandynawskich. Możliwości wykorzystania warunków naturalnych.	iglastych zajmujących dużą powierzchnię jako podstawy rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i meblarskiego - wskazanie ciepłych prądów morskich (Północnoatlantyki i Norweski), które wpływają na rozwój portów morskich - wzdłuż zachodniego wybrzeża Norwegii i nie zamarzają w okresie zimowym - umiejscowienie na mapie łowiska łososi u wybrzeży Norwegii i Islandii, które są ważnym towarem eksportowym tych państw - wskazywanie surowców mineralnych - charakteryzowanie Danii jako kraju rolniczego - wskazywanie upraw: pszenicy, buraków cukrowych i obszarów hodowli bydła w południowej Szwecji - omówienie hodowli reniferów na obszarach w północnej części Półwyspu Skandynawskiego - scharakteryzowanie rozwoju turystyki w krajach skandynawskich	zimowym, umiejscawia na mapie łowiska łososi u wybrzeży Norwegii i Islandii, które są ważnym towarem, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: wymienia państwa Europy Północnej, omawia położenie państw skandynawskich, charakteryzuje ujemny przyrost naturalny, wyjaśnia, co oznacza pojęcie starzejące się społeczeństwo, wskazuje odnawialne źródła energii, wyjaśnia, że lasy iglaste zajmujące dużą powierzchnię są podstawą rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i meblarskiego, wskazuje ciepłe prądy morskie, które wpływają na rozwój portów morskich, umiejscawia na mapie łowiska łososi u wybrzeży Norwegii i Islandii, które są ważnym towarem eksportowym tych państw, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wymienia państwa Europy Północnej, omawia położenie państw skandynawskich, wskazuje odnawialne źródła energii, wyjaśnia, że lasy iglaste zajmujące dużą powierzchnię są podstawą rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i meblarskiego, wskazuje ciepłe prądy morskie, które wpływają na rozwój portów morskich, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się. Ocena dostateczna: wymienia państwa Europy Północnej, wskazuje odnawialne źródła energii, wyjaśnia, że lasy iglaste zajmujące dużą powierzchnię są	
--	--	--	--	---	---	---	---	--

							podstawą rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i meblarskiego, wskazuje ciepłe prądy morskie, które wpływają na rozwój portów morskich, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować się. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia państwa Europy Północnej, wymienia odnawialne źródła energii, wymienia lasy iglaste, wskazuje, że są podstawą rozwoju przemysłu celulozowo-papierniczego i meblarskiego, wskazuje ciepłe prądy morskie, które wpływają na rozwój portów morskich.		
10		1	Francja największym producentem żywności w Europie.	- położenie Francji - sprzyjające warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa we Francji :łagodny klimat, korzystne ukształtowanie terenu, żyzne gleby - czynniki pozaprzyrodnicze, które w dużym stopniu wpływają na wysoki poziom produkcji rolnej: wielkość gospodarstw rolnych, mechanizacja, chemizacja, polityka rolna państwa - cechy rolnictwa	- określa położenie Francji - omawia warunki przyrodnicze, które wpływają na wysokie plony w rolnictwie: łagodny klimat umiarkowany ciepły morski oraz podzwrotnikowy śródziemnomorski, korzystne ukształtowanie terenu, żyzne gleby - omawia czynniki pozaprzyrodnicze: wielkość gospodarstw rolnych, wysoki poziom mechanizacji i chemizacji oraz politykę rolną państwa - wskazuje cechy rolnictwa towarowego, miejsce Francji w światowej produkcji rolnej - wymienia produkcję roślinną i zwierzęcą - wymienia bazę surowcową dla przemysłu spożywczego	- określenie położenia Francji – mapa Europy - omówienie warunków przyrodniczych – podręcznik, atlas, zasoby internetu - omówienie czynników pozaprzyrodniczych – podręcznik, zasoby internetu - wskazanie cech rolnictwa towarowego: miejsca Francji w światowej produkcji rolnej – rocznik statystyczny, podręcznik, atlas - wskazanie produkcji roślinnej i zwierzęcej - omówienie bazy surowcowej dla przemysłu spożywczego - wskazanie Francji jako czołowego producenta żywności w Europie	Ocena celująca: określa położenie Francji, omawia warunki przyrodnicze, które wpływają na wysokie plony w rolnictwie: łagodny klimat umiarkowany ciepły morski oraz podzwrotnikowy śródziemnomorski, korzystne ukształtowanie terenu, żyzne gleby, omawia czynniki pozaprzyrodnicze: wielkość gospodarstw rolnych, wysoki poziom mechanizacji i chemizacji oraz politykę rolną państwa, wskazuje cechy rolnictwa towarowego, miejsce Francji w światowej produkcji rolnej, wymienia produkcję roślinną i zwierzęcą, wymienia bazę surowcową dla przemysłu spożywczego, wskazuje Francję jako czołowego producenta żywności w Europie, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: określa położenie Francji, omawia warunki przyrodnicze, i	Metoda aktywizująca w grupach: Rybi szkielet. 1. Grupa Przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki dla rozwoju rolnictwa. 2.Grupa. Uprawy w klimacie umiarkowanym ciepłym morskim i w klimacie podzwrotnikowym śródziemnomorskim, 3.Grupa . Surowce rolne dla przemysłu spożywczego	

				towarowego - produkcja roślinna i zwierzęca - baza surowcowa dla przemysłu spożywczego - czołowy producent żywności w Europie	- wskazuje Francję jako czołowego producenta żywności w Europie NACOBZU: Czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze gwarantem wysokiej produkcji rolnej Francji.		pozaprzyrodnicze, wskazuje cechy rolnictwa towarowego, miejsce Francji w światowej produkcji rolnej, wymienia produkcję roślinną i zwierzęcą, wymienia bazę surowcową dla przemysłu spożywczego, wskazuje Francję jako czołowego producenta żywności w Europie, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: określa położenie Francji, omawia warunki przyrodnicze, i pozaprzyrodnicze, miejsce Francji w światowej produkcji rolnej, wymienia produkcję roślinną i zwierzęcą, wymienia bazę surowcową dla przemysłu spożywczego, wskazuje Francję jako czołowego producenta żywności w Europie, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: określa położenie Francji, omawia warunki przyrodnicze, i pozaprzyrodnicze, miejsce Francji w światowej produkcji rolnej, wymienia bazę surowcową dla przemysłu spożywczego, wskazuje Francję jako czołowego producenta żywności w Europie, stara się współpracować w zespole. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie Francji, omawia warunki przyrodnicze, i pozaprzyrodnicze.		
11		1	Zmiany w strukturze przemysłu w Zagłębiu Ruhry w Niemczech.	- restrukturyzacja przemysłu - nowoczesne zakłady przemysłu przetwórczego z	- omawia restrukturyzację przemysłu i likwidację przemysłu ciężkiego - wskazuje nowoczesne zakłady przemysłowe przemysłu	- omówienie restrukturyzacji przemysłu i likwidacji przemysłu ciężkiego – podręcznik, zasoby internetu - wskazanie nowoczesnych	Ocena celująca: omawia restrukturyzację przemysłu i likwidację przemysłu ciężkiego, wskazuje nowoczesne zakłady przemysłowe przemysłu przetwórczego z zastosowaniem nowoczesnej technologii,	Metoda aktywizująca: Burza mózgów. Co wpłynęło na restrukturyzację	

				zastosowaniem nowoczesnej technologii - rozwój usług - korzystne zmiany w środowisku przyrodniczym - atrakcyjne centra kulturalno-rozrywkowe	przetwórczego z zastosowaniem nowoczesnej technologii - charakteryzuje rozwój usług - wskazuje korzystne zmiany w środowisku przyrodniczym - omawia zagospodarowanie terenów po zamkniętych kopalniach i tworzenie atrakcyjnych centrów kulturalno-rozrywkowych NACOBZU: Główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu.	zakładów przemysłowych przemysłu przetwórczego z zastosowaniem nowoczesnej technologii – zasoby internetu, podręcznik - charakteryzowanie rozwoju usług - omówienie korzystnych zmian w środowisku przyrodniczym - omówienie zagospodarowania terenów po zamkniętych kopalniach i tworzenie atrakcyjnych centrów kulturalno-rozrywkowych	charakteryzuje rozwój usług, wskazuje korzystne zmiany w środowisku przyrodniczym, omawia zagospodarowanie terenów po zamkniętych kopalniach i tworzenie atrakcyjnych centrów kulturalno-rozrywkowych, podaje ciekawe pomysły, pracuje aktywnie. Ocena bardzo dobra: omawia restrukturyzację przemysłu i likwidację przemysłu ciężkiego, wskazuje nowoczesne zakłady przemysłowe przemysłu przetwórczego z zastosowaniem nowoczesnej technologii, charakteryzuje rozwój usług, wskazuje korzystne zmiany w środowisku przyrodniczym, omawia zagospodarowanie terenów po zamkniętych kopalniach i tworzenie atrakcyjnych centrów kulturalno-rozrywkowych, podaje pomysły, pracuje aktywnie. Ocena dobra: omawia restrukturyzację przemysłu, wymienia nowoczesne zakłady przemysłowe przemysłu przetwórczego z zastosowaniem nowoczesnej technologii, charakteryzuje rozwój usług, omawia zagospodarowanie terenów po zamkniętych kopalniach i tworzenie atrakcyjnych centrów kulturalno-rozrywkowych, podaje pomysły, pracuje aktywnie. Ocena dostateczna: wymienia nowoczesne zakłady przemysłowe przemysłu przetwórczego z zastosowaniem nowoczesnej technologii, charakteryzuje rozwój usług, omawia zagospodarowanie terenów po zamkniętych kopalniach i tworzenie	Zagłębia Ruhry w Niemczech?	
--	--	--	--	---	--	---	--	------------------------------------	--

							atrakcyjnych centrów kulturalno-rozrywkowych. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia nowoczesne zakłady przemysłowe przemysłu przetwórczego z zastosowaniem nowoczesnej technologii, charakteryzuje rozwój usług, omawia zagospodarowanie terenów po zamkniętych kopalniach.		
12		1	Londyn jako światowa metropolia.	- położenie Londynu - układ przestrzenny miasta - liczba mieszkańców - najważniejsza światowa metropolia - obszar metropolitalny Londynu - największe centrum finansowe świata, liczne towarzystwa ubezpieczeniowe i inwestycyjne, największa giełda w Europie - największy węzeł komunikacyjny Europy, porty lotnicze Londynu obsługują największą liczbę pasażerów oraz najwięcej połączeń międzynarodowych w Europie	- omawia położenie Londynu oraz układ przestrzenny, powierzchnię - odczytuje z rocznika statystycznego liczbę mieszkańców na przestrzeni lat - charakteryzuje Londyn jako najważniejszą światową metropolię oraz obszar metropolitalny Londynu - podkreśla, że w Londynie znajdują się największe centra finansowe świata, liczne towarzystwa ubezpieczeniowe i inwestycyjne oraz największa giełda w Europie - wskazuje Londyn jako ważny węzeł komunikacyjny Europy - charakteryzuje porty lotnicze Londynu, które obsługują największą liczbę pasażerów oraz mają najwięcej połączeń międzynarodowych w Europie NACOBZU: Rola światowej metropolii.	- omówienie położenia Londynu oraz układu przestrzennego, powierzchni - odczytanie z rocznika statystycznego liczby mieszkańców na przestrzeni lat - scharakteryzowanie Londynu jako najważniejszej światowej metropolii, jego obszaru metropolitalnego - podkreślenie, że w Londynie znajdują się największe centra finansowe świata, liczne towarzystwa ubezpieczeniowe i inwestycyjne oraz największa giełda w Europie - wskazywanie Londynu jako ważnego węzła komunikacyjnego Europy - scharakteryzowanie portów lotniczych Londynu, które obsługują największą liczbę pasażerów oraz mają najwięcej połączeń międzynarodowych w Europie	Ocena celująca: omawia położenie Londynu oraz układ przestrzenny, powierzchnię, odczytuje z rocznika statystycznego liczbę mieszkańców na przestrzeni lat, charakteryzuje Londyn jako najważniejszą światową metropolię oraz obszar metropolitalny Londynu, podkreśla, że w Londynie w znajdują się największe centra finansowe świata, liczne towarzystwa ubezpieczeniowe i inwestycyjne oraz największa giełda w Europie, wskazuje Londyn jako ważny węzeł komunikacyjny Europy, charakteryzuje porty lotnicze Londynu, które obsługują największą liczbę pasażerów oraz mają najwięcej połączeń międzynarodowych w Europie. Ocena bardzo dobra: omawia położenie Londynu oraz układ przestrzenny, odczytuje z rocznika statystycznego liczbę mieszkańców na przestrzeni lat, charakteryzuje Londyn jako najważniejszą światową metropolię oraz obszar metropolitalny Londynu, podkreśla, że w Londynie w znajdują się największe centra finansowe świata, liczne towarzystwa ubezpieczeniowe i inwestycyjne oraz największa giełda w Europie, wskazuje Londyn jako ważny węzeł komunikacyjny Europy.	Londyńskie lotniska – np.: przewóz pasażerów, połączenia międzynarodowe.	

							Ocena dobra: omawia położenie Londynu oraz układ przestrzenny, odczytuje z rocznika statystycznego liczbę mieszkańców na przestrzeni lat, charakteryzuje Londyn jako najważniejszą światową metropolię oraz obszar metropolitalny Londynu, wskazuje Londyn jako ważny węzeł komunikacyjny Europy. Ocena dostateczna: omawia położenie oraz układ przestrzenny Londynu, odczytuje z rocznika statystycznego liczbę mieszkańców na przestrzeni lat, charakteryzuje Londyn jako najważniejszą światową metropolię. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia położenie Londynu, odczytuje z rocznika statystycznego liczbę mieszkańców na przestrzeni lat, charakteryzuje Londyn jako najważniejszą światową metropolię.		
13		1	Wykorzystanie środowiska przyrodniczego w gospodarce krajów alpejskich.	- podział krajów alpejskich - położenie krajów alpejskich - warunki naturalne: wysokogórski krajobraz Alp, najwyższy szczyt, piętrowość klimatyczno-roślinna - kraje wysoko rozwinięte gospodarczo - dobrze rozwinięty sektor usług - rozwój turystyki	- dokonuje podziału krajów alpejskich - omawia położenie krajów alpejskich - charakteryzuje warunki naturalne: wysokogórski krajobraz Alp, najwyższy szczyt, piętrowość klimatyczno-roślinną - wyjaśnia, że są to kraje wysoko rozwinięte gospodarczo, bazujące na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii - wskazuje na Szwajcarię – finansowe centrum Europy i świata, najbogatsze państwo	- dokonanie podziału krajów alpejskich – mapa Europy - omówienie położenia krajów alpejskich – podręcznik, atlas - scharakteryzowanie warunków naturalnych wysokogórskiego krajobrazu Alp, piętrowość klimatyczno-roślinna – atlas, mapa Europy, zasoby internetu, podręcznik - wskazanie krajów o wysoko rozwiniętej gospodarce, bazujące na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii oraz na wykorzystaniu	Ocena celująca: dokonuje podziału krajów alpejskich, omawia położenie krajów alpejskich, charakteryzuje warunki naturalne: wysokogórski krajobraz Alp, najwyższy szczyt, piętrowość klimatyczno-roślinną, wyjaśnia, że są to kraje wysoko rozwinięte gospodarczo, bazujące na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, wskazuje na Szwajcarię – finansowe centrum Europy i świata, najbogatsze państwo świata, wskazuje na dobrze rozwinięty sektor usług turystycznych, wypoczynkowych, sportowych (alpinizm, narciarstwo), omawia ochronę środowiska przyrodniczego, wzorcowo potrafi	Praca w grupach: Opracowanie państw alpejskich pod względem przyrodniczym i gospodarczym.	

				- ochrona środowiska przyrodniczego: parki narodowe i rezerваты	świata - wskazuje na dobrze rozwinięty sektor usług turystycznych, wypoczynkowych, sportowych (alpinizm, narciarstwo) - omawia ochronę środowiska przyrodniczego: parki narodowe i rezerваты	terenów górskich dla rozwoju dziedzin gospodarki - wskazanie Szwajcarii jako finansowego centrum Europy i świata - omówienie dobrze rozwiniętego sektora usług turystycznych, wypoczynkowych, sportowych (alpinizm, narciarstwo) - wskazanie parków narodowych i rezerwatów – zasoby internetu	współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: dokonuje podziału krajów alpejskich, omawia położenie krajów alpejskich, charakteryzuje warunki naturalne: wysokogórski krajobraz Alp, najwyższy szczyt, piętrowość klimatyczno- roślinną, wyjaśnia, że są to kraje wysoko rozwinięte gospodarczo, bazujące na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, wskazuje na Szwajcarię – finansowe centrum Europy i świata, najbogatsze państwo świata, wskazuje na dobrze rozwinięty sektor usług turystycznych, wypoczynkowych, sportowych (alpinizm, narciarstwo), omawia ochronę środowiska przyrodniczego, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: dokonuje podziału krajów alpejskich, omawia położenie krajów alpejskich, charakteryzuje warunki naturalne: wysokogórski krajobraz Alp, najwyższy szczyt, piętrowość klimatyczno- roślinną, wyjaśnia, że są to kraje wysoko rozwinięte gospodarczo, rozwinięty sektor usług turystycznych, wypoczynkowych, sportowych (alpinizm, narciarstwo), omawia ochronę środowiska przyrodniczego, współpracuje w zespole. Ocena dostateczna: dokonuje podziału krajów alpejskich, omawia położenie krajów alpejskich, charakteryzuje warunki naturalne: wysokogórski krajobraz Alp, najwyższy szczyt,		
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--

							piętrowość klimatyczno- roślinną, wyjaśnia, że są to kraje wysoko rozwinięte gospodarczo. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela dokonuje podziału krajów alpejskich, omawia położenie krajów alpejskich, charakteryzuje warunki naturalne: wysokogórski krajobraz Alp, najwyższy szczyt, piętrowość klimatyczno-roślinną.		
14		1	Co decyduje o rozwoju turystyki w Europie Południowej?	- kraje zaliczane do Europy Południowej - walory przyrodnicze: obszary górskie, formy rzeźby krasowej, ciekawe wybrzeża, korzystne warunki klimatyczne, zabytki architektury, obiekty sakralne i muzea, bogaty folklor - infrastruktura turystyczna	- wymienia kraje zaliczane do Europy Południowej - omawia walory przyrodnicze: obszary górskie, formy rzeźby krasowej: jaskinie, wąwozy, wybrzeża: dalmatyńskie, lagunowe, korzystne warunki klimatyczne: ciepły klimat podzwrotnikowy śródziemnomorski, zabytki architektury, obiekty sakralne jako dziedzictwo kultury śródziemnomorskiej i muzea oraz bogaty folklor - charakteryzuje infrastrukturę turystyczną: baza noclegowa, gastronomiczna , szlaki turystyczne, biura podróży	- wskazanie krajów zaliczanych do Europy Południowej – mapa ścienna Europy, mapa polityczna Europy - omówienie walorów przyrodniczych: obszary górskie, formy rzeźby krasowej: jaskinie, wąwozy, wybrzeża: dalmatyńskie, lagunowe, korzystne warunki klimatyczne: ciepły klimat podzwrotnikowy śródziemnomorski, zabytki architektury, obiekty sakralne jako dziedzictwo kultury śródziemnomorskiej i muzea oraz bogaty folklor – korzystanie z podręcznika, zasobów internetu, płyty multimedialnej - omówienie infrastruktury turystycznej – zasoby internetu, podręcznik	Ocena celująca: wymienia kraje zaliczane do Europy Południowej, omawia walory przyrodnicze: obszary górskie, formy rzeźby krasowej: jaskinie, wąwozy, jaskinie krasowe, ciekawe wybrzeża: dalmatyńskie, lagunowe, korzystne warunki klimatyczne: ciepły klimat podzwrotnikowy śródziemnomorski, zabytki architektury, obiekty sakralne jako dziedzictwo kultury śródziemnomorskiej i muzea oraz bogaty folklor, charakteryzuje infrastrukturę turystyczną: baza noclegowa, gastronomiczna , szlaki turystyczne, biura podróży, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy zespołowej. Ocena bardzo dobra: wymienia kraje zaliczane do Europy Południowej, omawia walory przyrodnicze, warunki klimatyczne, zabytki architektury, charakteryzuje infrastrukturę turystyczną: baza noclegowa, gastronomiczna , szlaki turystyczne, biura podróży, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: wymienia kraje zaliczane	Praca w grupach. Opracowanie zabytków w poszczególnych państwach Europy Południowej, np.: 1. Grecja. 2. Włochy. 3. Hiszpania. 4. Chorwacja.	

						do Europy Południowej, omawia walory przyrodnicze, warunki klimatyczne, zabytki architektury, charakteryzuje infrastrukturę turystyczną, np. szlaki turystyczne, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: wymienia kraje zaliczane do Europy Południowej, omawia walory przyrodnicze, warunki klimatyczne, zabytki architektury, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia kraje zaliczane do Europy Południowej, omawia walory przyrodnicze, warunki klimatyczne.			
15		1	Mój turystyczny szlak po Europie.	- kierunek szlaku turystycznego - krainy, przez które prowadzi szlak turystyczny - państwa i stolicy - większe miasta - zabytki i walory przyrodnicze	- opracowuje kierunek szlaku turystycznego - wymienia krainy, przez które prowadzi opracowany szlak - wskazuje państwa i stolicy oraz większe miasta - omawia zabytki i walory przyrodnicze opracowanej trasy NACOBZU: Umiejętność tworzenia szlaku turystycznego ze wskazaniem najważniejszych walorów turystycznych.	- opracowanie szlaku turystycznego – atlas geograficzny - wskazanie krain geograficznych, przez które prowadzi opracowany szlak - wyszukanie państw i stolic oraz większych miast – korzystanie z atlasu - omówienie zabytków i walorów przyrodniczych opracowanej trasy, korzystanie z podręcznika i zasobów internetu	Ocena celująca: opracowuje kierunek szlaku turystycznego, wymienia krainy, przez które prowadzi opracowany szlak, wskazuje państwa i stolicy oraz większe miasta, omawia zabytki i walory przyrodnicze opracowanej trasy, wzorowo współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena bardzo dobra: opracowuje kierunek szlaku turystycznego, wymienia krainy, przez które prowadzi opracowany szlak, wskazuje państwa i stolicy oraz większe miasta, omawia zabytki i walory przyrodnicze opracowanej trasy, współpracuje w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: opracowuje kierunek szlaku turystycznego, wskazuje państwa i stolicy, omawia zabytki i walory przyrodnicze opracowanej trasy, współpracuje w zespole i komunikuje się	Praca w grupach. Opracowanie szlaku turystycznego w Europie, np.: 1. z północy na południe (Sztokholm, Kraków, Wiedeń, Rzym). 2.z zachodu na wschód 3. z południowego wschodu na północny zachód.	

							z rówieśnikami. Ocena dostateczna: opracowuje kierunek szlaku turystycznego, wskazuje państwa i stolice, omawia zabytki opracowanej trasy, stara się współpracować w zespole i komunikować się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela opracowuje kierunek szlaku turystycznego, wskazuje państwa i stolice, wymienia zabytki opracowanej trasy.		
16	Wybrane regiony świata	1	Azja. Położenie geograficzne, linia brzegowa i budowa geologiczna.	- położenie Azji - najdalej wysunięte przylądki - linia brzegowa - najstarsze i najmłodsze formy powierzchni Azji - najwyższy szczyt świata i najniżej położona depresja świata - najwyżej na świecie położona Wyżyna Tybetańska - aktywne strefy sejsmiczne - wulkanizm	- określa położenie Azji - wskazuje najdalej wysunięte przylądki - charakteryzuje linię brzegową: oceany, morza, zatoki, cieśniny, wyspy, półwyspy - wskazuje najstarsze i najmłodsze formy powierzchni Azji oraz wskazuje na przewagę wyżyn i gór - wskazuje i omawia najwyżej na świecie położoną Wyżynę Tybetańską - wskazuje najwyższy szczyt świata i najniżej położoną depresję świata - omawia aktywne strefy sejsmiczne w Azji - charakteryzuje wulkanizm - omawia zagrożenia związane z trzęsieniami ziemi i działalnością wulkaniczną NACOBEZU:	- określenie położenie Azji – mapa Azji - wskazanie najdalej wysuniętych przylądków – mapa, atlas geograficzny - scharakteryzowanie linii brzegowej – mapa ścienna Azji, atlas geograficzny - wskazanie najstarszych i najmłodszych form powierzchni Azji – atlas geograficzny - wskazanie najwyższego szczytu świata i najniżej położonej depresji świata - omówienie aktywnej strefy sejsmiczne w Azji – podręcznik, atlas, zasoby internetu - scharakteryzowanie wulkanizmu w Azji	Ocena celująca: określa położenie Azji, wskazuje najdalej wysunięte przylądki, charakteryzuje linię brzegową: oceany, morza, zatoki, cieśniny, wyspy, półwyspy, wskazuje najstarsze i najmłodsze formy powierzchni Azji oraz wskazuje na przewagę wyżyn i gór, wskazuje i omawia najwyżej na świecie położoną Wyżynę Tybetańską, wskazuje najwyższy szczyt świata i najniżej położoną depresję świata, omawia aktywne strefy sejsmiczne w Azji, charakteryzuje wulkanizm, wzorcowo wykonuje powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: określa położenie Azji, wskazuje najdalej wysunięte przylądki, charakteryzuje linię brzegową, wskazuje najstarsze i najmłodsze formy powierzchni Azji oraz wskazuje na przewagę wyżyn i gór, wskazuje i omawia najwyżej na świecie położoną Wyżynę Tybetańską, wskazuje najwyższy szczyt świata i najniżej położoną depresję świata, omawia aktywne strefy sejsmiczne w Azji, charakteryzuje wulkanizm, bardzo dobrze wykonuje powierzone zadania.	Praca w parach. Obliczanie rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Azji.	

					Największy kontynent na kuli ziemskiej o dobrze rozwiniętej linii brzegowej. Trzęsienia ziemi i wulkany na granicy płyt tektonicznych. Przeważają góry pochodzenia alpejskiego. Wyżyna Tybetańska najwyższą wyżyną na świecie.		Ocena dobra: określa położenie Azji, charakteryzuje linię brzegową, wskazuje najstarsze i najmłodsze formy powierzchni Azji oraz wskazuje na przewagę wyżyn i gór, wskazuje i omawia najwyższą na świecie położoną Wyżynę Tybetańską, wskazuje najwyższy szczyt świata i najniższą położoną depresję świata, omawia aktywne strefy sejsmiczne w Azji, charakteryzuje wulkanizm, wykonuje powierzone zadania. Ocena dostateczna: określa położenie Azji, charakteryzuje linię brzegową, wskazuje najstarsze i najmłodsze formy powierzchni Azji oraz wskazuje na przewagę wyżyn i gór, wskazuje i omawia najwyższą na świecie położoną Wyżynę Tybetańską, wskazuje najwyższy szczyt świata i najniższą położoną depresję świata, omawia aktywne strefy sejsmiczne w Azji, stara się wykonać powierzone zadania. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie Azji, charakteryzuje linię brzegową, wskazuje najstarsze i najmłodsze formy powierzchni Azji oraz wskazuje na przewagę wyżyn i gór, wskazuje i omawia najwyższą na świecie położoną Wyżynę Tybetańską, wskazuje najwyższy szczyt świata i najniższą położoną depresję świata.		
17		1	Azja. Sieć rzeczna i strefy	- czynniki klimatotwórcze	- omawia czynniki klimatotwórcze: szerokość	- omówienie czynników klimatotwórczych: szerokość	Ocena celująca: omawia czynniki klimatotwórcze: szerokość geograficzna,	Praca w grupach. Na podstawie	

			klimatyczno-roślinne. - strefy klimatyczne i typy klimatów - cyrkulacja monsunowa i tajfuny - kontrasty klimatyczne: termiczne i opadowe - analiza diagramów klimatycznych - strefy roślinne - najdłuższe rzeki Azji - największe jeziora	geograficzna, duże wysokości nad poziomem morza, przewaga gór i wyżyn, odległość od oceanów, prądy morskie i duża rozciągłość południkowa - charakteryzuje strefy klimatyczne i typy klimatów - omawia cyrkulację monsunową i tajfuny - określa wpływ monsunów na życie i gospodarkę człowieka oraz zagrożenia wywoływane tajfunami - omawia kontrasty klimatyczne: termiczne i opadowe: najzimniejsze i najcieplejsze miejsca w Azji oraz obszary o największych i najmniejszych opadach - analizuje diagramy klimatyczne - charakteryzuje strefy roślinne - wskazuje najdłuższe rzeki Azji - wskazuje największe jeziora NACOBZU: Strefy klimatyczne i strefy roślinne Azji. Najdłuższe rzeki i największe jeziora.	geograficzna, duże wysokości nad poziomem morza, przewaga gór i wyżyn, odległość od oceanów, prądy morskie i duża rozciągłość południkowa – atlas geograficzny, mapa ścienna - scharakteryzowanie stref klimatycznych i typy klimatów – mapa stref klimatycznych - omówienie cyrkulacji monsunowej i tajfunów - analizowanie diagramów klimatycznych - scharakteryzowanie stref roślinnych - wskazanie najdłuższych rzek i największych jezior Azji	duże wysokości nad poziomem morza, przewaga gór i wyżyn, odległość od oceanów, prądy morskie i duża rozciągłość południkowa, charakteryzuje strefy klimatyczne i typy klimatów, omawia cyrkulację monsunową i tajfuny, omawia kontrasty klimatyczne: termiczne i opadowe: najzimniejsze i najcieplejsze miejsca w Azji oraz obszary o największych i najmniejszych opadach, analizuje diagramy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje najdłuższe rzeki Azji, wskazuje największe jeziora, wzorcowo potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami, wyróżnia się w pracy. Ocena bardzo dobra: omawia czynniki klimatotwórcze, charakteryzuje strefy klimatyczne i typy klimatów, omawia cyrkulację monsunową i tajfuny, omawia kontrasty klimatyczne: termiczne i opadowe: najzimniejsze i najcieplejsze miejsca w Azji oraz obszary o największych i najmniejszych opadach, analizuje diagramy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje najdłuższe rzeki Azji, wskazuje największe jeziora, potrafi współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dobra: omawia czynniki klimatotwórcze, charakteryzuje strefy klimatyczne i typy klimatów, omawia cyrkulację monsunową i tajfuny, analizuje diagramy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje najdłuższe rzeki Azji, wskazuje największe jeziora, potrafi	danego klimatogramu opracowanie strefy klimatycznej oraz na podstawie atlasu opracowanie strefy roślinnej i wód powierzchniowych .	
--	--	--	--	---	--	--	---	--

							współpracować w zespole i właściwie komunikuje się z rówieśnikami. Ocena dostateczna: omawia czynniki klimatotwórcze, charakteryzuje strefy klimatyczne i typy klimatów, analizuje diagramy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje najdłuższe rzeki Azji, wskazuje największe jeziora, stara się współpracować w zespole i właściwie komunikować się z rówieśnikami. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia czynniki klimatotwórcze, charakteryzuje strefy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, wskazuje najdłuższe rzeki Azji, wskazuje największe jeziora.		
18		1	Chiny najszybciej rozwijającym się państwem świata.	- położenie geograficzne Chin - najstarsza chińska cywilizacja - ludność - nierównomierne rozmieszczenie ludności na obszarze Chin - urbanizacja - kierunki rozwoju gospodarczego - wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową	- określa położenie geograficzne Chin - charakteryzuje najstarszą chińską cywilizację - omawia ludność - charakteryzuje nierównomierne rozmieszczenie ludności na obszarze Chin - omawia urbanizację: wskaźnik urbanizacji i największe miasta - wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego - omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową NACOBZU: Szybki rozwój gospodarczy Chin, postęp technologiczny w przemyśle. Wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową.	- określenie położenia geograficznego Chin – mapa ścienna Azji, atlas - scharakteryzowanie najstarszej chińskiej cywilizacji – podręcznik, zasoby internetu - omówienie ludności – podręcznik - scharakteryzowanie nierównomiernego rozmieszczenia ludności na obszarze Chin – atlas - omówienie urbanizacji – atlas geograficzny - omówienie kierunków rozwoju gospodarczego – podręcznik, zasoby internetu - scharakteryzowanie wpływu gospodarki Chin na gospodarkę światową	Ocena celująca: określa położenie geograficzne Chin, charakteryzuje najstarszą chińską cywilizację, omawia ludność, charakteryzuje nierównomierne rozmieszczenie ludności na obszarze Chin, omawia urbanizację: wskaźnik urbanizacji i największe miasta, wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego, omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową, aktywnie uczestniczy w zajęciach, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: określa położenie geograficzne Chin, charakteryzuje najstarszą chińską cywilizację, omawia ludność, charakteryzuje nierównomierne rozmieszczenie ludności na obszarze Chin, omawia urbanizację, wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego, omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową. Ocena dobra: określa położenie geograficzne Chin, charakteryzuje	Prezentacja multimedialna: Najstarsza chińska cywilizacja.	

							najstarszą chińską cywilizację, charakteryzuje nierównomierne rozmieszczenie ludności na obszarze Chin, omawia urbanizację, wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego, omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową. Ocena dostateczna: określa położenie geograficzne Chin, omawia urbanizację, wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego, omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego, omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową.		
19		1	Japonia krajem nowoczesnej gospodarki.	- położenie geograficzne - ukształtowanie powierzchni - trzęsienia ziemi i wulkany - tsunami - warunki klimatyczne: monsuny i tajfuny - przemysł wysokiej technologii - czynniki społeczno-kulturowe mające wpływ na nowoczesną gospodarkę	- omawia położenie geograficzne - określa ukształtowanie powierzchni - charakteryzuje trzęsienia ziemi i wulkany - omawia tsunami, podaje kataklizm z 11.03.2011 r. - omawia warunki klimatyczne: monsuny i tajfuny - charakteryzuje przemysł wysokiej technologii: elektroniczny, optyczny, farmaceutyczny, maszynowy, samochodowy, chemiczny, najnowocześniejszy i najwydajniejszy na świecie - zautomatyzowany oparty na najnowszych rozwiązaniach	- określenie położenia geograficznego – mapa ścienna, atlas geograficzny - omówienie ukształtowania powierzchni – atlas geograficzny - omówienie trzęsień ziemi i wulkanów w Japonii – atlas geograficzny, rocznik statystyczny - omówienie tsunami w Japonii – zasoby internetu - scharakteryzowanie warunków klimatycznych: monsuny i tajfuny – atlas, podręcznik - omówienie przemysłu wysokiej technologii – zasoby internetu, podręcznik - wskazanie czynników	Ocena celująca: omawia położenie geograficzne, określa ukształtowanie powierzchni, charakteryzuje trzęsienia ziemi i wulkany, omawia tsunami, podaje kataklizm z 11.03.2011 r., omawia warunki klimatyczne: monsuny i tajfuny, charakteryzuje przemysł wysokiej technologii: elektroniczny, optyczny, farmaceutyczny, maszynowy, samochodowy, chemiczny, najnowocześniejszy i najwydajniejszy na świecie wysokiej jakości, zautomatyzowany oparty na najnowszych rozwiązaniach technologicznych, nowoczesne rozwiązania transportowe, np. Shinkansen, wymienia czynniki społeczno-kulturowe mające wpływ na nowoczesną gospodarkę. Ocena bardzo dobra: omawia położenie geograficzne, określa ukształtowanie	Metoda za i przeciw. Korzystny i niekorzystny wpływ warunków przyrodniczych na życie i gospodarkę Japonii.	

				technologicznych, nowoczesne rozwiązania transportowe, np. Shinkansen - wymienia czynniki społeczno-kulturowe mające wpływ na nowoczesną gospodarkę: pracowitość, zaangażowanie, doskonała organizacja pracy, duże nakłady na badania naukowe, duże nakłady na oświatę, rozwój nowoczesnej technologii NACOBZU: Położenie Japonii. Wpływ czynników społeczno-kulturowych na wysoki poziom produkcji przemysłowej.	społeczno-kulturowych mających wpływ na nowoczesną gospodarkę – podręcznik, zasoby internetu	powierzchni, charakteryzuje trzęsienia ziemi i wulkany, omawia tsunami, podaje kataklizm z 11.03.2011 r., omawia warunki klimatyczne: monsuny i tajfuny, charakteryzuje przemysł wysokiej technologii – najnowocześniejszy i najwydajniejszy na świecie wysokiej jakości, zautomatyzowany oparty na najnowszych rozwiązaniach technologicznych, wymienia czynniki społeczno-kulturowe mające wpływ na nowoczesną gospodarkę. Ocena dobra: omawia położenie geograficzne, określa ukształtowanie powierzchni, charakteryzuje trzęsienia ziemi i wulkany, omawia tsunami, omawia warunki klimatyczne, charakteryzuje przemysł wysokiej technologii – najnowocześniejszy i najwydajniejszy na świecie, wymienia czynniki społeczno-kulturowe mające wpływ na nowoczesną gospodarkę. Ocena dostateczna: omawia położenie geograficzne, określa ukształtowanie powierzchni, charakteryzuje przemysł wysokiej technologii – najnowocześniejszy i najwydajniejszy na świecie, wymienia czynniki społeczno-kulturowe mające wpływ na nowoczesną gospodarkę. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela mawia położenie geograficzne, określa ukształtowanie powierzchni, charakteryzuje przemysł wysokiej technologii, wymienia czynniki społeczno-kulturowe mające wpływ na nowoczesną gospodarkę.			
20		1	Indie. Państwo kontrastów	- położenie geograficzne	- określa położenie geograficzne Indii	- korzystanie z mapy ściennych Azji, atlasu do określenia	Ocena celująca: określa położenie geograficzne Indii, omawia warunki	Metoda aktywizująca.	

			społecznych i gospodarczych.	- warunki naturalne - klęski żywiołowe - najstarsza cywilizacja w dolinie Indusu - eksplozja demograficzna - zróżnicowanie społeczeństwa indyjskiego, ciągle istniejący podział kastowy - hinduizm - rozwijający się przemysł elektroniczny, biotechnologiczny, informatyczny	- omawia warunki naturalne: krainy geograficzne, klimat - zwrotnikowy monsunowy - podaje przykłady klęsk żywiołowych - omawia najstarszą cywilizację w dolinie Indusu - charakteryzuje eksplozję demograficzną - omawia zróżnicowanie społeczeństwa indyjskiego i wie, na czym polega ciągle istniejący podział kastowy - charakteryzuje hinduizm - omawia rozwijający się przemysł elektroniczny, biotechnologiczny, informatyczny, lotniczy i przemysł technologii kosmicznych NACOBZU: Położenie Indii. Eksplozja demograficzna. Duże zróżnicowanie materialne ludności na wsi i w mieście.	położenia geograficznego Indii - omówienie warunków naturalnych: krainy geograficzne, klimat - zwrotnikowy, monsunowy - wskazanie przykładów klęsk żywiołowych – atlas geograficzny - scharakteryzowanie eksplozji demograficznej – rocznik statystyczny - omówienie zróżnicowania społeczeństwa indyjskiego i wiedza na temat ciągle istniejącego podziału kastowego – zasoby internetu, podręcznik - scharakteryzowanie hinduizmu – podręcznik, zasoby internetu, fachowa literatura - omówienie rozwijającego się przemysłu elektronicznego, biotechnologicznego, informatycznego – rocznik statystyczny	naturalne: krainy geograficzne, klimat, podaje przykłady klęsk żywiołowych, omawia najstarszą cywilizację w dolinie Indusu, charakteryzuje eksplozję demograficzną, omawia zróżnicowanie społeczeństwa indyjskiego i wie, na czym polega ciągle istniejący podział kastowy, charakteryzuje hinduizm, omawia rozwijający się przemysł elektroniczny, biotechnologiczny, informatyczny, lotniczy i przemysł technologii kosmicznych, podaje ciekawe pomysły, pracując metodą aktywną. Ocena bardzo dobra: określa położenie geograficzne Indii, omawia warunki naturalne, omawia najstarszą cywilizację w dolinie Indusu, charakteryzuje eksplozję demograficzną, omawia zróżnicowanie społeczeństwa indyjskiego i wie, na czym polega ciągle istniejący podział kastowy, charakteryzuje hinduizm, omawia rozwijający się przemysł elektroniczny, biotechnologiczny, informatyczny, lotniczy i przemysł technologii kosmicznych, podaje ciekawe pomysły, pracując metodą aktywną. Ocena dobra: określa położenie geograficzne Indii, omawia najstarszą cywilizację w dolinie Indusu, charakteryzuje eksplozję demograficzną, omawia zróżnicowanie społeczeństwa indyjskiego i wie, na czym polega ciągle istniejący podział kastowy, charakteryzuje hinduizm, omawia rozwijający się przemysł elektroniczny, biotechnologiczny, informatyczny, lotniczy i przemysł technologii kosmicznych.	Giełda pomysłów: przyczyny dużego kontrastu społecznego w Indiach.
--	--	--	------------------------------	---	---	--	--	--

							Ocena dostateczna: określa położenie geograficzne Indii, omawia najstarszą cywilizację w dolinie Indusu, charakteryzuje eksplozję demograficzną, omawia zróżnicowanie społeczeństwa indyjskiego, omawia rozwijający się przemysł elektroniczny, biotechnologiczny, informatyczny, lotniczy i przemysł technologii kosmicznych. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie geograficzne Indii, charakteryzuje eksplozję demograficzną, omawia zróżnicowanie społeczeństwa indyjskiego.		
21		1	Bliski Wschód. Region „płynnego złota”, konfliktów zbrojnych i terroryzmu.	- państwa leżące na Bliskim Wschodzie - położenie państw - najstarsze cywilizacje na Bliskim Wschodzie - baza surowcowa: ropa naftowa i gaz ziemny - nowoczesny przemysł chemiczny - miejsca i przyczyny konfliktów	- wskazuje państwa leżące na Bliskim Wschodzie - określa położenie państw - omawia najstarsze cywilizacje na Bliskim Wschodzie - charakteryzuje bazę surowcową: ropę naftową i gaz ziemny - omawia nowoczesny przemysł chemiczny - wskazuje miejsca i omawia przyczyny konfliktów NACOBZU: Kraje leżące na Bliskim Wschodzie. Zasoby ropy naftowej i gazu ziemnego. Miejsca i przyczyny konfliktów zbrojnych.	- wskazanie państw leżących na Bliskim Wschodzie – mapa polityczna - określenie położenia geograficznego państw Bliskiego Wschodu – atlas geograficzny - omówienie najstarszych cywilizacji na Bliskim Wschodzie – zasoby internetu, literatura fachowa, podręcznik - omówienie bazy surowcowej: ropy naftowej i gazu ziemnego – atlas, rocznik statystyczny - omówienie nowoczesnego przemysłu chemicznego – zasoby internetu, podręcznik - wskazanie miejsc konfliktów i omówienie ich przyczyn – atlas, podręcznik, zasoby internetu	Ocena celująca: wskazuje państwa leżące na Bliskim Wschodzie, określa położenie państw, omawia najstarsze cywilizacje na Bliskim Wschodzie, charakteryzuje bazę surowcową: ropa naftowa i gaz ziemny, omawia nowoczesny przemysł chemiczny, wskazuje miejsca konfliktów i omawia przyczyny, wzorowo wykonuje powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: wskazuje państwa leżące na Bliskim Wschodzie, określa położenie państw, omawia najstarsze cywilizacje na Bliskim Wschodzie, charakteryzuje bazę surowcową: ropa naftowa i gaz ziemny, omawia nowoczesny przemysł chemiczny, wskazuje miejsca konfliktów i omawia przyczyny, wykonuje powierzone zadania. Ocena dobra: wskazuje państwa leżące na Bliskim Wschodzie, określa położenie państw, charakteryzuje bazę surowcową:	Mapa konturowa Bliskiego Wschodu. Umiejscawianie ropy naftowej i gazu ziemnego za pomocą symboli. Podpisanie miejsc konfliktów zbrojnych.	

							ropa naftowa i gaz ziemny, omawia nowoczesny przemysł chemiczny, wskazuje miejsca konfliktów i omawia przyczyny, wykonuje powierzone zadania. Ocena dostateczna: wskazuje państwa leżące na Bliskim Wschodzie, określa położenie państw, wskazuje złoża ropy naftowej i gazu ziemnego, wskazuje miejsca konfliktów i omawia przyczyny, stara się wykonać zadania. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje państwa leżące na Bliskim Wschodzie, określa położenie państw, wskazuje występowanie ropy naftowej i gazu ziemnego, wskazuje miejsca konfliktów.		
22		1	Strefy klimatyczno-roślinno-glebowe w Afryce.	- symetryczne położenie Afryki - wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki, układ wyżów i niżów - cyrkulacja pasatowa - strefy klimatyczne - strefy roślinne - strefy glebowe	- określa symetryczne położenie Afryki, względem równika - charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki - omawia układ wyżów i niżów - wyjaśnia powstawanie pasatów i ich kierunek - omawia strefy klimatyczne - charakteryzuje strefy roślinne - omawia strefy glebowe - określa wpływ klimatu na roślinność i gleby NACOBZU: Strefy klimatyczne, strefy roślinne. Gleby.	- omówienie położenia Afryki – korzystanie z mapy ściennej Afryki - omówienie wpływu czynników klimatotwórczych na klimat Afryki – mapa klimatyczna - omówienie układu wyżów i niżów – mapa klimatyczna - wyjaśnienie powstawania pasatów i wskazanie ich kierunku wiania - omówienie stref klimatycznych – mapa klimatyczna - scharakteryzowanie stref roślinnych – mapa – krajobrazy - omówienie gleb w poszczególnych strefach klimatyczno-roślinnych	Ocena celująca: określa symetryczne położenie Afryki względem równika, charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki, omawia układ wyżów i niżów, wyjaśnia powstawanie pasatów i ich kierunek, omawia strefy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, omawia strefy glebowe, wzorowo wykonuje powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki, omawia układ wyżów i niżów, wyjaśnia powstawanie pasatów i ich kierunek, omawia strefy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, omawia strefy glebowe, wykonuje powierzone zadania. Ocena dobra: charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki, omawia układ wyżów i niżów, wyjaśnia powstawanie pasatów i ich	Praca z mapą klimatyczną, roślinną i glebową Afryki.	

							kierunek, omawia strefy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, omawia strefy glebowe, wykonuje powierzone zadania. Ocena dostateczna: charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki, omawia układ wyżów i niżów, wyjaśnia powstawanie pasatów, wymienia strefy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, omawia strefy glebowe, stara się wykonać powierzone zadania. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki, wymienia strefy klimatyczne, charakteryzuje strefy roślinne, omawia strefy glebowe.		
23	1	Jak mieszkańcy Sahelu radzą sobie z niedoborem wody?	- państwa leżące w strefie Sahelu - warunki klimatyczne - pasterstwo koczownicze - degradacja środowiska przyrodniczego - potrzeba racjonalnego gospodarowania wodą na obszarach suchych i półsuchych	- wskazuje państwa leżące w strefie Sahelu - omawia warunki klimatyczne Sahelu: wysokie temperatura, opady występujące tylko podczas krótkiej pory deszczowej - charakteryzuje pasterstwo koczownicze (nomadyzm) - omawia przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego w strefie Sahelu: stale rosnąca liczba ludności, zmiana trybu życia z koczowniczego na osiadły - omawia potrzebę racjonalnego gospodarowania wodą na obszarach suchych i półsuchych NACOBEZU:	- wskazanie państw leżących w strefie Sahelu – korzystanie z mapy ściennej Afryki - omówienie warunków klimatycznych Sahelu – mapa klimatyczna, rocznik statystyczny - scharakteryzowanie pasterstwa koczowniczego – podręcznik, zasoby internetu - omówienie degradacji środowiska przyrodniczego w strefie Sahelu	Ocena celująca: wskazuje państwa leżące w strefie Sahelu, omawia warunki klimatyczne Sahelu, charakteryzuje pasterstwo koczownicze (nomadyzm), omawia przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego w strefie Sahelu, omawia potrzebę racjonalnego gospodarowania wodą na obszarach suchych i półsuchych, podaje oryginalne argumenty, pracując aktywnie, jego postawa jest wzorem do naśladowania. Ocena bardzo dobra: wskazuje państwa leżące w strefie Sahelu, omawia warunki klimatyczne Sahelu, charakteryzuje pasterstwo koczownicze (nomadyzm), omawia przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego w strefie Sahelu, omawia potrzebę racjonalnego gospodarowania wodą na obszarach suchych i półsuchych. Ocena dobra: wskazuje państwa leżące w strefie Sahelu, omawia warunki	Metoda aktywizująca. Metoda metaplanu: Jak człowiek przystosował się do życia w strefie Sahelu?		

					Kraje Sahelu, związek między formami gospodarowania człowieka a zasobami wodnymi.	klimatyczne Sahelu, charakteryzuje pasterstwo koczownicze (nomadyzm), omawia przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego w strefie Sahelu, omawia potrzebę racjonalnego gospodarowania wodą na obszarach suchych i półsuchych. Ocena dostateczna: wskazuje państwa leżące w strefie Sahelu, omawia warunki klimatyczne Sahelu, omawia przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego w strefie Sahelu. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje państwa leżące w strefie Sahelu, omawia warunki klimatyczne Sahelu, omawia przyczyny degradacji środowiska przyrodniczego w strefie Sahelu.		
--	--	--	--	--	---	---	--	--

24		1	Problemy ludnościowe Afryce.	- państwa o największej liczbie ludności - kraje najbogatsze i najbiedniejsze - trudne warunki klimatyczne: susze, plagi - niedożywienie, głód i brak wody przyczyną chorób i dużej śmiertelności - śmiertelność spowodowana chorobą AIDS, gorączką krwotoczną Ebola - niski poziom życia: brak opieki zdrowotnej, niski poziom edukacji - konflikty zbrojne	- wskazuje państwa o największej liczbie ludności - wskazuje kraje najbogatsze i najbiedniejsze w Afryce - omawia niedożywienie, głód i brak wody będące przyczyną chorób i dużej śmiertelności - charakteryzuje śmiertelność spowodowaną chorobą AIDS, gorączką krwotoczną Ebola - omawia niski poziom życia: brak opieki zdrowotnej, niski poziom edukacji - charakteryzuje konflikty zbrojne zewnętrzne i wewnętrzne NACOBZU: Kraje o największej śmiertelności spowodowanej głodem i niedożywieniem.	- wskazywanie państw o największej liczbie ludności – atlas - wskazanie państw najbogatszych i najbiedniejszych w Afryce – atlas - omówienie niedożywienia, głodu i braku wody będące przyczyną chorób i dużej śmiertelności – zasoby internetu, podręcznik - scharakteryzowanie śmiertelności spowodowanej chorobą AIDS, gorączką krwotoczną Ebola – zasoby internetu, podręcznik - omówienie niskiego poziomu życia: brak opieki zdrowotnej, niski poziom edukacji – zasoby internetu, podręcznik - scharakteryzowanie konfliktów zbrojnych – zasoby internetu, literatura	Ocena celująca: wskazuje państwa o największej liczbie ludności, wskazuje kraje najbogatsze i najbiedniejsze w Afryce, omawia niedożywienie, głód i brak wody będące przyczyną chorób i dużej śmiertelności, charakteryzuje śmiertelność spowodowaną chorobą AIDS, gorączką krwotoczną Ebola, omawia niski poziom życia: brak opieki zdrowotnej, niski poziom edukacji, charakteryzuje konflikty zbrojne zewnętrzne i wewnętrzne, bardzo angażuje się w dyskusji, podaje oryginalne argumenty. Ocena bardzo dobra: wskazuje państwa o największej liczbie ludności, wskazuje kraje najbogatsze i najbiedniejsze w Afryce, omawia niedożywienie, głód i brak wody będące przyczyną chorób i dużej śmiertelności, charakteryzuje śmiertelność spowodowaną chorobą AIDS, gorączką krwotoczną Ebola, omawia niski poziom życia, omawia konflikty zbrojne, angażuje się w dyskusji. Ocena dobra: wskazuje państwa o największej liczbie ludności, wskazuje kraje najbogatsze i najbiedniejsze w Afryce, omawia niedożywienie, głód i brak wody będące przyczyną chorób i dużej śmiertelności, omawia niski poziom życia, omawia konflikty zbrojne, angażuje się w dyskusji. Ocena dostateczna: wskazuje państwa o największej liczbie ludności, wskazuje kraje najbogatsze i najbiedniejsze w Afryce, omawia niedożywienie, głód i brak wody będące przyczyną chorób i dużej śmiertelności, omawia niski poziom	Dyskusja panelowa: Jakie działania powinny podjąć kraje wysoko rozwinięte na rzecz zmniejszenia głodu w Afryce.
----	--	---	------------------------------	--	--	---	--	--

							życia. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje państwa o największej liczbie ludności, wskazuje kraje najbogatsze i najbiedniejsze w Afryce, omawia niedożywienie, głód i brak wody będące przyczyną chorób i dużej śmiertelności.		
25		1	Zróżnicowanie kulturowe i etniczne ludności w krajach Ameryki Północnej i Południowej.	- odmiany ludzkie zamieszkujące Amerykę - rdzenni mieszkańcy - pierwsi osadnicy - napływ imigrantów - grupy etniczne	- wymienia odmiany ludzkie zamieszkujące Amerykę - wymienia rdzennych mieszkańców Ameryk - podaje przykłady pierwszych osadników - określa napływ imigrantów na przestrzeni lat i obecnie - wskazuje grupy etniczne	- omówienie odmian ludzkich zamieszkujących Amerykę – mapa – rasy ludzkie - wskazanie rdzennych mieszkańców Ameryk - podanie przykładów pierwszych osadników – zasoby internetu	Ocena celująca: wymienia odmiany ludzkie zamieszkujące Amerykę, wymienia rdzennych mieszkańców Ameryk, podaje przykłady pierwszych osadników, określa napływ imigrantów na przestrzeni lat i obecnie, wskazuje grupy etniczne, omawia wielokulturowość społeczeństwa: tradycje indiańskie, afrykańskie,	Dyskusja. Wpływ imigracji na kulturowość Ameryki.	

				- przyczyny zróżnicowania kulturowego - wielokulturowość społeczeństwa: tradycje indiańskie, afrykańskie, europejskie, azjatyckie - cechy zróżnicowania kulturowego i etnicznego - języki urzędowe - religie	- omawia wielokulturowość społeczeństwa: tradycje indiańskie, afrykańskie, europejskie, azjatyckie - wymienia języki urzędowe - wyszczególnia religie w Ameryce Północnej i Południowej NACOBZU: Grupy etniczne zamieszkujące Amerykę.	- określenie napływu imigrantów na przestrzeni lat i obecnie – zasoby internetu - wskazanie grup etnicznych – mapa ludnościowa - Ameryki Północnej i Południowej - omówienie wielokulturowości społeczeństwa: tradycje indiańskie, afrykańskie, europejskie, azjatyckie – podręcznik, zasoby internetu - wskazanie języków urzędowych w Ameryce – rocznik statystyczny - omówienie religii w Ameryce Północnej i Południowej – rocznik statystyczny	europejskie, azjatyckie, wymienia języki urzędowe, wyszczególnia religie w Ameryce Północnej i Południowej, angażuje się w dyskusji, podaje oryginalne odpowiedzi. Ocena bardzo dobra: wymienia odmiany ludzkie zamieszkujące Amerykę, wymienia rdzennych mieszkańców Ameryk, określa napływ imigrantów na przestrzeni lat i obecnie, wskazuje grupy etniczne, omawia wielokulturowość społeczeństwa: tradycje indiańskie, afrykańskie, europejskie, azjatyckie, wymienia języki urzędowe, wyszczególnia religie w Ameryce Północnej i Południowej. Ocena dobra: wymienia odmiany ludzkie zamieszkujące Amerykę, wymienia rdzennych mieszkańców Ameryk, wskazuje grupy etniczne, omawia wielokulturowość społeczeństwa: tradycje indiańskie, afrykańskie, europejskie, azjatyckie, wymienia języki urzędowe, wyszczególnia religie w Ameryce Północnej i Południowej. Ocena dostateczna: wymienia odmiany ludzkie zamieszkujące Amerykę, wymienia rdzennych mieszkańców Ameryk, wskazuje grupy etniczne, omawia wielokulturowość społeczeństwa, wyszczególnia religie w Ameryce Północnej i Południowej. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wymienia odmiany ludzkie zamieszkujące Amerykę, wymienia rdzennych mieszkańców Ameryk, wskazuje grupy etniczne, omawia wielokulturowość społeczeństwa.	
--	--	--	--	--	---	--	--	--

26		1	W największym państwie Ameryki Południowej...	- położenie geograficzne Brazylii - Amazonia – największe płuca świata - skutki wylesiania Amazonii - rabunkowe wykorzystanie lasów Amazonii - największe miasta Brazylii - problemy ludności mieszkającej w wielkich miastach: przeludnienie, życie w favelach	- określa położenie geograficzne Brazylii - omawia Amazonię – największe płuca świata - omawia skutki wylesiania Amazonii - charakteryzuje rabunkowe wykorzystanie lasów Amazonii - wskazuje największe miasta Brazylii - omawia problemy ludności mieszkającej w wielkich miastach: przeludnienie, życie w favelach NACOBZU: Skutki wylesiania Amazonii. Problemy wielkich miast.	- korzystanie z podręcznika, mapy Ameryki Południowej, atlasu, internetu - określanie położenia geograficznego Brazylii - charakteryzowanie Amazonii – największego zbiorowiska leśnego na świecie - omawianie skutków wylesiania Amazonii - charakteryzowanie rabunkowego wykorzystania lasów Amazonii - wskazanie największych miast w Brazylii - omówienie problemów ludności mieszkającej w wielkich miastach: przeludnienie, życie w favelach	Ocena celująca: określa położenie geograficzne Brazylii, omawia Amazonię – największe płuca świata, omawia skutki wylesiania Amazonii, charakteryzuje rabunkowe wykorzystanie lasów Amazonii, wskazuje największe miasta Brazylii, omawia problemy ludności mieszkającej w wielkich miastach: przeludnienie, życie w favelach, wzorowo pracuje, wykonując powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: określa położenie geograficzne Brazylii, omawia Amazonię – największe płuca świata, omawia skutki wylesiania Amazonii, charakteryzuje rabunkowe wykorzystanie lasów Amazonii, wskazuje największe miasta Brazylii, omawia problemy ludności mieszkającej w wielkich miastach: przeludnienie, życie w favelach, wykonuje wszystkie powierzone zadania. Ocena dobra: określa położenie geograficzne Brazylii, omawia Amazonię – największe płuca świata, omawia skutki wylesiania Amazonii, charakteryzuje rabunkowe wykorzystanie lasów Amazonii, wskazuje największe miasta Brazylii, omawia problemy ludności mieszkającej w wielkich miastach, wykonuje powierzone zadania. Ocena dostateczna: określa położenie geograficzne Brazylii, omawia Amazonię – największe płuca świata, omawia skutki wylesiania Amazonii, charakteryzuje rabunkowe wykorzystanie lasów Amazonii, omawia problemy ludności mieszkającej w wielkich miastach. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela określa położenie geograficzne Brazylii, omawia skutki	Praca indywidualna z rocznikiem statystycznym. Wykonanie diagramu – największe miasta w Brazylii.
----	--	---	--	--	---	--	--	--

							wylesiania Amazonii oraz problemy ludności mieszkającej w wielkich miastach.		
27		1	Wykorzystanie środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych dla rozwoju gospodarczego?	- położenie USA - warunki przyrodnicze - regiony rolnicze – występowanie surowców mineralnych -okręgi przemysłowe - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii - wysoka pozycja USA w gospodarce światowej	- określa położenie USA - omawia sprzyjające warunki przyrodnicze: duże obszary zajmują niziny, położenie w różnych strefach klimatycznych, dość urodzajne gleby, wystarczająca ilość opadów - omawia regiony rolnicze: położone w różnych strefach klimatycznych (różne uprawy) - wskazuje występowanie różnorodnych surowców mineralnych i ich korzystne zaleganie - wskazuje okręgi przemysłowe - omawia wykorzystanie odnawialnych źródeł energii - charakteryzuje wysoką pozycję USA w gospodarce światowej NACOBZU: Potęga gospodarcza świata, dostarcza wielu produktów wysokiej jakości na rynek światowy.	- określenie położenia geograficznego USA – mapa - omówienie sprzyjających warunków przyrodniczych: duże obszary zajmują niziny, położenie w różnych strefach klimatycznych, dość urodzajne gleby, wystarczająca ilość opadów – atlas geograficzny - omówienie regionów rolniczych: położone w różnych strefach klimatycznych (różne uprawy) – rocznik statystyczny, atlas, - wskazanie występowania różnorodnych surowców mineralnych i ich korzystne zaleganie– mapa gospodarcza, rocznik statystyczny - wskazanie okręgów przemysłowych - omówienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii - scharakteryzowanie wysokiej pozycji USA w gospodarce światowej	Ocena celująca: określa położenia USA, omawia warunki przyrodnicze, omawia regiony rolnicze: położone w różnych strefach klimatycznych (różne uprawy), wskazuje występowanie różnorodnych surowców mineralnych i ich korzystne zaleganie, wskazuje okręgi przemysłowe, omawia wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, charakteryzuje wysoką pozycję USA w gospodarce światowej, wzorowo wykonuje powierzone zadania. Ocena bardzo dobra: określa położenie USA, omawia sprzyjające warunki przyrodnicze, omawia regiony rolnicze: położone w różnych strefach klimatycznych, wskazuje występowanie różnorodnych surowców mineralnych, wskazuje okręgi przemysłowe, omawia wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, charakteryzuje wysoką pozycję USA w gospodarce światowej, wykonuje powierzone zadania. Ocena dobra: określa położenie USA, omawia sprzyjające warunki przyrodnicze, omawia główne regiony rolnicze, wskazuje występowanie różnorodnych surowców mineralnych, wskazuje okręgi przemysłowe, omawia wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, charakteryzuje wysoką pozycję USA w gospodarce światowej, wykonuje powierzone zadania. Ocena dostateczna: określa położenie USA, omawia sprzyjające warunki przyrodnicze, omawia główne regiony	Praca z rocznikiem statystycznym. Miejsce USA w eksporcie światowym wybranych produktów rolnych i wyrobów przemysłowych.	

							rolnicze, wskazuje występowanie różnorodnych surowców mineralnych, wskazuje okręgi przemysłowe, charakteryzuje wysoką pozycję USA w gospodarce światowej, stara się wykonywać zadania. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia sprzyjające warunki przyrodnicze USA, omawia główne regiony rolnicze, wymienia różnorodne surowce mineralne, charakteryzuje wysoką pozycję USA w gospodarce światowej.		
28		1	Cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych.	- położenie Australii - warunki naturalne - baseny artezyjskie - kierunki gospodarki australijskiej: hodowla owiec - uprawy rolne na południowym wschodzie i południowym zachodzie - bogate złoża surowców mineralnych - przemysł wydobywczy - przemysł przetwórczy	- określa położenie Australii - omawia warunki naturalne, duże obszary Australii w klimacie zwrotnikowym suchym - omawia baseny artezyjskie i wykorzystanie dla hodowli owiec - charakteryzuje dogodne warunki klimatyczne i glebowe sprzyjające uprawom na południowym wschodzie i południowym zachodzie - wskazuje bogate złoża surowców mineralnych i czołowe miejsca ich wydobycia - wymienia rodzaje przemysłu przetwórczego wykorzystującego rodzime surowce mineralne i związany z tym rynek usług NACOBZU: Rolnictwo rozwija się tylko na obszarach o dogodnym klimacie i sprzyjających	- korzystanie z mapy Australii, atlasu, podręcznika - określenie położenia Australii - omówienie warunków naturalnych - wskazanie basenów artezyjskich i wykorzystania dla hodowli owiec - charakteryzowanie dogodnych warunków klimatycznych i glebowych sprzyjających uprawom na południowym wschodzie i południowym zachodzie - wskazanie bogatych złóż surowców mineralnych i czołowego miejsca ich wydobycia - omówienie rodzajów przemysłu przetwórczego wykorzystującego rodzime surowce mineralne i związany z tym rynek usług	Ocena celująca: określa położenie Australii, omawia warunki naturalne, duże obszary Australii w klimacie zwrotnikowym suchym, omawia baseny artezyjskie i wykorzystanie dla hodowli owiec, charakteryzuje dogodne warunki klimatyczne i glebowe sprzyjające uprawom na południowym wschodzie i południowym zachodzie, wskazuje bogate złoża surowców mineralnych, i czołowe miejsca ich wydobycia, wymienia rodzaje przemysłu przetwórczego wykorzystującego rodzime surowce mineralne i związany z tym rynek usług, pracuje bardzo aktywnie, podaje oryginalne przykłady. Ocena bardzo dobra: określa położenie Australii, omawia warunki naturalne, duże obszary Australii w klimacie zwrotnikowym suchym, omawia baseny artezyjskie i wykorzystanie dla hodowli owiec, charakteryzuje dogodne warunki klimatyczne i glebowe sprzyjające uprawom na południowym wschodzie i południowym zachodzie, wskazuje bogate złoża surowców mineralnych,	Mapa mentalna: Cechy gospodarki Australii.	

					glebach. Wykorzystanie rodzimych surowców mineralnych w przemyśle przetwórczym.		wymienia rodzaje przemysłu przetwórczego wykorzystującego rodzime surowce mineralne i związany z tym rynek usług, pracuje aktywnie. Ocena dobra: określa położenie Australii, omawia warunki naturalne, charakteryzuje dogodne warunki klimatyczne i glebowe sprzyjające uprawom na południowym wschodzie i południowym zachodzie, wskazuje bogate złoża surowców mineralnych, wymienia rodzaje przemysłu przetwórczego wykorzystującego rodzime surowce mineralne i związany z tym rynek usług, pracuje aktywnie. Ocena dostateczna: omawia warunki naturalne, charakteryzuje dogodne warunki klimatyczne i glebowe sprzyjające uprawom na południowym wschodzie i południowym zachodzie, wskazuje bogate złoża surowców mineralnych, wymienia rodzaje przemysłu przetwórczego wykorzystującego rodzime surowce mineralne. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela omawia, charakteryzuje dogodne warunki klimatyczne i glebowe sprzyjające uprawom na południowym wschodzie i południowym zachodzie, wymienia rodzaje przemysłu przetwórczego wykorzystującego rodzime surowce mineralne.		
29		1	Obszary okołobiegunowe Antarktyki i Arktyki.	- wyjaśnienie terminów Antarktyka i Arktyka - obszary okołobiegunowe	- wyjaśnia terminy Antarktyka i Arktyka - wskazuje obszary okołobiegunowe Antarktyki i Arktyki - omawia położenie Antarktydy	- wyjaśnienie terminów Antarktyka i Arktyka – słownik geograficzny - wskazanie obszarów okołobiegunowych Antarktyki i Arktyki – mapa	Ocena celująca: wyjaśnia terminy Antarktyka i Arktyka, wskazuje obszary okołobiegunowe Antarktyki i Arktyki, omawia położenie Antarktydy oraz warunki naturalne, wymienia główne cechy i przyczyny zmian klimatycznych:	Metoda aktywizująca: Dyskusja okrągłego stołu. Globalne ocieplenie – skutki	

				Antarktyki i Arktyki - położenie Antarktydy - warunki naturalne - główne cechy, przyczyny i skutki zmian klimatycznych - Arktyka – wydobywanie surowców mineralnych, zanieczyszczanie środowiska, zmniejszanie populacji zwierząt polarnych w Arktyce	- objaśnia warunki naturalne - wymienia główne cechy i przyczyny zmian klimatycznych: zwiększona emisja gazów cieplarnianych, globalne ocieplenie klimatu - omawia skutki: topnienie lodowców, zmniejszanie zasięgów lodowców i lądolodów, podniesienie poziomu wód w oceanach, występowanie dziury ozonowej nad Antarktydą - charakteryzuje Arktykę : wydobywanie surowców mineralnych, zanieczyszczanie środowiska naturalnego, zmniejszanie populacji zwierząt polarnych w Arktyce NACOBZU: Główne przyczyny i skutki zmian w środowisku przyrodniczym Arktyki i Antarktyki.	ścienna, atlas geograficzny - omówienie położenia Antarktydy – mapa świata i mapa bieguna południowego - omówienie warunków naturalnych – podręcznik - wskazanie głównych cech i przyczyn zmian klimatycznych, tj. zwiększona emisja gazów cieplarnianych, globalne ocieplenie klimatu – zasoby internetu - omówienie skutków: topnienia lodowców, zmniejszanie zasięgów lodowców i lądolodów, podniesienie poziomu wód w oceanach, występowanie dziury ozonowej nad Antarktydą – zasoby internetu - scharakteryzowanie Arktyki pod względem wydobywania surowców mineralnych, zanieczyszczania środowiska naturalnego, zmniejszania populacji zwierząt polarnych w Arktyce	zwiększona emisja gazów cieplarnianych, globalne ocieplenie klimatu, omawia skutki: topnienie lodowców, zmniejszanie zasięgów lodowców i lądolodów, podniesienie poziomu wód w oceanach, występowanie dziury ozonowej nad Antarktydą, charakteryzuje Arktykę: wydobywanie surowców mineralnych, zanieczyszczanie środowiska naturalnego, zmniejszanie populacji zwierząt polarnych w Arktyce, angażuje się w pracy na lekcji, podaje oryginalne pomysły w dyskusji. Ocena bardzo dobra: wyjaśnia terminy Antarktyka i Arktyka, wskazuje obszary okołobiegunowe Antarktyki i Arktyki, omawia położenie Antarktydy oraz warunki naturalne, wymienia główne przyczyny i skutki zmian klimatycznych, charakteryzuje Arktykę : wydobywanie surowców mineralnych, zanieczyszczanie środowiska naturalnego, zmniejszanie populacji zwierząt polarnych w Arktyce, angażuje się w pracy na lekcji. Ocena dobra: wyjaśnia terminy Antarktyka i Arktyka, wskazuje obszary okołobiegunowe Antarktyki i Arktyki, omawia położenie Antarktydy, wymienia główne przyczyny i skutki zmian klimatycznych, charakteryzuje Arktykę: wydobywanie surowców mineralnych, zanieczyszczanie środowiska naturalnego, zmniejszanie populacji zwierząt polarnych w Arktyce, angażuje się w pracy na lekcji. Ocena dostateczna: wskazuje obszary okołobiegunowe Antarktyki i Arktyki, omawia położenie Antarktydy, wymienia główne przyczyny i skutki zmian	i przyczyny.	
--	--	--	--	--	---	--	---	--------------	--

							klimatycznych, charakteryzuje Arktykę: wydobywanie surowców mineralnych, zanieczyszczanie środowiska naturalnego, zmniejszanie populacji zwierząt polarnych w Arktyce. Ocena dopuszczająca: z pomocą nauczyciela wskazuje obszary okołobiegunowe Antarktyki i Arktyki, omawia położenie Antarktydy, wymienia główne przyczyny i skutki zmian klimatycznych.		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--